kovara hunerî, çandî û lêkolînî ya kurdên anatoliya navîn

bîrnebûn

TEMANUMMER VÅREN/BIHAR 2002

Kurder från Anatolien i Sverige

16

bîrnebûn

ISSN 1402-7488

TIDSKRIFTEN UTKOMMER 4 NUMMER PER ÅR.
SÊ MEHAN CARÊ DERDIKEVE/ÜÇ AYDA BIR ÇIKAR.

UTGES AV APEC FÖRLAG AB

TEMANUMMER 16, VÅREN/BIHAR 2002

ANSVARIG UTGIVARE
Ali Çiftçi

REDAKSIYON
A. Çiftçi, B. Darı, Dr. Mikaîlî, H. Erdoğan, M.Bayrak, Î. Türkmen
M. Duran, Muzaffer Özgür, Nuh Ateş, Sefoyê Asê, Vahit Duran

ADRESS
NAVNÎŞANA LI SWÊDÊ
Box: 8121, SE 163 08, Salagatan 20 Spånga/Sverige
Telefaks: 0046-(0)8-761 24 90

E-POST
info@birnebun.com

INTERNET
www.birnebun.com

NAVNÎŞANA LI ALMANYAYÊ
M. Özgür
Bîrnebûn Postfach 900348, 51113 Köln/Almanya
Telefaks: 0049-(0)2203-301630

PRIS/BIHA
Europa: 5Euro • Türkiye: 2 500 000TL.
(Hejmarên kevn jî bi vê bihayê tên firotin.)

ABONE (2 yıllık bedeli)
İsveç: 400 SEK • Ewropa: 40Euro

TÜRKIYE BANKA HESAP NUMARASı
F. Yıldız Vakıf Bank Polatlı Şubesi
Hesap No: 00158001 445398272

İSVEÇ HESAP NUMARASI
(Bîrnebûn) postgiro: 468 65 12-7

ALMANYA HESAP NUMARASI
M. Özgür, Stichwort "Bîrnebûn" Deutsche Bank-Köln
Konto Nr: 5912662 BLZ: 37070060

BELAVKIRIN / DAĞITIM
Türkiye: Toplum Kitabevi / Remzi İnanç
Bayındır sok. 22/1, 0642 Yenişehir /**Ankara**
Tel: 0312/434 25 43

Medya Kitapevi/Selahattin Bulut
İstiklal Caddesi, Elhamra Pasajı No: 258/6 Beyoğlu-**İstanbul**

HOLLANDA
Neçîrvan Qilorî
Tel: 0031-62 4663655

TRYCK/ÇAP
Apec-Tryck AB

Kurdiska barn i Fittja, Newroz 2002

Her nivîskar berpirsiyarê nivîsa xwe ye. Mafê redaksiyonê heye ku nivîsên ji Bîrnebûnê re tên, serrast û kurt bike. Nivîs ger çap nebin jî, li xwedî nayên vegerandin.

www.arsivekurdi.org

Omslag:
bild: George Kristiansen
Målningar: Bekir Darı

Innehåll/Naverok

På svenska

Kurderna från Anatolien vill ha makten över språk och identitet! 2
Kurdên Anatoliya Navîn dixwazin li ziman û nasnama xwe xwedî derkevin! 3
Kurder från Anatolien, vilka är de? 4
Fittja segregation eller integration? 7
Leva mellan två kulturer 8
Intervju med Metin Güler 9
"Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer" 11
Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn 13
"Jag skulle återvända så småningom" 16
"Barnen rotade sig här" 18
Mångkulturellt centrum 19
Intervju med Josef Kurdman 21
Brev till Robin 27
Remis Dagbok 29
Kurder från centrala Anatolien i Sverige 33

Bi kurdî

Kurdên Anatoliya Navîn li Swêdê 39
"Tu çir dikî, rind î?" 59
Li Beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê kurdî 61
Zarokên Bîrnebûnê 65
Mêrê Çê 69
Festîvala Çanda Kurdên Anadoliya Navîn 71
Sêviyên Rojava 73
Alikariya Cenazeyan ya Anatoliyê li Fittja 79

www.arsivakurdi.org

Kurderna från Anatolien vill ha makten över sitt språk och sin identitet!

Kära läsare!
Med detta temanummer är det första gången vi kommer ut på svenska med huvudtemat Kurder från Anatolien i Sverige. Det är både spännande och glädjande att lyfta upp denna grupp av människor; visa deras bakgrund, traditioner, språk, familjeförhållanden, barnens skolsituation, ankomsten till Sverige och andra generationens syn på att leva i två kulturer.

Kurderna från Anatolien i Sverige har inte uppmärksammats så mycket och det har inte funnits någon kartläggning av hur många som finns här i landet eller av deras arbets- och levnadsförhållanden.

I detta nummer kommer du att läsa lite kort om de anatoliska kurdernas historia, både ankomsten till Anatolien från Kurdistan och från Anatolien till Sverige. Du kommer att läsa intressanta intervjuer både av kurder som kom hit under 60-talet och andra generationen svenska-kurder. Jag kallar dem svenska-kurder, för att de är uppvuxna här och har haft hela sin skolgång och utbildning här i Sverige. De bär två kulturer och är tvåspråkiga. De kan både svenskheten och kurdiskheten!

Du kommer att läsa om "Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer", i denna artikel kommer du att hitta många svar på olika funderingar och frågor.

Under de senaste 4-5 åren har det hänt en hel del bland kurderna från Anatolien.

Utgivningen av tidskriften Bîrnebûn på kurdiska och turkiska startade 1997 för att upplysa om anatoliska kurders historia, kultur, folklore, berättelser och språk. För första gången i deras historia började man skriva på deras kurdiska i tidskriften. Många av dem som kunde läsa och skriva på kurdiska hörde av sig och det väcktes ett stort intresse hos dem att börja skriva och samla roliga berättelser, folksagor, dikter och intervjuer med äldre människor från området.

År 2002 kan vi kalla det år då anatoliska kurder speciellt här i Sverige har börjat organisera sig och ta makten över sitt språk och sin identitet!

Det har bildats två föreningar vilkas huvudmålgrupp är kurder från centrala Anatolien. Det har bildats en stiftelse med namnet "Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn". Det har bildats en studentförening med namnet " Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka" som vill vara ett nätverk mellan kurdiska elever som läser vid olika gymnasier i Botkyrka kommun.

Sist men inte minst har initiativrika kurdiska kvinnor tillsammans med vår tidskrift Bîrnebûn i samverkan med Mångkulturellt centrum, Södertörns Högskola, Kurdiska modersmålslärare, Fittjaängskolan, Tallidskolan och Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka organiserat två kurdiska kultur dagar i Fittja. På de två dagarna blir det språkseminarier om språk och identitet, barnaktiviteter och kulturfest med kurdisk musik och dans.

Vi tackar alla som har medverkat i utgivningen av detta nummer:

Vi från redaktionen önskar er läsare en trevlig vårläsning !

Ali Çiftçi

www.arsivakurdi.org

Kurdên Anatoliya Navîn dixwazin li ziman û nasnama xwe xwedî derkevin!

Xwendevanên hêja!
Cara yekê ye ku em kovara xwe, bi zimanê swêdî derdixin. Ew hem heyecanekê dide me û hem jî dilî me xweş dike. Ez hêvî dikim dê li gor dilê we be jî.

Babeta vê hejmarê li ser kurdên Anatoliya Navîn ku li Swêdê dimînin. Dîroka wan ya ji Kurdistanê hatina Anatoliyê û ji Anatoliya Navîn hatina Swêdê bûye babeta vê hejmarê. Ew kîngê hatibûn û ji bo çi berê xwe dabûn çolên Anatoliya Navîn? Rewşa wan çawa bû? Îro rewşa wan ya kar û malbatî çi ye?

Kurdên me yên ji Anatoliya Navîn ku li Swêdê dimînin hem ji aliyê swêdiyan ve û hemjî ji aliyê kurdan ve baş nayên nasin.

Di dawiya sala 2001ê de, kovara Bîrnebûnê, Mångkulturellt centrum li belediya Botkyrkayê, Södertörn Högskolan, mamosteyên zimanê kurdî li dibistanên Fittjayê, çend keçên kurd ji dibistanên bilind çend jinên kurdên li belediya Botkyrkayê hatin ba hev civînek pêk anîn. Di vê civînê de biryarek hat stendin ku em bi hev re du rojên kulturî yên kurdên Anatoliya Navîn li Fittjayê organize bikin.

Bi munasebeta ev herdû rojên kulturî me jî biryarek girt ku hejmareka kovarê bi swêdî û kurdî li ser vê babetê derxin.

Di vê hejmarê de hûn dê bi kurtî be jî, hinek bersivên pirsên li jor bixwînin.

Bi swêdî, li ser dîroka Kurdên Anatoliya Navîn nivîsek ji aliyê birêz Sefoyê Asê ve hatiye nivîsîn. Hatice Demirci li ser mesela entegresyonê û jiyana di navbera du kulturan de çawa ye, dîtin û tecrûbeyên xwe bi zimanekî xweş, swêdî nivîsiye. Hediye Güzelê li ser Fittjayê, li ser rewşa xeriba û herwiha başi û nebaşiyên ku xerîb li ciyekî, wek Fittjayê dimînin, nivîsiye.

Bi Uso Kurdman re sohbeteke balkêş bi swêdî hatiye kirin û herwiha ji niviskariya Uso Kurdman nimûneyek bi swêdî hatiye weşandin.

Altun Başaran bi du mezinên ji Anatoliya Navîn ku di salên 1960î de hatinê Swêdê re heypeyvînên balkêş çêkiriye. Herdû hevpeyvin jî bi swêdî ne.

Birêz Rohat Alakom bi kurdî, li ser Kurdên Anatoliya Navîn lêkolîneke pirali û bi sûretên kevn amade kiriye. Nivîsa birêz Alakom di pir aliyan de ji bo kurdên Anatoliyê balkêş e. Ev nivîsa beşeke xebata nivîskar ya li ser kurdên Swêdê ye.

Mamostên kurd di vê hejmarê de li ser rewşa zarokên kurdên Anatoliyê ku piraniya wan li belediya Botkyrkayê dimînin, ditîn û tecrûbeyên xwe pêşkeş dikin.

Spas ji bo Ayşe Güler, Hediye Güzel, Hatice Demirci, Altun Başaran, Katrin Holmberg, Kari Fraurud, Ingrid Ramberg, Viveka Heyman, Rohat Alakom, Ahmed Tîgrîs, Mehmet Balta, Sefoyê Asê û Zekî Bozarslan. Herwiha spas ji bo birêz Seyidxan Anter ku di warê wergera nivîsan de, Irene Mårdh di serrastkirina nivîsande û Hasse Åhlén di karê grafîkê alikariya me kirine.

Ji bo hemû xwendevanan bihareke xweş û germ hêvî dikim.

Ali Çiftçi

www.arsivakurdi.org

KURDER FRÅN ANATOLIEN, VILKA ÄR DE ?

Sefoyê Asê

Tiden för kurdernas ankomst till de nuvarande områdena i Anatolien är svår att fastställa. Ingrid Lundberg och Svante Svanberg skriver i boken "Kulu Utvandradrbygd i Turkiet": "I slutet av 1700-talet började kurdiska stammar dyka upp i bergen kring Haymana." Det rörde sig om stammar tillhöriga Reswan, Cihanbeyli och Sihbezinfederationerna som genom de Ottomanska myndigheternas ingripande tvingades väster ut, men som också genom expansion sökte nya betesmarker. Kurder omnämns i Konya-området redan 1767. När den Franske kulturgeografen George Perrot på 1850-talet intervjuade kurder från Haymana, uppgav de att de funnits där ett par generationer tillbaka i de nuvarande områdena. Under hela 1800-talet fortsatte ytterligare kurdiska stammar att anlända österifrån. Myndigheterna hade liten kontroll över dessa nomadstammar som först på 1880-talet integrerades i den Ottomanska administrationen och började betala tribut till Sultanen.

Kurdernas flykt till Anatolien har aldrig tagit slut. Efter varje orolighet (p.g.a. det politiska läget) emigrerade kurder till Anatolien eller tvångsförflyttades dit. I dag kommer fortfarande kurder till Konya- och Ankara-provinserna.

Områdena i Anatolien där kurderna är bosatta i dag kallades under grekernas tid Lykaonien och under romarna Galatien.

Kurderna levde länge som nomader på de anatoliska stäpperna. Deras liv var anpassat till fårskötseln. Det krävdes bördiga betesmarker och därför var man tvungen att tillgodogöra det behovet genom förflyttningar. En annan orsak var deras säkerhet. Kurderna började bosätta sig på den anatoliska stäppen i mitten av 1800-talet av två väsentliga skäl: säkerhetslagarnas införande 1839 och jordreformen 1858. Deras livsrum begränsades av jordreformen. Till detta kan man tillägga att kurderna tvingades att bosätta sig i området av de ottomanska myndigheterna. Ottomanska riket inrättade en ny myndighet för kurdernas bosättning. Avsikten var att rekrytera soldater bland kurderna och driva in skatt.

Stammarna fick mark för att anlägga bostäder. Stammarna anlade sina bostäder stam för stam. Nästan alla kurdiska samhällen är bosatta efter stammönster. Även i dag

www.sirsvakurdi.org

kallas byar inofficiellt efter stamtillhörighet. Turkiska staten har bytt de kurdiska byarnas namn till turkiska, men populärt kallas de fortfarande efter stammen.

I dag är kurderna koncentrerade i de tre huvudprovinserna Konya, Ankara och Kirsehir.

Det är svårt att uppge deras exakta antal, men gissningsvis lever mer än en miljon i de här områdena. I provinsen Konya är kurder bosatta huvudsakligen i städerna Kulu, Yunak, Cihanbeyli och Celtik.

I Konya-provinsen finns cirka 75 kurdiska byar. Bybornas antal per by är mellan 500 och 10 000.

De flesta byarna har mer än 2 500 invånare. I t. ex. Tavsancali, som administrativt tillhör Kulu, finns över 6 000 invånare, och i Yenicoba, som administrativt tillhör Cihanbeyli, finns ca 10 000 invånare. I provinsen Ankara finns ca 95 kurdiska byar som tillhör Sihbezin-stammen. I Kirsehir-provinsen finns ca 40 byar. Till detta kan man räkna kurder som bor permanent i stora städer som Ankara, Konya och Kirsehir. Kurderna qêAnatolien saknar alla kulturella rättigheter. All undervisning är på turkiska.

Kurdernas ankomst till Anatolien var inte frivillig. Ottomanska Riket var under åren 1686-1687 i en djup ekonomisk kris p.g.a. olika krig. Dittills hade kurdiska och turkmenska stammar varit befriade från skatt och rekrytering av soldater. För att övervinna den ekonomiska krisen började de ottomanska myndigheterna kräva skatt av dessa stammar. Men för att driva in skatt krävs fasta bosättningar, vilket gjorde att myndigheterna försökte tvinga de kurdiska stammarna att överge nomadlivet och bli bofasta. Kurderna ville inte ge upp nomadlivet, dels för att inte bli skattade och lämna sina söner till armén, dels för att nomadlivet var idealiskt för deras fårskötsel. Deras liv var beroende av fårskötseln som krävde ständigt nya och bördiga betesplatser. Därför präglades hela deras liv av boskapens trivsel och omsorgen om den. Konflikten resulterade i att kurderna blev tvungna att lämna hemlandet och fly till de obebodda anatoliska stäpperna.

Eftersom kurderna i Anatolien kommer från olika delar av Kurdistan talar de olika dialekter av det kurdiska språket, nämligen Kurmandji, Zaza och Sihbezini. Kurmandji talas av majoriteten av de anatoliska kurderna.

De flesta kurderna i Anatolien är sunemuslimer med två dominerande sekter, Safi och Hanefi. Majoriteten tillhör Hanefi mezhep (sekt). Det finns även religiösa inslag av kurdernas gamla religion Zarathustra. I Zarathustra-religionen är tre principer dominerande: monoteism, dualism och eskatologi. Även olika kulter har stor betydelse i de anatoliska kurdernas folktro och kultur som härstammar från Mazdaizm och Mitra-religonen som eld- och solkulten.

Källor:

Kulu utvandrarbygd i Turkiet av Ingrid Lundberg-Ingvar Svanberg, 1992, Stockholm.

Forschungen in InneranatolienII: Die Steppe als Lebensraum. Hermann Wenzel, 1937, Kiel,

Ländliche Siedlingen im sudlichen Inneranatolien in den letzten vierhundert Jahren. Wolf-Dieter Hutteroth, 1968, Göttingen.

www.arsivakurdi.org

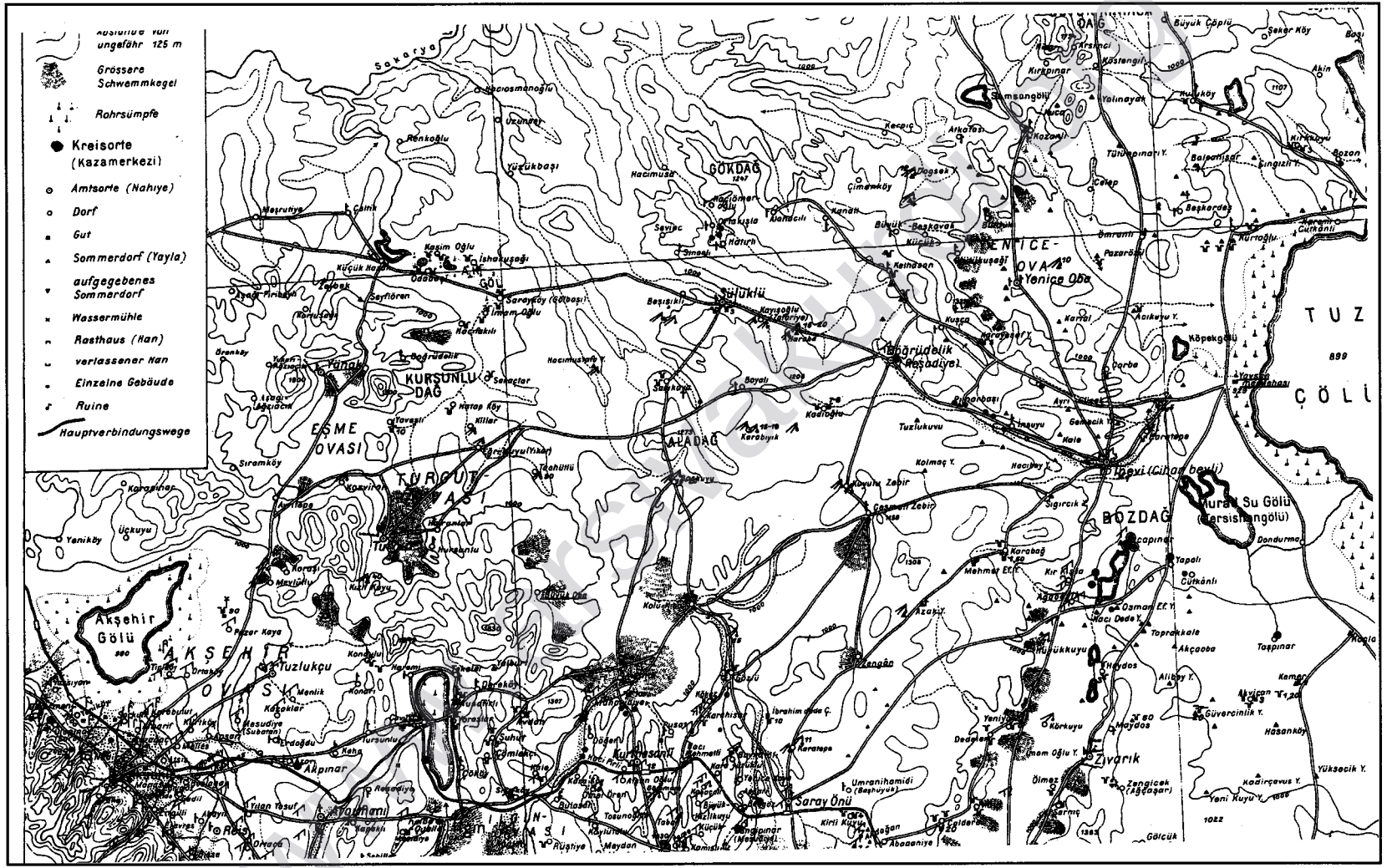
Sakarya
GÖKDAĞ
1247
KURŞUNLU DAĞ
EŞME OVASI
TURGUT-OVASI
AKŞEHIR OVASI
Akşehir Gölü
Yeni Şehir Gölü
(Eber Gölü)
YENICE-OVA
Yenice Ova
Ahırdağlık (Beşadiye)
ALADAĞ
BOZDAĞ
Tuz Gölü
899
Akşehir
Konya
Yeni Şehir
Seydişehir
Beyşehir
Saray Önü
Ziyarik
Tuzlukçu
Yalıhüyük
Ilgın
Meşruniye
Çaltık
Kasım Oğlu
Ishakuşağı
Küçük Hacılı
Saraycık (Sofubaşı)
İmam Oğlu
Beşışıklı
Yüluklü
Kavuşoğlu
Kuşca
Kelnasan
Pazarören
Çarbe
Köpekgölü
Yavşan
Tuzlukuyu
Kolmaç Y.
Hacıbey Y.
Sığırcık
Gasmalı Zebir
Karaağaç
Mehmet Ef. Y.
Osman Ef. Y.
Haci Dede Y.
Toprakkale
Akçaoba
Taşpınar
Kuşla
Güvercinlik Y.
Hasanköy
Yüksecik Y.
Kadirçevus Y.
Yeni Kuyu Y.
Gölcük
Zengicek (Aşağaşar)
Ölmez
Kürkuyu
Majdos
Thiados
Alibey Y.
Kemer
Akyican
Yeni Şehir
Dedeler
Imam Oğlu Y.
Karatepe
Umranihamidi (Beşnuyuğ)
Kirli Kuyu
Zengan
Kurtoğlu
Gümenli
Beşkardeş
Kirkpınar
Kostengil
Yelinayak
Kuyucuköy
Balpınarı
Çingızlı Y.
Bozan
Tütünpınarı Y.
Çelep
Çimenköy
Kanatlı
Büyük Beşkavak
Küçük Beşkavak
Hacımusa
Sevinç
Hatırn
Kavaklı
Arkoyak
Kerpiç
Dogsez Y.
Samsangölü
Yukarı Çaplı
Büyük Çaplı
Şeker Köy
Başı
Akin
Kirkpınar
Kostengil
Yelinayak
Kuyucuköy
Balpınarı
Çingızlı Y.
Bozan
Tütünpınarı Y.
Çelep
Beşkardeş
Kurtoğlu
Gümenli
Ömrünli
Pazarören
Çarbe
Köpekgölü
Yavşan
Aşıkuyu Y.
Karaçal
Kuşca
Kelnasan
Kavuşoğlu
Yüluklü
Beşışıklı
Sofubaşı
Saraycık
İmam Oğlu
Ishakuşağı
Kasım Oğlu
Küçük Hacılı
Çaltık
Meşruniye
Yeşilören
Seyfiören
Yeşilçay Pirinçhane
Yeşilçay
Yeşilçay Köprüsü
Yanalı
Yeşilçay
Yeşilçay Köprüsü
Yeşilçay Pirinçhane
Seyfiören

Fittja segregation eller integration?

Hediye Guzel

Hediye Guzel är statsvetare och pressekreterare får Vänsterpartiet i riksdagskansliet

Tunnelbanan rullar in i Fittja och man ser de enorma höghusen resa sig mot den blå himlen. På väg mot Fittja centrum möter man människor från olika hörn av världen som försöker kommunicera på alla möjliga språk.

I Fittja möts olika kulturer och världar. Fittja är en av Sveriges mest internationaliserade förorter, det talas 34 olika språk(!) här, vilket också är en av anledningarna till att svenskan inte har någon central roll här. Svenska kan man prata med postens och vårdcentralens personal och ibland också med några svenska "turister" som vill ta del av detta mångkulturella samhälle. Fittja är annorlunda på ett annorlunda sätt. Fittja är en del av det nya Sverige, ett Sverige som inte är homogent längre. Namn som Muhammed och Ali har blivit lika vanliga som Martin och Anders, och ord som "lä´n" och "shoo" ingår numera i svenska lexikon.

På 1960-talet hade Stockholms stora förortsexploatering nått hit ut och man upplevde Fittjas förändring från levande jordbruksbygd till en av Stockholms stora "sovstäder".

Den stora invandringen i början av 70-talet satte sin prägel på Fittja främst genom jugoslaviska och turkiska gästarbetare. Bland dessa turkiska gästarbetare befann sig många kurder från Konya-trakterna, dvs från Anatolien. Under senare delen av 80-talet och 90-talet har denna grupp av anatoliska kurder blivit majoritet bland Fittjas invånare. De är många och det är på gott och ont. En stor fördel är det sociala nätverket som dessa utgör, ingen behöver känna sig ensam eller hjälplös utan man ställer upp för varandra hela tiden. Nackdelen är isoleringen, att man inte umgås med andra nationaliteter utan sluter sig i sitt eget skal. Språkinlärningen hämmas och det leder till anpassningssvårigheter.

Men det ges några tillfällen under året att förena alla grupper i Fittja, det ordnas fester, föreläsningar och utställningar. På Fittja Ängen, som har blivit en symbol för det mångkulturella Fittja, ordnas det varje sommar en familjefestival där ca 2 500 besökare från hela Stockholm får njuta av exotiska rätter, utländsk musik och en massa aktiviteter som för svenskarna och "icke-svenskarna" närmare varandra.

Fittja är annorlunda på ett annorlunda sätt. Det förekommer självklart en viss förstörelse och vandalisering, liksom förnyelseprojekt som avlöser varandra (precis som på många andra ställen i Sverige). Men en sak ska man ha klart för sig - *Fittja är inget ghetto* såsom medierna beskriver det. Jag vet hur det är här, jag bodde i Fittja tills jag var 22. Under alla dessa år har jag lärt mig att inte tro på allt jag läser och hör om Fittja, för bakom dessa gula balkonger finns det mycket mer än ett par kriminella (som lyckas förstöra Fittjas rykte), här finns det också ett mångkulturellt samhälle som har blivit en del av det alltmer internationaliserade Sverige.

www.arsivakurdi.org

Leva mellan två kulturer

Hatice Demirci

Student på Lärarhögskolan

Kan jag överge min kultur för att lättare integreras i det svenska samhället?

Hur skulle jag kunna göra det när min kultur är hela min identitet?

Det påstås i media att vi lever i ett mångkulturellt samhälle, men verkligheten är långt ifrån ordets sanna innebörd. Politikerna vill hjälpa invandrare att lättare integrera sig i det svenska samhället. Hur kan man uppnå målen för en sådan integrationspolitik när de flesta invandrare bor på ett och samma ställe och inte har någon större möjlighet att träffa svenskar?

Som exempel kan vi ta många förorter till Stockholm, där bostadsområdena är långt ifrån integrerade. Att få en bostad är det som är primärt, när en invandrare anländer till Sverige. Om man misslyckas med integrationen redan från början, hur ska man då kunna bygga upp ett förtroende för integrationspolitiken?

Jag som växt upp med två olika kulturer har accepterat både den svenska kulturen och min egen kultur, och jag har lärt mig att utifrån referensramarna för båda kulturerna bygga upp en bättre identitet med både svenska och kurdiska ideal.

Det som är jobbigt är när mina äldre släktingar inte kan förstå mig när jag säger att jag ska åka på en klassresa eller att jag ska gå på middag med några klasskamrater och kommer att komma hem sent. Jag har blivit "försvenskad", säger de då. Vad menar de med att jag har blivit försvenskad? Och varför skulle svenskarna vara något så negativt?

Deras bild av svensken är en person som super, badar näck med sin familj och inte bryr sig om någon annan än sig själv. Vad de inte vet är att den svenska kulturen är rik på traditioner, normer och värderingar. Bilden av svensken är något som har växt fram ur dokusåpornas värld.

Istället för att skapa sig en bild av den svenska kulturen genom direkt kontakt med svenska människor, blir invandrare illa tvungna att utifrån program som *Vita Lögner* bygga upp en uppfattning om den vardagliga svensken.

Svenskarna har svårt att förstå mig när jag säger att jag inte kan vara ute så sent eller inte får dricka sprit fastän jag är myndig. Anledningen till denna brist på förståelse är att de har växt upp med ett individualistiskt tänkande, medan de flesta referensramarna i min kultur ses ur kollektiv synpunkt. Den kollektiva identiteten bidrar hos mig till en inre säkerhet och större trygghetskänsla. Det är något som jag värnar om, men samtidigt vill jag kunna korsa det med individualistiska ramar.

Den som lever med min kultur och den svenska kulturen kan kanske förstå mig, men mina föräldrar och en svensk kan aldrig förstå mig helt.

Den enda lösningen jag ser på den här konflikten är att öka förståelsen hos de berörda kulturerna om varandras behov. Människor är av naturen sociala, och om de bara får möjligheten att mötas kommer de automatiskt att vilja lära sig mer om varandras traditioner. Första steget i denna livslånga process borde vara att avskaffa den segregerande bostadsbolitik som har byggt upp höga murar kring människors fördomar.

Jag är kvar i mitten. Vart hör jag? Ska jag göra uppror? Vilken sida ska jag välja? Kan inte jag få vara delaktig i båda kulturerna utan att stöta på onödiga konflikter? Är det någon som känner som jag?

www.arsvakuri.org

Intervju med METIN GÜLER

Metin Güler är född 1956 i byn Gördoglu (Kurdogli). Familjen flyttade till staden Konya när han var två år, därefter till Istanbul 1973, där han gick sin gymnasieutbildbning. De är fem syskon och ingen av dem har lärt sig kurdiska under sin uppxäxt.

Av vilken anledning talar du inte kurdiska?

– Jag växte upp i en miljö där majoriteten var turkar. Vi levde utanför vår stam och besökte endast byn på sommarna. Behovet av kurdiska var inte heller så stort eftersom de flesta i min närhet kunde nästan perfekt turkiska.

Kan dina föräldrar tala turkiska?

Min far talade kurdiska obehindrat. Däremot talade inte min mor så bra kurdiska. Av den anledningen komminicerade de på turkiska med varandra, så det blev naturligtvis det enda språket vi fick höra därhemma.

Vad hade dina föräldrar för inställning till modersmålet?

– Jag tror inte att de såg det som en nödvändighet, och så var det inte populärt eller modernt på den tiden att tala kurdiska. Så det var nog, kan jag tänka mig, ett ganska medvetet val av mina föräldrar att inte lära mig och mina syskon kurdiska.

Hur upplevde du att du inte kunde kurdiska?

– Jag saknade det faktiskt, inte minst när vi hälsade på farmor och farfar i byn. Farmor kunde inte någon turkiska, det var svårt för mig att kommunicera med hennne. Att kunna prata fritt med min farmor är en av de saker som jag inte fick uppleva, och det kändes väldigt jobbigt.

Metin Güler (stående i mitten) med sin familj.

www.arsivakurdi.org

Hur var din kontakt med släkten i tånären?

- När vi bodde i Konya hade jag bra kontakt med mina kusiner och umgicks bara med kurdiska kompisar. Men när vi flyttade till Istanbul blev separationen väldigt svår från släkt och vänner. Men även där hittade jag några kurdiska kompisar. För under den perioden stärktes min kurdiska identitet och intresset för politik väcktes. Den kurdiska frågan var inte så aktuellt utan det var mera vänsterpolitik.

Hur känns det att inte kunna kurdiska nu?

– Jag saknar det och önskar att jag kunde tala kurdiska. Jag känner mig ibland utanför, särskilt i situationer då alla talar kurdiska, även om jag förstår ganska mycket. Men att inte kunna uttrycka sig eller att delta aktivt i samtal känns väldigt jobbigt. Jag tycker att det verkligen är synd och onödigt att inte lära sina barn modersmålet (även fast jag gjort samma misstag med min barn) och väldigt viktigt för en person att kunna hitta sin egen nationella identitet.

Ayşe Güler & Dilem Güler

www.arsivakurdi.org

"Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer"

Kari Fraurud
Forskare på Centrum för tvåspråkighetsforskning vid Stockholms universitet

Tvåspråkighet – en värdefull resurs

De flesta människor i världen är två- eller flerspråkiga.

Två- och flerspråkighet är mycket värdefullt både för den enskilda människan och för samhället. Familjer som flyttat från ett land till ett annat har lättare att hålla kontakten med ursprungslandet om de bevarar sitt modersmål. Barnen i sådana familjer har större möjlighet att ta till sig föräldrarnas kulturarv om de kan föräldrarnas språk.

Den som är tvåspråkig kan också lättare förstå värdet av kulturell mångfald och kan där igenom få en rikare bild av världen.

Modersmålet betyder också mycket för kontakten i familjen och med släktingar, vilket hjälper barnet att känna sig säkrare i sin egen identitet och tillhörighet.

Alla barn kan lära sig två eller flera språk samtidigt, men det är inte så vanligt att man lär sig båda språken lika bra.

För att barnen ska kunna utveckla båda språken till en mycket hög nivå krävs att både hem, förskola och skola aktivt hjälps åt. Det är viktigt att de vuxna i barnens omgivning på olika sätt uppmuntrar och stöder användningen av minoritetsspråket. Genom att använda minoritetsspråket – inte bara i familjen, utan också på lekplatsen, i förskolan, i klassrummet och på arbetet – kan föräldrar och lärare konkret visa barnen att det är naturligt med flerspråkighet.

Tvåspråkigheten för med sig så mycket positivt att de flesta familjer som har två eller flera språk aldrig skulle kunna tänka sig att vara utan dem.

Den tvåspråkiga utvecklingen underlättas också om det övriga samhället är positivt till att människor talar flera språk.

Kan barn lära sig två eller flera språk lika bra?

Ja, men eftersom man ofta använder de olika språken i skilda sammanhang är det vanligt att tvåspråkiga barn klarar vissa ämnesområden och situationer bättre på det ena språket än på det andra. Barnet har kanske lättare att berätta på svenska vad som har hänt i skolan, medan det föredrar sitt modersmål för att tala om sådant som hör familjen till, t ex mat, kläder och släktingar. Barnet kanske använder sitt modersmål i samtal med äldre släktingar och föräldrar men växlar mellan de olika språken när det talar med syskon och kamrater. Sådana språkanvändningsmönster är naturliga för tvåspråkiga individer och brukar förändras under livets gång.

www.arsivakurdi.org

Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska?

Tala det språk ni behärskar bäst och som ni kan uttrycka er mer nyanserat på. För många är det modersmålet. Det är också lättare att uppfostra sina barn på ett språk som man bättre kan uttrycka sina känslor på. Många vuxna har också lättare att återge sagor och berättelser från sin egen barndom, sjunga sånger eller göra rim och ramsor tillsammans med barnet på det språk de själva talade som barn. Sådana aktiviteter betyder mycket inte bara för kontakten med barnet utan också för barnets allmänna språkutveckling.

Välj det språk som känns naturligast!

Kommer mitt barn att lära sig svenska om jag fortsätter att tala mitt modersmål med barnet?

Ja, det finns till och med forskning som visar att det går bättre att lära sig ett andraspråk om man samtidigt får en god grund i sitt förstaspråk. De båda språken behöver inte konkurrera, utan kan fungera som stöd för varandra. Om barnet har lärt sig ett begrepp på sitt modersmål (t ex gaajaysan på somaliska) är det lättare att lära sig ordet för motsvarande begrepp på svenska (hungrig) och omvänt.

Alla föräldrar önskar att det ska gå bra för deras barn i skolan och därför vill de att barnen tidigt ska lära sig svenska. Men detta betyder inte att föräldrarna ska sluta använda modersmålet när de talar med barnen. Däremot kan föräldrarna hjälpa barnen att få kontakt med det svenska språket. Det bästa sättet för barn att lära sig svenska är att de får använda det tillsammans med svensktalande kamrater och vuxna. Det vanligaste är att detta sker i förskolan och kanske med föräldrarnas vänner och bekanta.

Vad kan jag göra för att stödja mitt barns utveckling i modersmålet?

Turkiska barn i Turkiet och svenska barn i Sverige lär sig sitt modersmål i många olika situationer och med många olika människor; i familjen, tillsammans släkt och vänner, på gården, i affären, på bussen, i förskolan och i skolan. Hela dagen har de möjlighet att höra, tala och lära sitt modersmål. Många minoritetsbarn har mycket mer begränsade möjligheter för sin modersmålsutveckling. För flertalet är det framför allt i hemmet som barnet hör och använder modersmålet. Det ställer förstås större krav på föräldrarna att, tillsammans med förskolan och skolan, vidga barnens kontakter på modersmålet. Tillsammans måste de vuxna i barnens omgivning skapa möjligheter för barnen att få använda sitt modersmål så mycket som möjligt både i och utanför familjen, både tillsammans med jämnåriga och tillsammans med vuxna.

De allra flesta kommuner har verksamhet för föräldrar med hemmavarande barn i den s.k. öppna förskolan. Dit kan man gå för att träffa andra föräldrar och barn. I många kommuner erbjuder också biblioteken sagostunder på olika modersmål. Biblioteken har också barn- och ungdomsböcker på många olika språk att låna ut. Fråga i din kommun vilka möjligheter som finns där.

www.arsivokulturi.org

Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn

Mahmut Baran

Den 16 februari 2002 bestämde ett 30-tal kurder med rötter från centrala Anatolien att bilda en stiftelse med ovan angivet namn. Stiftelsen bildades officiellt den 24 mars 2002. Stiftelsen är registrerad hos Länsstyrelsen.

En viktig princip i arbetet var att inte partipolitisera arbetet. Stiftelsen har således inga kopplingar till några politiska grupperingar. Stiftelsen är inriktad på att inom ramen för sina stadgar bedriva sin verksamhet med att höja de anatoliska kurdernas självkänsla och kultur och främja det kurdiska språket. Det bör noteras att det kurdiska språket är utsatt för extra påfrestningar hos de anatoliska kurderna. Då den turkiska statens assimileringspolitik, av naturliga skäl, har fått större effekt hos denna grupp.

En inspirationskälla i arbetet med bildandet av stiftelsen var den verksamhet som bedrevs och som alltjämt bedrivs i form av utgivandet av tidskriften Bîrnebûn. Bîrnebûn visade oss att det var möjligt att inrikta speciella kulturella åtgärder på kurder från Centrala Anatolien. Vidare ansågs säkerställandet av utgivningen av denna tidskrift vara en av uppgifterna för stiftelsen. Stiftelsen kommer således i sin verksamhet att aktivt stödja utgivandet av Bîrnebûn i den form den nu utkommer.

Som det redan har framgått är stiftelsens ändamål att främja utvecklingen av det kurdiska språket och de centralanatoliska kurdernas kultur samt förstärka deras identitet. Detta innebär dock inte att stiftelsen skall verka för en isolering av kurderna i Sverige. Tvärtom, det ingår i ändamålet att verka för en integration av kurderna i Sverige.

Vi vill också poängtera, att med kultur menar vi det vackra, språket, musiken, dansen, litteraturen m.m.

Verksamheten kommer att ske i form av stödinsatser till olika projekt – nya och redan pågående – som är förenliga med stiftelsens syfte. Stödet till tidskriften Bîrnebûn har redan nämnts. Språkkurser är ett annat exempel. Ett prioriterat område kommer att vara projekt och verksamheter som riktas till ungdomar.

Stiftelsens verksamhet skall i första hand finansieras med bidrag från kurderna i Sverige. Med hänsyn till detta är det viktigt att alla som bidrar till denna verksamhet också får insyn i den

Styrelsen för
Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn

www.arsivakurdi.org

Stadgar För Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn

Namn

1 §

Stiftelsens namn skall vara Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn.

Säte

Stiftelsen har sitt säte i Stockholm.

Registrering

Stiftelsen skall registreras i stiftelseregistret.

Ändamål

2 § Stiftelsens ändamål är att främja utvecklingen av det kurdiska språket och de centralanatoliska kurdernas kultur samt förstärka deras identitet. Stiftelsen skall verka för integration.

Förmögenhet

3 § Stiftelsens förmögenhet utgörs av de medel som stiftarna genom förordnande den 2002-03-24 överförde till stiftelsen.

Verksamhet

4 § Stiftelsen skall bedriva och främja verksamhet som är förenlig med dess ändamål. Stiftelsen driver sin verksamhet i projekt eller i särskilda organ som drivs av stiftelsen eller upprättas genom samarbete mellan stiftelsen och andra institutioner, personer, företag och organisationer.

Stiftelsen är ideell men kan bedriva delar av sin verksamhet i affärsmässiga former.

Finansiering

5 § Stiftelsens verksamhet skall finansieras med

det kapital som tillförts stiftelsen vid dess bildande,

vad som i övrigt genom tillskott, testamente, gåva eller annorledes kan tillfalla stiftelsen från stiftarna och andra bidragsgivare,

intäkter som inflyter i stiftelsens verksamhet samt

avkastningen av ovan angivet kapital.

Förvaltning

6 § Stiftelsens angelägenheter handhas av en styrelse med 5 ordinarie ledamöter och 2 suppleanter.

Den första styrelsen utses av stiftarna vid bildandet. Därefter utses ny ledamot till styrelsen av styrelsen efter rekommendation av stiftare.

7 § Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande samt inom sig eller utom sig övriga funktionärer och arbetsutskott. Styrelsen anställer och entledigar erforderlig personal.

8 § Styrelsen sammanträder efter kallelse av ordföranden eller när minst en ordinarie ledamot begär det. Styrelsen är beslutsför när mer än hälften av ledamöterna är närvarande, bland dem ordföranden eller, vid förfall för denne, vice ordföranden. Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll.

www.kurdiskarkiv.org

Verksamhet och förmögenhetsförvaltning m.m.

9 § Styrelsen ansvarar för att stiftelsens verksamhet bedrivs i enlighet med stiftelsens ändamål och att stiftelsens förmögenhet förvaltas på betryggande sätt.

Årsmöte

10 § Styrelsen skall varje år inbjuda stiftare, samarbetspartners och andra som är intresserade av stiftelsens verksamhet till ett offentligt möte, årsmötet.

11 § Årsmötet tar del av stiftelsens årsredovisning och revisionsberättelse.

12 § Årsmötet får ge vägledande råd till styrelsen.

Beslutsregler

13 § Beslut fattas med enkel majoritet, utom i fall som anges i 14 §. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

14 § För ändring av dessa stadgar fordras enhälligt beslut av samtliga ordinarie styrelseledamöter eller att beslut om sådan ändring fattats av styrelsen vid två på varandra följande sammanträden och att beslutet vid det senare sammanträdet biträdes av minst 3/4 av samtliga ordinarie styrelseledamöter.

Behörighet att företräda stiftelsen

15 § Stiftelsens firma tecknas av styrelsen eller den eller de personer som styrelsen utser.

Redovisning och revision

16 § Stiftelsen skall föra räkenskaper i enlighet med bokföringslagens bestämmelser. Stiftelsens räkenskapsår skall vara kalenderår.

17 § Stiftelsen skall för varje räkenskapsår upprätta en årsredovisning på grundval av årsbokslutet. Årsredovisningen skall bestå av resultaträkning och balansräkning samt en förvaltningsberättelse.

18 § Stiftelsens räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens förvaltning skall granskas förutom av en lagstadgad auktoriserad eller godkänd revisor av en revisor. Revisorn utses av stiftar-na vid bildandet och därefter av årsmötet.

19 § Stiftelsen skall tillställa revisorn årsredovisning, räkenskaper och övriga handlingar för granskning senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

20 § Om revisorn så begär skall styrelsen sammankallas.

Likvidation

21 § Fråga om stiftelsens upplösning behandlas i samma ordning som fråga om stadgeändring.

Vid likvidation skall återstående medel överföras till organisation med jämförbart ändamål eller på annat sätt användas för ändamål som så nära som möjligt motsvarar stiftelsens ändamål.

Stockholm 7 april 2002

www.barnafrid.org

”Jag skulle återvända så småningom”

Intervju med Kadir Celik

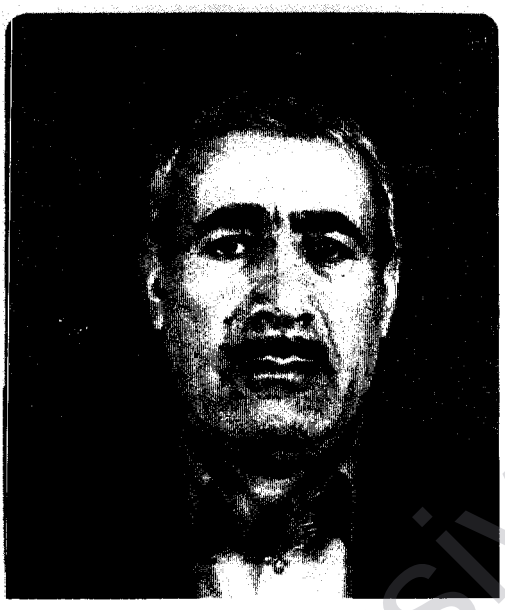

Mitt namn är Kadir Celik. Jag föddes 1933 i Tavsancali. Vid 10 års ålder förlorade jag min pappa och när jag var 12 år även min mamma. Därför började jag tidigt klara livet av egen kraft .

Jag har gått ut den femåriga skolan. I sjuårsåldern började jag jobba som fåraherde. Som sagt var jag tvungen att jobba för att överleva. 1957 gifte jag mig med Elmas, och tids nog fick vi fyra barn.

1966 ville jag ta mig till Sverige. Jag tillfrågade mina vänner och därefter gjorde jag min första tågresa. Först kom jag till Tyskland. Efter några dagar kom jag direkt till Stockholm. Då var Abdullah Uzunel, Tevfik Can och Idris Bulduk redan här i Sverige. Jag fick mycket stöd ock hjälp av dessa medmänniskor.

Vi bodde på ett hotell som låg utanför Stockholm för 120 kronor. Men vi fick vara i hotellet bara under natten, trots att det var vinter med mycket snö och kyla. Vi ”lekte kuragömma” med hotellvakterna. När vakterna inte släppte in oss genom ingången, tog vi oss in via bakdörren. I de flesta fallen misslyckades vi med att tillbringa dagen på hotellet. En bro som låg nära hotellet var vår samlingsplats. Vi kunde inte språket och saknade jobb och bostad. Vi ställdes inför enorma svårigheter.

Vi hade inte råd med någon restaurang. Istället för mat klarade vi oss med att äta kex. Till sist fick jag ett jobb. Med hjälp av en vän betalade jag 100 mark för att få jobbet. 26 dagar senare fick jag uppehållstillstånd. Under de första två åren arbetade jag dels på restaurang och dels som fabriksarbetare.

Först efter två år besökte jag min familj under semestern. Efteråt åkte jag tillsammans med M. Topal till Göteborg för att jobba på Volvo. Han som anställde oss fick ett stycke guld (cumhuriyet altini) som motbetalning. Han tittade på guldet och la det i sin skrivbordslåda.

Därefter var jag Volvo-anställd. Vi jobbade varannan vecka på fabriken, för vi fick språkundervisning som Volvo stod för.

Tanken var att jag skulle återvända till mina hemtrakter så småningom. Men det blev inte så. 1977 bestämde jag mig för att ta även min familj till Göteborg.

www.arsivakurdi.org

Och så blev det också. Tillsammans med familjen bodde jag i en etta på Hisingen. Senare flyttade vi med våra sju barn till en trerumare. Efteråt fick vi ett barn till här. Jag har åtta barn och 15 barnbarn.

Min fru har också jobbat på Volvo, som städare. Från början ville varken hon eller barnen stanna här i landet. De trivdes inte. Men vi blev kvar ändå. Både hon och jag är pensionärer nu. Vi tillbringar sex månader i Sverige och sex månader i Anatolien.

Jag är 68 år. Min fru och jag har gjort vår pilgrimsresa till Mecka. När vi är här i Sverige umgås vi med våra barn och barnbarn. Jag trivs bättre i Turkiet. Där finns byn där jag föddes, mina barndomskamrater och mitt eget språk. Men eftersom barnen lever och verkar här, kan vi inte bryta helt med Sverige.

Altun Başaran

Kurdiskt
Vegetariskt Matcafé

Legumés

Hornsgatan 80 • 118 21 Stockholm
T-bana Mariatorget

Vegetariska rätter från
Balkan & Mellanöstern

– Catering & Servering –

Ring och beställ i god tid för stora eller små evenemang & fester

08-669 35 35

Öppettider: Mån–fre 10^{00}–19^{00} • Söndagar stängt

www.arsivkurdi.org

"Barnen rotade sig här"

Intervju med Bilal Harman

Jag heter Bilal Harman. Jag är född 1936 i byn Omera. Min familj har sex barn och 14 barnbarn. I Anatolien försörjde jag mig bl.a. som stenhuggare och byggnadsarbetare.

På 60-talet, närmare bestämt 1966, tog jag tåget till Stockholm. Via bekanta och med deras rekommendation kom jag till Sverige. Mina kompisar var redan här i landet då. Det var Bulduk Idris, Can Tewfik, Cifci Ali, Koyuncu Haci, Guzel Huseyin, Uzunel Abdulah, osv. Tack vare dessa vänner övervann jag ensamheten. Deras hjälp var oersättlig.

Efter en månad fick jag mitt arbetstillstånd i Sverige. Efter det fick jag olika arbeten, t.ex. på LM Ericsson, på bagerier och restauranger.

Då ville jag jobba ett tag, tjäna lite pengar och återvända hem igen. Hit kom jag ensam. Jag hade lämnat min familj kvar i Tavsancali (Omera) som hör till staden Konya. Självklart besökte jag min familj då och då. Första besöket var efter två år. Tre av mina sex barn föddes efter att jag kom till Sverige. Ett föddes 1968, det andra 1970 och det tredje 1972. Till slut bestämde vi att hela familjen skulle flytta till Sverige. Så blev det också. 1979 kom familjen till mig här i Stockholm. Då bodde vi i Rågsved. Där fanns inga invandrare. Vi kände oss ensamma på grund av att vi inte

Bilal Harman, den andra från vänster, med sina vänner

www.invandrer.org

kunde språket. Men i Fittja bodde våra landsmän. Så vi flyttade också till Fittja. Bland våra bybor kände vi oss tryggare.

Det är klart att vi hade språksvårigheter. Men gemene man var hyggliga och hjälpsamma mot oss.

Som sagt, vi ville återvände efter ett tag. Men med tiden rotade sig barnen här, gick i skolan och lärde sig svenska. Tids nog ändrades vår tanke att återvända hem. Främst för att barnen ville leva i Sverige försvann idén helt och hållet. Alla våra barn har familj, arbete och lever väl. Gud välsigne dem, jag har 14 barnbarn.

Efter 25 års hårt arbete är jag pensionerad. Även min fru har pension. Nu tillbringar vi somrarna i Turkiet och vintrarna i Sverige.

För närvarande bor vi i en villa i Skärholmen tillsammans med yngsta sonen och hans familj. På vår fritid brukar vi ta promenader eller besöka vänner och bekanta. Efter 63 år har jag lärt mig att läsa Koranen. Jag går till olika muskéer för bönetjänster fem gånger om dagen. Min fru och jag har haft vår pilgrimsresa till Mecka. Tack och lov är vi lyckliga.

Altun Basaran

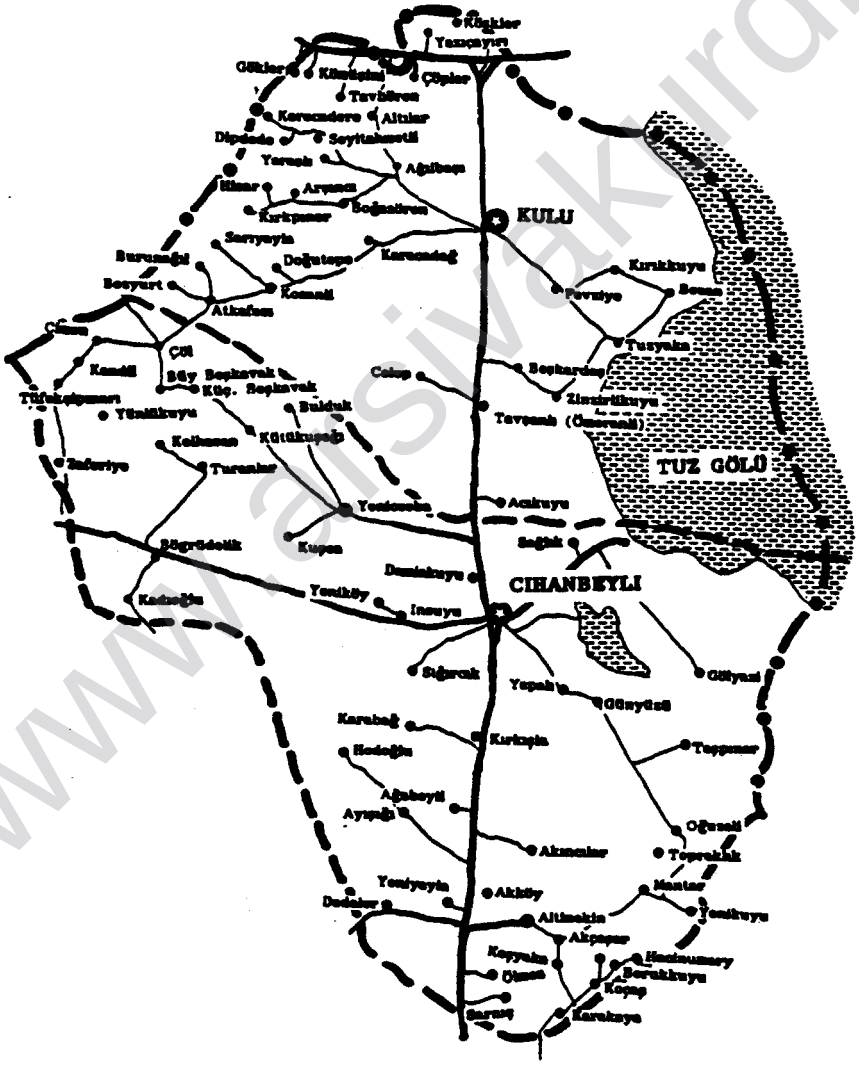

www.arsivakurdi.org

Mångkulturellt centrum

Katrin Holmberg
informationssekreterare

Ingrid Ramberg
förlagsredaktör

Vi arbetar med forskning, utställningar, programverksamhet och utbildning. Vi ger ut böcker på eget förlag. Vårt bibliotek är ett av landets främsta vad gäller kulturmöten och migration.

Nästa år kommer en ny byggnad att uppföras på Fittja gård, och vi får möjlighet att visa utställningar, ordna föreläsningar och föreställningar i moderna och funktionella lokaler. Den nya byggnaden kommer också att ha ett kafé, en kulturpedagogisk verkstad för barn och vuxna. Trädgården, som nu består av några halvdöda vinbärsburskar, ska åter blomma.

I samband med detta vänder vi oss i högre grad än tidigare till just publiken i Fittja med omnejd.

Därför är de kurdiska kulturdagarna för oss en god möjlighet att sprida kännedom om att vi finns bland Fittjas stora kurdiska befolkning.

Vi får ofta förfrågningar från institutioner som vill att det ska komma experter och prata om t.ex. kurdiska barns skolsituation, och det har alltid förvånat att så många vill gå över ån efter vatten, utan att involvera dem som frågorna direkt berör. Det här projektet har gett oss bekräftelse på att det finns oerhört många kompetenta personer som borde komma till tals mycket mer.

Fittja gård är till för att användas av folk med idéer, så vi hoppas att detta bara är det första i en rad av liknande samarbeten.

En av de roliga sakerna med projektet är dess blandning av fest och vardag – dels kulturdagarna med mat och musik och dels en långsiktig satsning på modersmålet och läsning.

Mångkulturellt centrums programförklaring:

Mångkulturellt centrum, Fittja gård, är ett forum för forskning, kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring migration och social och kulturell mångfald.

Vi skriver samtidshistoria, för framtiden men också för att bättre förstå nuet. Mångkulturellt centrum arbetar för att migrationsrelaterade fenomen ska inkluderas i det nationella kulturarvet.

Vi arbetar efter principen att ingen människa ska tvingas förneka, förtränga eller nedvärdera den egna kulturen och identiteten för att vinna delaktighet i samhället.

www.arsivakurdi.org

Intervju med Josef Kurdman

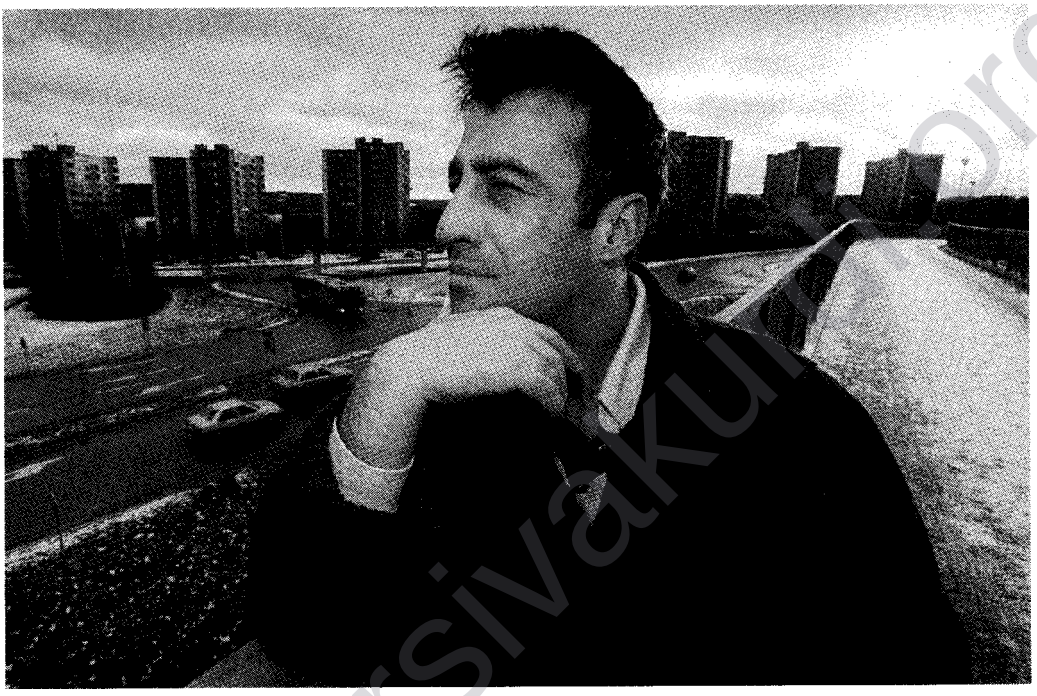

Josef Kurdman, författare. I bakgrunden syns Fittja, "huvudstad" för kurder från centrala Anatolien.

Kan ni kort berätta om er själv får "Bîrnebûn"s läsare?

Jag vill gärna börja med mitt namn, eftersom både för- och efternamnet har lett till många frågor och funderingar, av såväl läsare som vänner. När jag föddes valde mina föräldrar att ge mig namnet Uso. Men som vi alla vet accepteras inte kurdiska namn i Turkiet, så jag har i folkbokföringen registrerats som Yusuf - alltså den turkiska tolkningen av detta namn. Mot mina föräldrars samtycke. Detta har under lång tid stört och varit en börda för mig, vilket ledde till att ett byte var ofrånkomlig.

Som vi alla vet är ett namnbyte i dagens Turkiet uteslutet. Men i Sverige och resten av Västeuropa finns möjligheten, och då är frågan varför fler kurder inte tar vara på denna chans och byter. Många turkar – och kurder (!) - går till motangrepp, med inställningen att Uso, Usiv och Yusuf i grund och botten är samma namn. Att det då inte spelar någon roll vilket som står i ens identitetshandlingar. Då undrar jag: om det nu inte spelar någon roll, varför måste då vi kurder acceptera den turkiska versionen av de olika namnen? Varför är det då så viktigt för den turkiska administrationen att Ramo

www.arsivakurd.org

blir Ramazan, att Haso blir Hasan och att Uso blir Yusuf? Jo, därför att målet i den turkiska statens assimilationspolitik, nämligen att göra allt kurdiskt till turkiskt, då inte kan förverkligas.

Vad kan då vara mer rätt än att bryta denna förnedringens cirkel, där turkiska för- och efternamn påtvingas kurder, än att byta? Och då menar jag byta på "riktigt", inte bara muntligt! Och framför allt, vad kan vara mer angeläget än att byta ut de turkiska efternamnen som våra förfäder har varit tvungna att ta, våra förfäder som var helt främmande för det turkiska språket? Om vi kurder skall lyckas "återerövra" vår kurdiska identitet, som är splittrat i tusentals bitar, så måste alla börja med sig själva, i den mån de har möjlighet. Vad kan vara viktigare i ens identitet än hans namn och att han kan - eller rättare sagt, kräver att "få" - tala sitt modersmål? Dessa två självklara rättigheter kommer vi aldrig någonsin att få av den turkiska staten - om vi inte kräver det!

Mitt efternamn, då? En person som kan tala någorlunda bra kurdiska skulle utan svårighet förstå att det ligger en noggrann tanke bakom ordbildningen "Kurd-man". Som vi alla vet betyder "Kurd" Kurd, om man sedan lägger till "...man", som ju betyder "kvar", och läser ihop det, så får man fram "kvarsomkurd". Alltså, "kvar som kurd", trots den turkiska statens omänskliga assimilationspolitik.

Min inställning att byta namn är självklart i första hand för min egen och mina barns skull, för att vi är kurder. Men det är också en reaktion mot den turkiska statens ståndpunkt mot den kurdiska identiteten.

Varför författa och när började detta intresse hos er?

Intresset för skrivande har funnits under många år, men inte modet (cesaret) att sätta

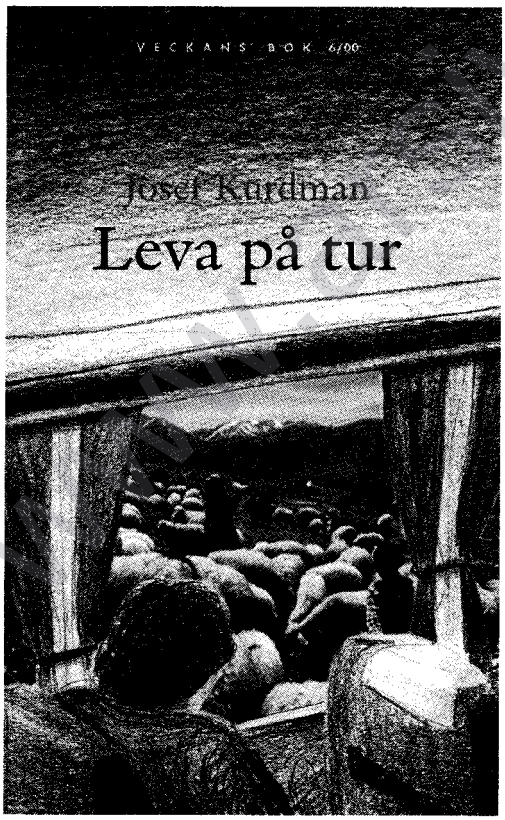

Josef Kurdmans första bok Leva på tur

www.kvakurd.org

igång och skriva. Frågorna var många: skulle jag lyckas berätta en trovärdig historia som helt främmande människor skulle ödsla tid på att läsa? Vad hade jag att berätta som någon annan inte redan har gjort? för mina kunskaper i det svenska språket tillräckliga? Med tiden började dessa frågor kräva svar! "Hungern" efter att hitta svaren ledde till att jag började skriva små och korta berättelser för mina närmaste vänner. De flesta av dessa människor är svenskar och stora litteraturslukare och de uppmanade mig att ta mitt skrivande på allvar.

Därmed inte sagt att alla hinder är undanröjda. Att skriva kräver och förutsätter att man - vilket också är det absolut viktigaste - har något att berätta, något man brinner för. De saker som jag nämnde ovan är bara början på författandets dilemma. Vad en författare gör - som läsaren oftast inte är medveten om - är att han under den skapande processen ... torterar sig själv. Det är påfrestande, både psykiskt och fysiskt, att försöka öppna och beskriva en fantasivärld så verkligt som möjligt. Eller tvärtom, att skriva en historia så distanserad från sig själv och verkligheten som möjligt.

Den svenska författaren Willy Kyrklund sa en gång: "alla skrivande människor har en spricka i själen". Så är det med de flesta av oss kurder, vi har inte bara en utan flera djupa sprickor i själen. Detta borde rimligtvis leda till att många romaner skrivs till den relativt unga kurdiska litteraturen. Den dagen vi slutar "kriga" för andra kulturers överlevnad, (den turkiska, den arabiska och den persiska) med penna eller med vapen, och i stället börjar koncentrera oss på att vår egen identitet skall blomstra, kommer vi att inte bara ge våra barnbarn utan också världen ett stort och värdefullt kulturarv.

Varför har du valt att skriva på svenska och inte på ditt modersmål kurdiska?

Jag är uppvuxen i Sverige, kom hit 1973,

Josef Kurdmans syster, Hediye Guzel, till vänster, med väninnan Ayse Baysal.

detta har självfallet satt sina spår och vare sig jag vill eller inte har svenskan kommit att bli det språk som jag uttrycker mig bäst på. Och det turkiska språket hade jag uteslutit; jag ville inte göra samma misstag som Yasar Kemal och Salim Barakat. Att skriva och försköna de turkiska och arabiska språken - som ju under århundraden har påtvingats oss till bekostnad av vårt eget modersmål. Därför hellre svenska, som dessutom, liksom kurdiskan, hör till den indoeuropeiska språkfamiljen. På grund av detta historiska släktskap finns det i dag hundratals ord i dessa två språk som skrivs och uttalas på samma sätt. Men min dröm, att någon gång i livet skriva en eller flera romaner på kurdiska består.

En annan företeelse som jag var tvungen att ta hänsyn till, och som var avgörande när det gällde mitt val av språk, var det faktum att jag inte bara skriver om och för kurder utan också om och för andra invandrargrupper i Sverige. Och alla dessa människors gemensamma språk är svenska.

www.asiyakurdi.org

Hur har de olika skrivarkurserna påverkat ditt skrivande? Kan vem som helst som går på en skrivarkurs bli författare?

Nej, självfallet inte. Men det intressanta med skrivarkurser är att man får ett helt annat perspektiv på skrivandet, bland annat genom att träffa andra skrivande människor. Tillsammans med dessa litteraturintresserade kurskamrater går man noggrant igenom varandras texter och analyserar det skrivna. Och det är just denna kreativa process som är själva kärnan på skrivarkurser - att träna i läsande och skrivande. för det sedan kurskamrater som behärskar språket till fullo så finns det stora möjligheter att lära sig något av varandra.

Till den skrivarkurs som jag ansökte till hade ett sextio ansökningar kommit in, men bara sexton av dessa antogs. Jag var den ende med invandrarbakgrund som lyckades bli godkänd. Förutom språkfärdigheter krävdes också att man var bestämd och att man hade tålamod. Men framför allt, att man ville berätta!

Hittills har flera av dina noveller blivit publicerade i olika antologier, kan du kort berätta om dem?

– Min första novell som publicerades är ett utdrag ur ett längre projekt - "Återvändandet" - som förhoppningsvis ska bli en roman. Handlingen kretsar runt en turkisk familj, som har bott i Sverige i många år. Familjen har tre barn och deras dillemma börjar när en av sönerna omkommer i en trafikolycka. Fadern vill begrava sonen i Sverige, medan hans egen far, som bor i Turkiet, vill att sonsonen skall begravas i hemlandet - i muslimskt jord. Den gamle mannen får som han vill och sonsonen begravs i faderns hemby. Detta börjar snart uppta pappans tankar och han blir deprimerad. Han bestämmer sig till slut att åka ner till Turkiet, för att besöka sonens grav och se om möjligheten finns för ett definitivt återvändande.

En annan novell, "Första mötet", handlar om kärleken mellan en kurdisk man och en svart kvinna från Nigeria. Här möts två olika kulturer i en tredje, som i sin tur är främmande för bägge, nämligen den svenska.

En tredje novell, som också har blivit publicerad, försöker jag berätta om en muslimsk pappas inställning till läsning. Den unge sonen i familjen har - till pappans förtvivlan - börjat intressera sig för litteratur. Fadern kräver att sonen skall hålla sig enbart till läsning av Koranen.

Så vad vill jag säga med dessa berättelser? Jo, att detta

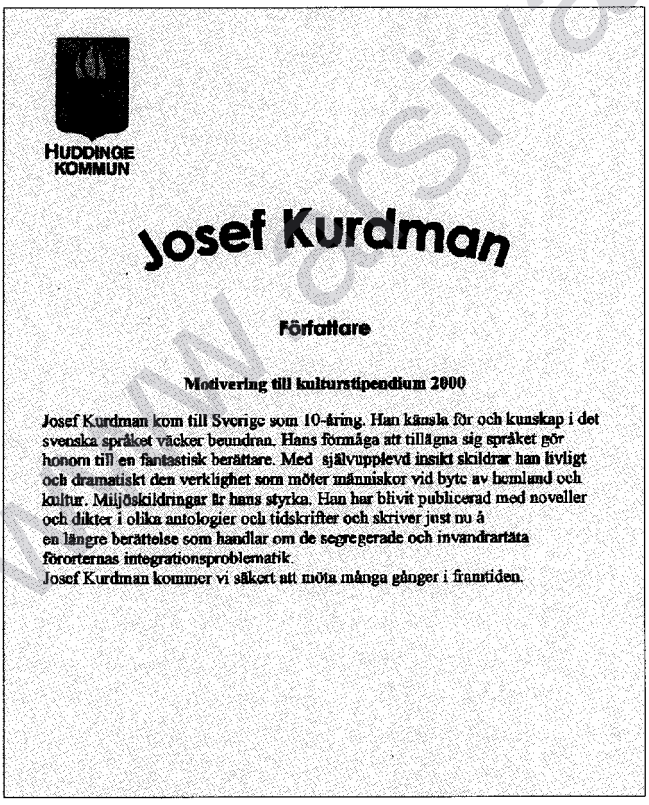
HUDDINGE KOMMUN

Josef Kurdman

Författare

Motivering till kulturstipendium 2000

Josef Kurdman kom till Sverige som 10-åring. Han känsla för och kunskap i det svenska språket väcker beundran. Hans förmåga att tillägna sig språket gör honom till en fantastisk berättare. Med självupplevd insikt skildrar han livligt och dramatiskt den verklighet som möter människor vid byte av hemland och kultur. Miljöskildringar är hans styrka. Han har blivit publicerad med noveller och dikter i olika antologier och tidskrifter och skriver just nu å en längre berättelse som handlar om de segregerade och invandrartäta förorternas integrationsproblematik.
Josef Kurdman kommer vi säkert att möta många gånger i framtiden.

Josef Kurdman har fått stipendium från Haninge kommun.

www.arsivarkurd.org

bara är början på en mycket smärtsam process som väntar många invandrarfamiljer, i synnerhet muslimska familjer. Det är ett förlopp som kommer att splittra och förgöra många familjer. De flesta invandrare är tyvärr inte medvetna (eller accepterar) om att vi som har lämnat våra hemländer har gjort det för alltid. Medan de äldre längtar hem till fädernas jord, växer barn- och barnbarnen i detta "främmande land". Och medan fäder och mödrar "kräver" av barnen att vara lika mycket kurder, turkar, kineser eller araber som de själva, blir barnen oundvikligt lite mer svenskar för varje dag som går. Detta skapar givetvis en förvirring i barnen, en "dubbelidentitet" som är i ständigt krig med sig själv. Jag vågar påstå att den mesta kriminaliteten som begås av invandrarungdomar har sin rot i denna problematik – som i sin tur leder till rasism och främlingsfientlighet från svenskars sida.

Sedan en kort tid tillbaka är din första roman ute på bokhandlardiskarna. Huvudpersonen, Suleyman, som är turk, brottas också med två identiteter ... Kan du förklara varför du valde att göra honom till turk och inte kurd? Och hur fick du idén till denna berättelse?

Idén har funnits länge och var tänkt som en kortare berättelse från början, en novell på ungefär tio till femton sidor. Och den skulle enbart handla om trafikkaoset i Turkiet. Men jag insåg att femton sidor inte skulle räcka till att få fram det jag egentligen ville säga. Snart märkte jag att texten skrev sig själv. De olika karaktärerna i berättelsen - liksom huvudpersonen Suleyman - ville berätta mer än vad jag från början hade tänkt mig; därför blev berättelsen längre.

Det finns flera anledningar till varför jag valde att göra Suleyman till turk och inte kurd. Den första, och viktigaste, är att den kurdiska frågan är alldeles för komplicerad för att behandlas i denna typ av roman. Dels var utrymmet begränsat, dels att en skönlitterär text om den kurdiska frågan skulle kräva ett annat språk, ett tyngre och mer avancerat språk. Den andra orsaken är att jag ville skriva om just det jag nämnde ovan, nämligen dubbelidentiteten som finns i de flesta invandrarbarn. Jag ville skriva om vad dessa barn upplever när de är i sina hemländer, både kulturellt och mentalt. Liksom Suleyman känner även jag själv många gånger oro, en djup ängslan, inför mina resor till Turkiet. Det är ett märkligt land, där man - som också romanen heter - "Leva på tur" - lever på marginaler. Hela landets struktur, från att gå och se på en fotbollsmatch till den tilltrasslade politiken, är byggd på såna ostabila grunder att ens värld, ens liv, skulle kunna raseras i vilket ögonblick som helst. Vilken människa som helst skulle kunna i vilket ögonblick som helst råka ut för en "olycka", en olycka som skulle kunna förebyggas med mycket små medel, om systemet tillåter det.

Särskild bland kurder pågår det en diskussion om huruvida Yasar Kemal och Selim Barakat, som också du nämnde, är kurdiska författare eller turkiska respektive arabiska, hur ställer du dig i denna fråga?

Denna fråga är komplicerad, därför berör och upprör den många människor, inte minst mig. Den kräver ett långt utlägg och en detaljerad förklaring, men jag ska försöka vara så kortfattad som möjligt: att Yasar Kemal är en av världens främste och respekterade berättare är det ingen tvekan om. Men han är turkisk författare! I den författarpresentation som finns på baksidan av de flesta av hans böcker, står det klart och tydligt: "Yasar Kemal är turk." Han borde inte ha tillåtit detta! Han skriver, eller skrev, tills för några år sedan, om det turkiska samhället, inte om det kurdiska. Det är åtminstone vad hundratusentals av hans läsare tror. Många människor runt om i världen är inte

www.arsivakurd.org

medvetna om hans kurdiska bakgrund, vilket är tragiskt för oss kurder. Särskilt när både han själv och vi kurder vet varifrån han får sin outtömliga inspiration, nämligen från det kurdiska levnadssättet. Men Kemal har alltid - medvetet eller omedvetet - "krigat" för att det turkiska språket skulle blomstra, vilket han också har lyckats med. Men man får inte glömma att det på senare år har skett en stor förändring i hans berättelser! Och det ska vi vara glada och tacksamma för.

Salim Barakat däremot, är det annorlunda med. Bara det faktum att Barakat använder ord som kurder och Kurdistan i det mesta han skriver, är tillräckligt. Och dessutom presenteras han som "kurdisk författare". Eller åtminstone som arab/kurdisk författare.

Vad är din nästa projekt och hur har "Leva på tur" mottagits av den svenska läsekretsen.

"Leva på tur" har fått mycket bra recensioner och jag har bland annat tilldelats Huddinge kommuns kulturstipendium; med motiveringen: "Uso Kurdman kom till Sverige som 10-åring. Hans känsla för och kunskap i det svenska språket väcker beundran. Hans förmåga att tillägna sig språket gör honom till en fantastisk berättare. Med självupplevd insikt skildrar han livligt och dramatiskt den verklighet som möter människor vid byte av hemland och kultur. Miljöskildringar är hans stryka. Han har blivit publicerad med noveller och dikter i olika antologier och tidskrifter och skriver just nu på en längre berättelse om de segregerade och invandrartäta förorternas integrationsproblematik. Uso Kurdman kommer vi säkert att möta många gånger i framtiden."

Den längre berättelse jag skriver på nu är en komplicerad historia om två vänner, bägge är kurder och bosatta i Sverige. Den ene en är poet, den andre psykolog. Just nu vill jag inte säga mer om denna berättelse, men jag har kommit en bra bit på vägen.

Till slut, Vad skulle du vilja säga till "Birnebun"s läsare?

Först och främst skulle jag vilja framföra mina varma hälsningar till Birnebûns medarbetare: ni gör ett stort och respektingivande men framförallt ett modigt, arbete. Till läsarna har jag snarare en vädjan: överge inte Birnebûn, som för oss kurder är, eller borde vara, en brinnande pil som skjuts genom mörkret. Läs den, om inte annat för kommande generationers skull. Sprid den, till vänner, bekanta, men framförallt till unga kurder, så att det vackra kurdiska språket inte går samma öde till mötes som många andra språk runt om i världen har gjort. Och till slut: tänk på att vi inte är en minoritet, utan ett folk på trettiofem miljoner människor som talar – eller borde tala samma språk.

Intervju: Tidskriften Bîrnebûn

www.kurdiskarkivet.org

BREV TILL ROBIN

Solen sänkte ljus och värme över världen då vi närmade oss den stora lekparken. Där var redan ett tjugotal barn, alla lika engagerade och upptagna med sitt. Sorlet av deras röster och spontana skratt hade förenats med fåglarnas kvitter i den varma juniluften och hördes långt bort från parken.

Jag pussade dig på kinden, strök över ditt lockiga hår och släppte din hand, i tron att du som vanligt skulle skynda dig till rutschkanan. Men du tog i stället ett par trötta, nästan vinglande steg mot sandlådan. Det var inte likt dig, i stället för att sätta i gång och leka satte du dig i den torra sanden och tittade med trötta ögon på dina kamrater som om de vore främlingar.

Och jag ... jag var fortfarande blind ...

Jag reagerade inte, märkte inte att ditt ansikte hade skiftat färg. Kunde inte i min vildaste fantasi komma på tanken att något åt upp dig. Inifrån. Just nu. I detta ögonblick. Att blodet under din lena hud för varje sekund som gick förlorad höll på att sina lite mer. Fortfarande trodde jag att din dåliga aptit de senaste dagarna, dina sömnlösa nätter och din ovilja att leka med de andra barnen berodde på all den uppmärksamhet som jag och mamma hade riktat mot din nyfödda syster.

Du kastade en blick på den röda hinken och spaden bredvid dig men verkade alldeles för svag för att sträcka ut handen. När du gav upp ditt försök att nå leksakerna och satt kvar uppgivet och ihopsjunken, var det som om något gick sönder i mig, som om frusna isklumpar smälte och spred sig i mig lik en forsande flod. Först då mindes jag det som din farmor hade sagt: "Det är något som inte stämmer, Robin har blivit så blek på sistone ... Du kanske ska åka med honom in till vårdcentralen så de får titta på honom."

Men jag var blind ...

Jag tog inte hennes oro på allvar.

Då.

Men nu, när du såg på mig med en vädjande blick, som att säga: "Pappa, vakna! Jag håller på att rinna bort från dig! Du håller på att förlora mig!" var det plötsligt som om någon osynlig kraft tvingade mig att lyfta dig från sandlådan och rusa, rusa, rusa hemåt. Du var kraftlös och svag i mina armar, som om du under huden varken hade kött eller ben. Ditt ansikte var nu vitt, kritvitt, likaså huden under dina små naglar, som om de vore tömda på sista droppen blod.

Ett enda ord från läkaren på avdelning 8, bakom mörkrets portar, målade mina dagar svarta, nätter långa.

Leukemi.

Innan jag fick höra att du, min egen son, hade cancer, trodde jag att detta ondskans sår bara drabbade rökare, knarkare, alkoholister och deras barn. Jag var säker på att dessa föräldrar hade gjort något "fel" under graviditeten och att deras barn nu fick betala för deras oförlåtliga misstag.

www.arsivakurdi.org

Jag var varken knarkare eller alkoholist. Det var inte heller de andra föräldrarna på avdelning 8 på Karolinska sjukhuset. De försökte le tröstande mot mig när jag kom in med dig men deras blickar var tomma och uppgivna,som på ett litet barn när hon blir lämnad av den hon älskar mest.

"Välkommen till helvetet", sa en mamma som stod på balkongen och rökte. Hon tittade medlidsamt på mig och hade tårar i ögonen. Jag tände en cigarett, tittade på bilarna som rullade förbi på den breda motorvägen nedanför och önskade att jag var en av alla dessa tusentals bilister.

Jag frågade kvinnan hur länge hon hade varit här. Fyra år, sa hon och drog ett djupt halsbloss. "Fyra år ...?!" tänkte jag och gömde ansiktet i händerna. Men nu, fortsatte kvinnan och torkade sina tårar, är det klart, vi få åka hem och behöver aldrig mer komma hit igen.

Sexåriga Linda hade lämnat sin av mediciner svullna kropp i sjukhussängen och gett sig av; till landet som hon så länge hade längtat till, till riket där smärta, sprutor och biverkningar inte existerade.

Den första natten stannade mamma hos dig. Själv fyllde jag mina fickor med nya och främmande ord - cellgifter, cortison, trombocyter, benmärgstransplantation, röda blodkroppar, vita blodplättar och mycket annat – och åkte hem. Till ditt färgglada rum. Men nu hade färgerna på väggarna bleknat och dina leksaker stirrade tysta och sorgsna på mig, som i väntan på besked:

"Var är Robin?"

Av någon oförklarlig anledning började jag plötsligt bädda din säng. Noga och med omsorg. Sedan satte jag mig på golvet och gjorde ett hav av tårar på den rödblåa mattan och väntade på att mamma skulle höra av sig. Som om hon skulle ringa och tala om för mig att det hela var ett misstag, att läkarna hade missuppfattat resultatet av dina blodprover och att ni nu var på väg hem. Men min väntan blev lång. Och förgäves. Det skulle dröja många månader innan du fick komma hem och sova i din egen säng. Sjukdomen som du hade råkat ut för, läste jag i olika böcker, drabbar en person av hundra per år, och min ständiga fråga var: Varför just du? Varför? Varför ...?

"Behandlingen kommer att ta lång tid, förklarade läkaren nästa dag, men chansen att överleva är höga: ca åttio procent av de insjukna barnen blir friska och kan sedan leva ett helt normalt liv."

Jag förberedde mig på en kamp på liv och död. Önskade att jag kunde gå in i dig och suga ut cancercellerna en efter en. Önskade att jag var i ditt ställe, att jag kunde föra din kamp. Men jag var maktlös. I stället vaknade jag ofta på nätterna de kommande"åren, bara för en enda sak: att se att du andades, att du var kvar hos mig.

Det var du!

Och i dag, sju år senare, är vi återigen i lekparken och du leker dig mätt på det som du har gått miste om under de gångna åren. Du leker med de andra barnen som om ingenting har hänt och jag kan inte låta bli att undra om det hela bara var en mardröm.

Josef Kurdman

www.arsivakurdi.org

REMIS DAGBOK

VIVEKA HEYMAN

Jorunalist och översättare

Remis dagbok (APEC förlag) av Margareta Hanson har undertiteln: "Den långa vägen till friheten". Frihet kan ju betyda så mycket olika saker. Det skulle känts mera adekvat, mera exakt, mera tydligt om Margareta Hanson hade skrivit "Den långa vägen till rättssäkerheten." Mera konkret uttryck rör det sig om den långa vägen till uppehållstillstånd. För det rör sig om den väg av åratals väntan som en flykting måste gå i de byråkratiska labyrinterna, där han ideligen finner sig stå inför en blindspärr och måste leta sig tillbaka och försöka en annan passage tills han slutligen hamnar i endera av två slutpunkter: antigen uppehållstillstånd eller, mycket vanligare, avvisning till det land man flytt ifrån, oftast till fängelse, tortyr och kanske avrättning.

Remi är en femtonårs kurdisk pojke som har flytt undan just det där och tagit sig till Sverige i hopp att få ha ett liv där, hur anspråkslöst som helst. I stället får han gå igenom vad alla flyktingar här och annorstädes i Fästing Europa får gå igenom. På förhörarnas frågor, som han inte ens förstår riktigt, svarar han vad han tror de vill höra och skriver under med sitt namn där de pekar att der skall stå. Och när han då inte har kunna förmå sig till att berätta om allt ohyggligt han har genomgått, så blir han behandlad som "icke trovärdig" och vägras rätt att stanna kvar. Varpå följer ändlösa förhandlingar, nya vädjanden, nya argument, nya bedyranden att inga tortyroffer blir avvisade i Sverige, bedyranden som uttalas av självaste invandrarminister Anita Gradin. Ja, hon står här med namns nämnande.

Annars är namne naturligtvis fingerade. Det bör ha framgått av ovanstående att detta är dokumtärroman. Allt som händer i den har skett i verkligheten. Men de upp-

www.arsivakurdi.org

rätande har inga direkta motsvarigheter. Remis öde är detalj för detalj, vad som händer någon i hans belägenhet. Att han får göra det är en fingervisning att han står där för alla de andra, som inte har några dagböcker att visa upp.

För Remi går det ändå till sist väl. Han blir omhändertagen av en svensk kvinna med hem också i Vermont i USA. Och efter tre års kamp med myndigheterna lyckas hon få svenskt uppehållstiltstånd för honom och ännu en kurdisk pojke, varpå de kan fara till en ny tillvaro i Amerika. Det slutet står där inte för att läsaren skall få tillfredsställelsen att det gick bra till sist, efter alla förtvivlade vedermödor, varibland ett självmordsförsök. Sådana begår praktiskt taget alla flyktingar i den här berättelsen, vilket i det närmaste svarar mot verkligheten. Höga vederbörande ger sig inte förrän de har drivit de asylsökande till yttersta desperation.

Utan syftet och innebörden av det lyckliga slutet är att läsaren skall veta, och helst veta så han kommer ihåg det, att utan ett papper som svenskt uppehållstillstånd är vägen stängd för flyktingen också till exempel till USA.

Vilket härmed sägs ut också här. Till den verkan det hava kan.

Fast utan något större hopp att berättelsens budskap skall nå många. De som läser sådana böcker är i gemen sådana som redan vet det som talas om i dem. De som inte vet det vill inte läsa dem. Det vet också de stora förlagen och refuserar dem lika automatiskt som myndigheterna avvisar dem som de handlar om. De är ju inte lönsamma.

Mo=qcc
Perrot, Georges.
Kurdên Haymanayê. (Haymanas kurder.). Spånga, Apec. Övers. fr. fra. av Fawaz Husên. Orig:s titel: Les kurdes de L'Haïmaneh ur: La revue des deux mondes. 111 s. Ill. Latinsk skrift. Kurmandji.
BN 4273752-1C 465785

001-13-370 September
plastad mjuk pärm 145:–

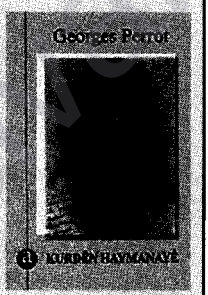

Med annotation.

Fransmannen Georges Perrot (1832-1914) var arkeolog och expert på antiken. Han arbetade och forskade under flera år i Grekland och Mindre Asien, främst dåvarande Turkiet. År 1865 gjorde han en resa till Anatolien som kom att innefatta studier av de kurder som levde i Haymanaområdet. Ur antropologiskt och kulturellt perspektiv kartlägger han olika aspekter på deras situation. Det är ett slags reseskildring med vetenskapliga inslag som även belyser den historiska bakgrunden. Sina iakttagelser redovisade han i denna artikel som på franska fick titeln *Les kurdes des l'Haïmaneh* och den presenterades i tidskriften La revue des deux mondes samma år. Lektören Ferhad Shakely kommenterar: "Perrot visar sympati för kurderna och har stora förhoppningar om att de i framtiden skulle kunna spela en roll Mellanösterns politik och civilisation, tillsammans med de andra folken. Språket i översättningen är flytande och bra. Översättaren har försett Perrots artikel med en hel del förklaringar och information som ger läsaren bättre möjlighet att förstå ämnet. En intressant bok för en kurdisk läsare." – **Red.**

www.diskurd.org

Barn som inte vill bli fotograferade

www.arsivakurd.org

Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka

Vi är en nystartad förening (8 mars 2002) som har följande mål och syften:

- Att bygga ett nätverk mellan kurdiska elever som läser vid olika gymnasier i Botkyrka kommun, till exempel Tumba,Tullinge och Botvids gymnasium.

- Att väcka intresse för en högre akademisk utbildning bland kurdiska ungdomar.

- Att ta upp olika sociala och kulturella frågor som angår kurdiska gymnasieelever.

- Att fungera som en bro mellan kurdiska elever i högskolor och grundskolor i Botkyrka. Verka som förebild för högstadieelever, hjälpa dem med läxor och anat. Sträcka ut en hand till kurdiska akademiker på olika universitet för att få hjälp och vägledning av dem.

För att förverkliga våra mål och syften kommer vi att söka en lokal i Botkyrka kommun där vi kan planera olika aktiviteter.

Föräldrar och elever som önskar ta kontakt med oss kan e-maila oss:
kurdiskagymnasieforeningen@hotmail.com

www.rsilvekurd.org

Sammanfattning av Rohat Alakoms artikel på kurdiska

KURDER FRÅN CENTRALA ANATOLIEN I SVERIGE

(1965 - 2002)

Enligt gamla efterforskningar och dokument dyker de första kurderna upp i mellersta Anatolien år 1727. Andra undersökningar gör gällande att kurdernas utvandring från Kurdistan är år 1767. Huruvida denna utvandring från fädernas jord var frivillig eller påtvingad av de ottomanska makthavarna finns det motstridiga uppgifter om. När George Perrot – år 1850 – talar med några bybor får han veta av de äldsta att de har levt här i flera generationer. Det finns inga säkra källor men med den information som är tillgänglig och mest tillförlitligt kan man konstatera att kurder har levt i Mellersta Anatolien i över 250 år.

De många åren, i kombination med det geografiska avståndet mellan Kurdistan och centrala Anatolien, sätter djupa spår, vilket leder till att kurderna så småningom förlorar kontakten med sina gamla hemtrakter. En kontakt som många generationer senare skall återupptas i Europa.

I början av 1960-talet, då Västeuropa är i stort behov av arbetskraft, börjar en ny utvandringsepok i Anatolienkurdernas historia. En grupp målmedvetna unga män beger sig norrut, med Stockholm eller Göteborg som färdmål. Två totalt främmande städer i nordligaste Europa. Här skall man arbeta några år, är det tänkt, tjäna tillräckligt mycket pengar och sedan återvända till sin hemby för att skapa en drägligare tillvaro för sina familjer. Men drömmen förverkligas aldrig. I stället hämtas familjer och släktingar till Sverige. Snart "vågar" fler och fler män lämna barn, föräldrar och hemland bakom sig för att söka lyckan i Skandinavien.

I dag, år 2002, efter många år av psykiskt och fysiskt påfrestande år, är de flesta av dessa människor kvar. Barn- och barnbarnen växer upp här och det är osäkert hur och när drömmen om ett återvändande skall gå i uppfyllelse. Det är framförallt tre samhällen som har kommit att bli "utvandringsbygder": Omara, Sefka och Kurdogli. Antalet kurder i Sverige från dessa orter är ca 10 000. Trots det stora antal människor som Anatolienkurderna utgör i Sverige är det svårt att finna dokumenterad fakta om deras liv, öden och levnadssätt. Detta kan bero på att alla invånare från Turkiet registreras som "turkar" hos de olika myndigheterna.

www.arsivakurdi.org

Kurder som väntat alltför länge på uppehållstillstånd marscherar till Aftonbladet för att skapa opinion för sin sak.

(Foto: George Kristiansen)

32 kurder kom till
Aftonbladet i går
"HJÄLP OSS
– VI LEVER
I SKRÄCK"

Afronbladet 20/3 1976

Omara är utan tvekan den stad som har bidragit med den största andelen arbetsföra män till den svenska industrin. Tre av dessa män är Idris Bulduk, Hüseyin Güzel och Abdullah Uzunel. Till en början stannar alla tre i Göteborg.

Idris Bulduk arbetar på Volvo fram till 1986 och avlider 1992. Åtta år senare insomnar hans hustru i Göteborg. Flera av deras barn är kvar med sina familjer i Göteborg. En av dem är Resid, som tillsammans med landsmannen Sami skriver musik på kurdiska och deltar flitigt i olika kurdiska aftnar.

Hüseyin Güzel arbetar på Volvo i Göteborg fram till 1972, hämtar sin familj 1973 och bosätter sig i Stockholm. Han är född 1936 och gift med Elif. De har sex barn tillsammans, varav tre är födda i Stockholm. Fem av barnen är gifta och har egna familjer. Hüseyins äldste son, Uso (Josef) Kurdman, är författare. (Läs intervjun med honom.) En av döttrarna, Hediye Güzel, är statsvetare och arbetar just nu som pressekreterare för vänsterpartiet på riksdagskansliet. Hon skriver regelbundet kolumner i dagstidningen "Metro". Hüseyin Güzel är pensionerad och bor sedan 1973 i Fittja.

Abdullah Uzunel flyttar från Göteborg till Stockholm år 1974 och får arbete på Asea Kabelfabrik. Flera av hans barn har läst på universitet och är för närvarande verksamma i Stockholm. Den äldste sonen, Bekir Uzunel, är journalist och kommunpolitiker. En annan av sönerna, Cafer Uzunel, är jurist hos diskrimineringsombudsmannen.

www.arsivakurd.org

Tre av de första kurderna som kom från Sefka (Celep, Sariismailoglu) är Yusuf Ulusoy, Mustafa Sütçü och Mehmet Suakçi. Yusuf Ulusoy avled efter en arbetsolycka i Stockholm 1966.

Kurder från Kurdogli (Gundê Omê, Gordogli, Zincirlikuyu) är den tredje större gruppen från Mellersta Anatolien. År 2000 bildade de den första "kurdiska byföreningen i Sverige". Med sina 200 medlemmar har föreningen olika aktiviteter.

Den första kurdiska kvinnan som kom till Sverige från Centralanatolien heter Esma Tafibafl. Hon kom från byn Kirkil› som tillhör Cihanbeyli år 1970 och var också den första kurdiska kvinnan som fick anställning på Volvo i Göteborg. Nu lever hon med sina barn i Göteborg; maken avled 1993.

Som det nämndes ovan kommer kurder från Anatolien och kurder från Kurdistan i kontakt med varandra först i Sverige. De första kontakterna knyts på centralstationen i Stockholm, där de nyanlända Anatolienkurderna samlas för att tillbringa sin fritid tillsammans. "Kurdiska arbetareföreningen i Sverige" arbetar aktivt för att återskapa kontakten mellan de två grupperna och informera de nyanlända om den kurdiska frågan i Turkiet. Anatolienkurderna har genom åren förlorat mycket av sin kurdiska identitet och är inte medvetna om vad som pågår i Kurdistan. De får nu plötsligt tillfälle att lära känna sin historia, kultur och språk om från början, utan att vara rädda för repressalier från de turkiska myndigheterna. Unga, gamla, kvinnor och män engagerar sig i den kurdiska frågan och får nya perspektiv på "kurdfrågan".

På den första kongressen – i Tumba 7/11 1976 – deltar 120 medlemmar och de flesta av dessa är kurder från Anatolien. Likaså fem av grundarna: Hanifi Celepli, Seyfi Dogan, Cevdet Demir, Fikret Güler och Tevfik Bal. Till ordförande väljs Memo Yetkin, som skrev boken "Kurder och Kurdistan". Han och Hanifi Celepli var också de första hemspråkslärarna som undervisade kurdiska barn. Efter en tid väljs Hanifi Celepli, som är född i en Anatolisk by, till ordförande. Hanifi Celepli var också ordförande för kurdiska riksförbundet under många år. Han arbetar som revisor och är bosatt i Huddinge.

Kurdiska kvinnor från centrala Anatolien visar drottning Silvia hur man väver mattor med traditionell teknik.
Bilden är tagen på Etnografiska muséet 1980.

(Foto: Behçet Hulago)

www.arsivakurd.org

Våren 1979 skakas Sverige av demonstrationer och manifestationer för den unga kurden Ismet Kesen. Ismet kom till Sverige 1978, från Sefka, och ville inget annat än att studera. Men de svenska myndigheterna beslutar att han skall skickas tillbaka till hemlandet. Ismet vägrar att åka tillbaka och hans vänner gömmer honom på okänd ort. Uppmärksamheten från svensk massmedia är enorm. I hopp om att Ismet skall få stanna i Sverige gör "Kurdiska arbetareföreningen" och Ismets svenska vänner allt som står i deras makt. Bland annat tar man kontakt med advokat Hans Göran Franck, som tar sig an fallet, och startar en fond – "Ismetfonden".

Regeringens beslut är fast och orubblig. Socialdemokraten Roland Morell förstår det och beslutar sig för att adoptera Ismet. Efter en smärtsam och långdragen kamp lyckas han. Ismet Kesen byter namn till Cihangir Morell.

Flykten till Sverige möter vi också i några skönlitterära verk. I Margareta Hansons bok (Remis dagbok) från 2001, kretsar handlingen runt Anatolienkurder. I berättelsen tar sig Marianne, en medelålders svenska kvinna, an huvudpersonen, Remi, och hans kamrat Amir, som sina egna söner. De två pojkarna har kommit till Sverige själva, som flyktingbarn, och söker asyl. Men de får avslag och skall skickas hem. Kampen blir långvarig och pojkarna lider mycket, men får till slut stanna i landet. Marianne, som bor halva delen av året i Amerika och halva delen i Sverige, tar med sig pojkarna dit, där hon bor i en stor villa. Tonåringarna lever som bröder och Marianne behandlar dem som om de vore hennes egna barn. Men vistelsen i Amerika blir kortvarig och pojkarna återvänder snart till Sverige.

Kanske är denna Margareta Hansons berättelse självbiografisk, kanske har författaren själv liknande erfarenheter ... Författaren har – innan hon skrev denna berättelse – varit på en resa i Anatolien och träffat pojkarnas föräldrar.

Majoriteten av Anatolienkurderna har valt att bosätta sig i södra Stockholmskommunerna, som Botkyrka, Huddinge och Hanninge. Göteborg, Malmö och Karlstad är andra stora städer där många Anatolienkurder lever. I Fittja (Botkyrka), "Kurdernas huvudstad", bor närmare 500 familjer. Totalt 2 500 personer. Men också förorter som Alby, Vårby gård och Flemingsberg har ett stort antal boende som är från Centrala Anatolien. Två kurdiska föreningar är verksamma i Fittja. Dessa två har gemensamt 800 medlemmar.

Enligt en studie som Hassan Hosseini-Kaladjahi har gjort är det framför allt fem språk som dominerar i Fittja. Dessa är följande: svenska 15%, arabiska 13%, kurdiska 13%, turkiska 11% och spanska 8%. En stor del av Fittjakurderna är egna företagare, 35%, närmare bestämt. De flesta är sysselsatta inom restaurangbranschen, taxiåkerier och livsmedelsbutiker. Arbetslösheten bland kurder är relativt låg, eftersom man gärna hjälper- och anställer varandra.

Några av de Anatolienkurder som är sysselsatta med att författa är Uso (Josef) Kurdman, Ihsan Eken, Abdullah Dogan, Şores Reşi, Xizan Şilan och Hesenê Alê. De första tre skriver på svenska.

Tidskriften "Birnebûn" (oförglömlig) har åtagit sig ett stort ansvar; målet är i första hand att, ur ett kulturellt och historiskt perspektiv, belysa Anatolienkurderna om deras situation, både i Sverige och i hemlandet. Det förkommer också reportage och nyheter från "stora Kurdistan". Något som intresserar och engagerar de unga kurderna i Sverige oerhört mycket. "Birnebûn" trycks och sprids av det av Anatolienkurder startade (1988) förlaget "Apec tryck och förlag".

www.arsivakurdi.org

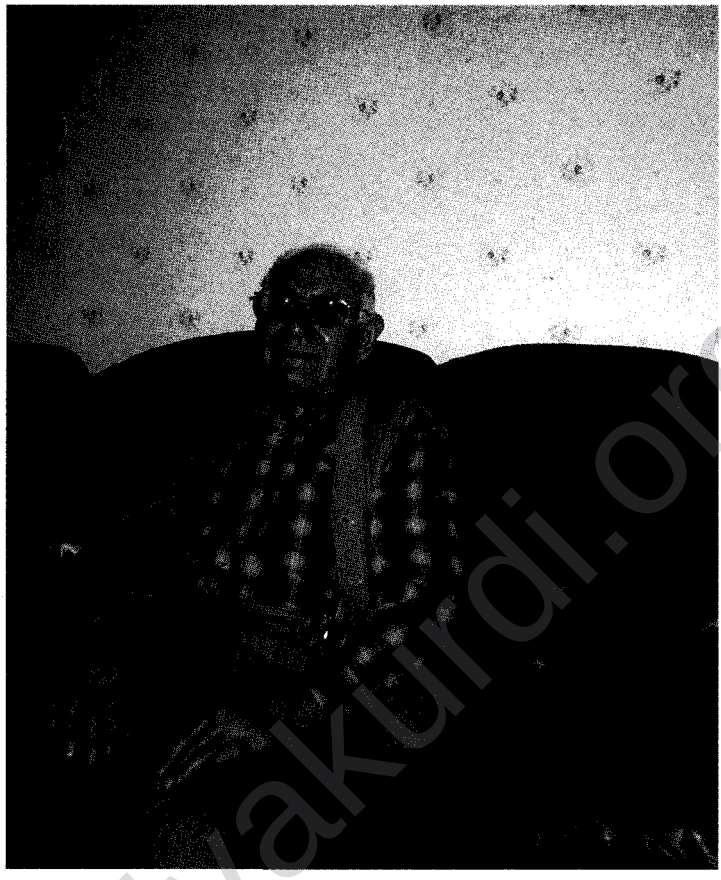

Ahmed Ulusoy, kom till Sverige i slutet av 1966.

(Foto: Rohat Alakom)

Det är det förlag i Europa som har gett ut flest böcker på kurdiska. Hitintills har man publicerat eller översatt över 200 böcker, allt från faktaböcker, barnböcker till skönlitteratur. Både på svenska, turkiska och kurdiska. Ägaren är Ali Ciftci, född i Centrala Anatolien. Han fick – år 1999 – ta emot en prissumma på 25 000 från svenska författarfonden, med motiveringen att "Apec" har – genom sina många översättningar – gjort det möjligt för kurder att ta till sig av den svenska litteraturen. Kort sagt, kan man säga att "Apec" har blivit en bro mellan den svenska kulturen och den kurdiska gruppen.

Anatolienkurderna investerar den mesta av sin förmögenhet i sin gamla hembygd. Det byggs nya, moderna hus som de åker ner och bor i på somrarna. På vintrarna står husen tomma, som grannarna får hålla ett vakande öga över. Själva åker de tillbaka till Sverige för att arbeta och känna ännu mer pengar, bara för att fortsätta investera, med inställningen: "Dör man så behöver man åtminstone inte skämmas." Och för varje svensk krona man tjänar växer längtan till att "definitivt återvända" ännu mera. Men samtidigt växer också splittringen och känslan av att bli sliten mellan två världar. De som kommer i kläm är barnen, som på sin höjd skulle kunna tänka sig att bo där nere högst i en månad per år. De vill leva och växa upp i Sverige. Det mesta "där nere" är för dem främmande och möjligheterna till att de skulle klara sig i fädernas hemland blir alltmer otänkbart.

översättning:
Uso Kurdman

www.arsivakurdi.org

Yusuf Ulusoy (till höger) firar 1960 sin första jul i Sverige. Här tillsammans med en god vän och deras gemensamma tolk.

Yusuf Ulusoy (li milê rastê) bi hevalekî xwe ve li Swêdê, salên 1960î. Keça ortê rûniştiye tercimana wan bûye (ji arşîva Rohat Alakom)

www.arsiva.kurd.org

KURDÊN ANATOLIYA NAVÎN LI SWÊDÊ

KURTEBEHSEKE DÎROKÎ

Rohat Alakom

Çavkaniyên here kevn nîşan didin ku hin kurd di destpêka salên 1727'an de li Anatoliya Navîn peyda bûne. Çend çavkanî jî dibêjin ku kurd paşê di sala 1767'an de hatine vê deverê.[1] Dema Georges Perrot di salên 1850'yî de mirovên vê deverê re dipeyîve, ew dibêjin ku ev bûye çend nifşan ku li vir dijîn.[2] Mirov dikare bêje ku kurd ji 200-300 salan zêdetir li Anatoliya Navîn dijîn.

Di destpêka salên 1960'î de ji Kurdistan Tirkiyê komeke kurdên Anatoliya Navîn, bi taybetî ji derdorê Qonyayê wek karker hatine Swêdê û li bajarên Stockholmê û Göteborgê bi cîh bûne. Îro hejmara wan nêzîkî 10 hezaran heye. Tiştekî balkêş ew e ku heta niha ji aliyê kurdan de li ser kurdên Anatoliya Navîn ku hatine Swêdê, tu lêkolîn nehatine çêkirin. Kurdên Anatoliya Navîn ku hatine Stockholmê bala lêkolînvanên danmarkî[3] û swêdî kişandiye[4]. Paşê xebateke din çap bûye ku qala Kurdên Anatoliyê têda tê kirin.[5] Anatoliya Navîn gelek ji qeza Quliyê (Kulu) hatine. Ji ber vê yekê jî di çend çavkaniyên swêdî de ev kurd, wek *Kurdên Quliyê"* (Kulukurder) û *Kurdên Qonyayê* (Konyakurder) hatine nasandin. Ji Anatoliya Navîn, gundên ku zêdetir mirov jê hatine Swêdê, çend gundên qezaya Qulîyê ne wek gundên Omera, Celeb, Gordoglî... Di hin çavkaniyan de kurdên vê deverê bi zanetî an jî bi xeletî carina wek "tirk" hatine nîşandin.[6]

Koçberiya kurdên Anatoliya Navîn her berdewam e. Sibê wê kuda herin ne kivş e. Belkî li vir bimînin, belkî careke din vegerin cîhê kal û bavên xwe, Anatoliya Navîn. Ew ji Kurdistanê berî çend sedsalan derketine û koç kirine hatine Anatoliya Navîn bi cîh bûne. Sal derbas bûne. Di dawiyê de bûne xweyê van erdên Anatoliyê.[7] Kurdên ku piştî wan koç kirine û hatine van deveran, ew bi "mihacir" hatine nav kirin. Yên berê hatine carekê ew jî mihacir bûne, ev yeka ji bîr kirine. Kurdên vê deverê îro Anatoliya Navîn ji xwe re wek welatê duwemîn dihesibînîn, welatê ewrûpî ji bo wan bûne welatên sêwemîn. Di navbera sê huviyetan de şerê hebûn û tunebûnê didin.

Karkerên ku teze dihatin Stock-

www.arsivakurdi.org

holmê ji ber ku destûra wan ya rûniştandinê û karkirinê carekê de dernediket, bi taybetî li derdorê *Central Stationê* berev dibûn. Ev der ji xwe re wek navendekê hilbijartibûn. Li vir berev dibûn û wextê xwe yê vala li wir derbas dikirin. Sedemên hilbijarina vî cîhî jî hebûn. Berî her tiştî ew karkerên ku dihatine Swêdê, cara pêşîn bi trenê ve li vir peya dibûn. Di wan salan de hatin û çûyîn zêdetir bi trenê ve dibû. Nûçe û xeberên teze li wir hebûn. Ji aliyê din ev der ji bo hevdudîtinê cîhekî baş nîn bû. Ji ber vê yekê wek mîsal Komela Karkerên Kurd li Swêdê di kongra xwe ya 13/9 1976'an de biryar girtiye ku wan karker û xortên ku li Central Stationê berev dibin, wan ji wir dûr bixe û berbi komelê bikşîne.[8]

SÊ GUNDÊN KURDAN LI SWÊDÊ: OMERA, CELEB Û GORDOGLÎ

Îro zêdetir ji van gundan kurd hatine Swêdê: Omera, Celeb û Gordoglî. Ji deverên mayin ji jî kurd hatine lê belê hejmara wan qasî van gundan ewqas zêde nînin. Ji gundên Quluyê yên mayin û Cîhanbeyliyê hin komên kurdan hatine Swêdê. Ne tenê kurdên

Idris Bulduk (Ji arşîva Reşîd Bulduk).

Qonyayê, kurdên bajarên mayin ku li Anatoliya Navîn in, ji wan bajaran jî kurdan koçberî Swêdê kirine, wek kurdên dorberê Ankarê. Ev hersê gund: Omera, Celeb û Gordoglî ku li aliyê rojavaya Gola Xoyê (Tuz Gölü) cîh girtine, sê gundên cînar dikarin bên hesibîn. Koçberiya van hersê gundan li ser ahaliyê gundê Beşkardeş jî tesîr kiriye ku nêzîkî van gundan e û ji vî gundî jî çend malbat hatine.

OMERA: Gundê ku îro zêde jê kurd hatine Swêdê bêguman gundê Omera (Omeranli, Tavşançalî) ye.[9] Ji gundê Omera cara pêşîn di sala 1965'an kesên wek Îdrîs Bulduk, Mehmed Bulduk û Huseyin Güzel hatine Swêdê.[10] Bi salan li Swêdê mane.

Ji wan Idris Bulduk di sala 1965'an de hatiye Stockholmê û paşê 1969'an de çûye li Göteborgê cîwar bûye. Heta sala 1986'an di fabrîqeya Volvoyê de kar kiriye. Di sala 1992'an de li welêt çûye rehmetiyê. Jina wî jî di sala 2000'an de li Göteborgê vefat kiriye. Çend zarokên wî niha li Göteborgê dimînin. Yek ji kurê wî dengbêj Reşîd e ku di gelek şev û şahiyên kurdan de beşdar dibe. Reşîd di sala 1974'an de hatiye Swêdê. Reşîd û kurdekî mayîn ji vê deverê ku navê wî Samî ye gelek caran wek komeke mûzikê bi hevra kar dikin.[11] Samî di sala 1970'yî de derketiye derva, du salan li Danmarkayê maye û paşê hatiye Swêdê, li Göteborgê cîwar bûye û niha li wir dijî.

Huseyin Güzel dema ku di sala 1965'an de hatiye, di Volvoyê de kar kiriye. Di sala 1936'an de li gundê Omera ji diya xwe bûye. Bi Elife (Xecê) Güzel ve zewiciye. 1972'an de malbata xwe jî tîne Swêdê û niha bûye 6 malbat. Huseyin Güzel niha li taxa Fittjayê dimîne, kar nake, teqawit bûye.[12]

www.arsivekurd.org

Nasnama Abdullah Uzunel ya kar.

Di sala 1966'an de mirov dikare bêje ku kafîleyên mayin ji gundê Omera tên Swêdê, wek Abdullah Uzunel, Mehmet Topal, Mustafa Topal, Bilal Harman[13], Kadir Çelik.[14] Hemû ev kesan tenê bi serê xwe hatine Swêdê, malbatên xwe paşê anîne.

Yek ji wan kurdên ku ji gundê Omera di sala 1966'an de hatiye Swêdê Abdullah Uzunel e. Berê wek qafîle bi çend hevalên xwe ve tevayî hatine Stockholmê, piştî çend mehan çûye Göteborgê û li wir di fabrîqeya Volvoyê de dest bi kar kiriye. Çend salan li Göteborgê dimîne û paşê hatiye Stockholmê di fabrika *Asea Kabel Fabrik* de kar kiriye. Angorî îfadeyên Abdullah Uzunel hatina wan ya Swêdê di destpêkê de gelek bi zehmet û dijwar bûye. Ji ber nezanîna ziman û nenaskirina çanda Swêd hertim serêşî û astengî derketine pêşberî wan. Piştî 8 salan êdî karibûye xanim û zarokên xwe bîne Swêdê. Angorî Abdullah Uzunel di salên 1960'yî de mêr hatine û bi salan li Swêdê tenê mane. Anîna jinan hinekî zehmet bûye. Abdullah Uzunel niha teqawit bûye û bi zarokên xwe ve tevayî li taxa Stockholmê ya bi navê Fittja dimîne. Tiştekî balkêş Abdullah Uzunel hemû zarokên xwe, du kur û sê keçik dane xwendinê. Ji wan çend kes li Stockholmê unîversîte qedandine û li vir dest bi kar kirine.[15]

Kurdekî din ku di sala 1966'an de hatiye Mehmet Topal e. Bi salan di fabriqeya Volvoyê de kar kiriye. Di sala 1996'an de vefat kiriye. Xwediyê 9 zarokan bûye. Ji wan 5 heb li Swêdê dijîn. Yek ji wan Fexrettin Topal. Bi salan e bi karê pîza çêkirinê ve mijûl e.[16] Yek ji wan kesan e ku cara pêşîn ev branşa li Swêdê di nav kurdên gundê Omera de dest pê kiriye. Nêzîkî 10 malbatên Topalan li Swêdê dijîn.[17]

Mehmet Topal (li milê çepê) bi Mistefa Topal re. Di sala 1966'an de ji gundê Omera hatine.

Ji gundê Omera 500 malbat (nêzîkî 2500 kes) li Swêdê dijîn. Ji wan dora 400 malbatan (2000 kes) li Stockholmê û 100 malbat jî (500 kes) li bajarên mayîn yên wek Göteborg û Karlstadê dimînin. Çend malbatên ji gundê Omera ku li Stockholmê dimînin, angorî paşnavên xwe li jêr hatine rêz kirin. Hejmara van malbatan sedî-sed qatî nînin wek reqemên gulover dikarin bên hesibîn (her reqemeke hemberî paşnavan, hejmara malbatan nîşan dide)[18]:

www.arsivakurd.org

Ağralı :8
Akçay: 8
Aykut: 1
Alp:13
Bardakçı: 5
Bayar: 20
Baykal: 2
Baysal: 20
Bulduk: 30
Can: 10
Celeb: 13
Çiftçi: 18
Doğan: 21
Ergül: 5
Güven: 11
Güzel: 6
Karakoç: 5
Kısa: 10
Kızıl: 10
Koyuncu: 13
Mercan: 6
Önel: 6
Sarıhan: 15
Tarhan: 13
Topal: 10
Uzunel: 6

Hejmara malbatên Omera ku li Stockholmê dijîn.

Çawa tê xuyan ji her malbatekê gelek kes ji Omera hatine Swêdê û paşê zarokên wan mezin bûne, ji xwe re malbatên nû pêk anîne. Kurdên gundê Omera ku li Swêdê dijîn bûye beşeke babeta lêkolînvanekî danmarkî.[19]

Kurdên Omera ne tenê li Swêdê, ji her welatê Bakurê ji vî gundî kurd hatine, wek Danîmark, Norweç. Keçeke kurd bi navê Zahide Bayram çawa tê zanîn di sala 1999'an de li Danîmarkayê wek *Bedewa Danîmark* (Miss Danmark) hate hilbijartin û navê gundê xwe li hemû Bakûrê da bihistin.[20]

CELEB: Gundê duwemîn ku zêde jê kurd hatine, gundê Celeb (Sêvka) e. Ji gundê Celebê cara pêşîn di sala 1965'an de wek mîsal Yusuf Ulusoy, Mustafa Sütçü, Mehmet Suvakcı û çend kesên mayîn hatine Swêdê. Yek ji wan kurdê ku di sala 1965'an de cara pêşîn ji gundê Celebê hatiye Stockholmê, Yusuf Ulusoy e. Lê belê piştî demekê qezayekê derbas dike û di sala 1966'an de diçe rehmetê û cenazeyê wî dibine welêt. Yusuf Ulusoy, li taxa Stockholmê ya bi navê Handenê di fabrîqeyekê de kar kiriye. Rojekê varîlek jorda tê serê wî dikeve, wî dikuje. Zarokên wî li Swêdê ne, pênc keç û kurekî wî hene. Kurê wî Fexrî û du keçên wî niha li Uppsalayê dijîn. Dema bavê Fexrî miriye ew du salî bûye û niha salên wî gihiştine 35'an. Jina Yusuf Ulusoy, Elîfe Xanim gelek salan piştî mirina mêrê xwe 1992'an de hatiye Swêdê û bi zarokên xwe ve tevayî li Uppsalayê dimîne.[21] Ji malbatên Ulusoyan 7 malbat niha li Uppsalayê dijîn.

Paşê du birayên Yusuf Ulusoy jî têne Stockholmê. Yek ji wan Ahmed Ulusoy e, navê birayê din jî Hecî Memed e. Ahmed Ulusoy di salên 1970'yî de hatiye Swêdê û heta niha jî li Stockholmê dijî. Ew û xanima xwe bi hevra di devera Stockholmê, ya bi navê Vårby Gårdê dimînin. Ahmed Ulusoy dema hatiye Stockholmê malbatek bûye, paşê ev malbata bûye 11 malbatan. Qasî 26 newiyên wî hene ku hemû li Swêdê hatine dinê. Newiyên newiyê wî jî li Swêdê çêbûne. Ahmed Ulusoy kesekî bilûrvan e. Demekê di radyoyê û di fîlmekî bi navê *Beyaz Pantolon* (Şalê Sipî) de bi bilûra xwe ve beşdar bûye. Di sala 1976'an de Ahmed Ulusoy bi jina xwe Eyşe Xanim û gelek kurdên mayîn ve tevayî li pêşiya

www.arsivakurdi.org

rojnameya Aftonbladetê tê xuyan. Wê demê kurdan li dijî Dezgeha Biyaniyan Ya Dewletê (Invandrarverk) civîneke protesyoyê çêkirine. Ahmed Ulusoy û Eyşe Xanim wek mezinên kurdan tevî vê protestoyê bûne. Di nûçeyeke swêdî de Ahmed Ulusoy wek *rûspiyê kurdan* (kurdernas stamäldste) tê nasandin.[22] Angorî Ahmed Ulusoy kalkê wî Hecî Mehmed ji Qersê hatiye Qonyayê. Dîndarekî kurd yê navdar bûye. Ji ber vê yekê navê wî, li gelek kesên mayîn yê vê malbatê kirine.[23] Birayê Ahmed Ulusoy, Hecî Mehmed jî niha li Uppsalayê dijî.

Nîyeta Ahmed Ulusoy vê gavê tuneye ku rojekê vegere welatê xwe. Ew li Swêdê xwe baştir dihesibîne. Angorî îfadeyên wî tenê havînê diçe tetîlê. Malbata Ahmed Ulusoy, bi sedan malbatên mayîn yên ku ji Anatoliya Navîn hatine Swêdê gelek baş temsîl dike. Tenê ji Ulusoyan qasî 100 kes îro li Swêdê dimînin. Berê paşnava Ulusoyan *Goçmen* bûye, di sala 1982'an de xistine Ulusoy.

Yusuf Ulusoy (li milê çepê) bi nasên xwe ve.

www.kurdi.org

Kurdekî ji gundê Celebê ku di sala 1965'an de hatiye Swêdê, Mistefa Sütçü ye. Bi salan li Swêdê kar kiriye. Zarokên wî niha li Stockholm, Göteborg û Karlstadê dimînin. Xanima wî Meryem Xanim piştî qezayeke trafîkê di sala 1982'an de li Göteborgê vefat dike. Mistefa Sütçü pêşiyê tê Stockholmê, paşê demekê diçe bajarê Gävle û piştra diçe Göteborgê. Niha teqawit bûye û bi jina xwe ya duwemîn ve li Stockholmê dijî. Birayê wî Îsmet Sütçü jî niha bi zarokên xwe ve li Swêdê dimîne.

Mustafa Sütçü. Di sala 1965'an de ji gundê Celeb hatiye Swêdê

Kurdekî mayîn ku ji gundê Celeb di sala 1966'an de hatiye Swêdê, Mehmud Celeplî ye. Bi serê xwe, tenê hatiye Swêdê û di gelek karan de xebitiye. Paşê şeş zarokên xwe jî anîne Swêdê û hêjdeh newiyên wî tenê li Swêdê mezin bûne. Henifî Celeplî ku demekê bûye serekê *Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêdê* kurê vî kesî ye.[24] Henifî Celeplî yek ji wan mamosteyên kurdî yên pêşin ku li Stockholmê kar kiriye. Henifî Celebli demekê weşanxaneke bi navê *Weşanxana Kurdistanê* saz kir. Bi zimanê kurdî, swêdî û tirkî çend pirtûk derxistin. Henifî Celeplî yek ji wan Kurdên Anatoliya Navîn e ku bi salan li Swêdê alîkarî û piştgirtiya çanda kurdî kiriye. Henifî Celeplî niha wek revisor kar dike.

GORDOGLI: Yek ji wan gundên kurdan ku zêdetir mirov jê hatine Swêdê, gundê Gordoglî ye (Kurdogli, Gundê Omê, Zincirlikuyu). Navê vî gundî ji peyva Kurdoglî tê ku tê maneya "kurê kurd" (kurdson). Di çavkanî û lêkolînên kevn de wek *Kürtoglu* (Wenzel, 1920) û *Kurd Oglu* (Loewes, 1927) hatiye nîşandin. Çawa em dibînin di van salan de navê *Zincirlikuyu* nayê bi kar anin. Di nav gel de ev gunda zêdetir bi navê *Gundê Omê* hatiye zanîn.

Îro nêzîkî 600 kesî li Swêdê dijîn. Gundê sêwemîn e ku zêde jê kurd hatine Swêdê. Ev cara pêşîn ku gundekî Kurdên Anatoliya Navîn komeleke xwe li Swêdê saz kiriye: *Komela Çanda Kurd ya Gordoglî li Swêdê* (Gordoglu Kurdisk Kultur Föreningen). Qasî 200 endamên komelê hene. Yeki danerên vê komelê, Yusuf Güler derbarê komelê û jîyana Swêdê de waha dipeyîve:

"... Armanca me tenê ne hînkirina zimanê kurdî ye, qasî ziman, şaxsiyet jî muhim e. Em dixwazin pêşerojê de hin tiştan bikin. Em naxwazin Gordoglî li vir bibe cimaeteke girtî û bibe weke kolonîkê. Em dixwazin mirovên Gordogliyê û mirovên Anatoliya Navîn yên mayîn hev nas bikin û bibin yek. Xelqê ji Anatoliyê hatine bi hevre bin. Me gavek avêt, paşê belkî Omera, dusibe Celeb jî komelên xwe saz bikin û paşê

www.arsivakurdi.org

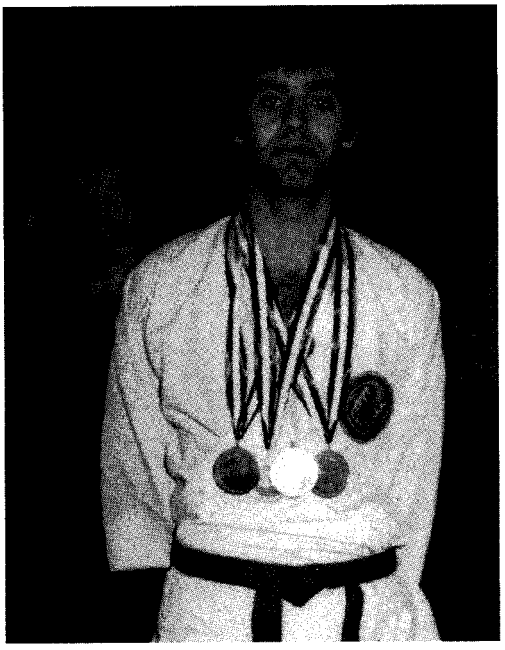

Fîkret Guler bi xelatên ve tê xuyan (Ji arşîva nivîskar).

hêdî hedî ev hemû komelan dikarin bibin yek"[25]

Yek ji wan kurdên ku li Swêdê navdar bûye Fîkret Güler e. Ev kurdê ku ji Anatoliya Navîn hatiye gelek caran bûye şampîyonê spora tekvandoyê (Tae Kwon Do). Fîkret Güler ji gundê Gordogliyê ye. Di sala 1976'an de hatiye Swêdê û niha li Stockholên dijî. Di warê tekvandoyê de heta niha gelek xelatên Dinyayê, Ewrûpî, Skandînavî û Swêdê wergirtine. Di sala 1972'an de bûye şampîyonê Tirkiyê, di sala 1978'an de li Amerîkayê, li Oklohoma xelata duwemîn ya dinyayê, di sala 1982'an de li Macarîstanê bûye şampîyonê Ewrûpayê û gelek caran jî bûye şampîyonê Swêdê û Îskandinavyê. Fîkret Güler yek ji danerên Komela Karkerên Kurd li Swêdê ye ku di sala 1976'an de saz bûye.

HATINA JINAN

Karkerên ku di van salan de hatine Swêdê, jinên xwe bi xwe re neanîne. Di van salan de anîna jinan wek şermekê hatiye dîtin û tu kesî cesaret nekiriye ku zarokên xwe bibine *"welatê gawiran"*. Derbarê vê yekê de gelek serpêhatî tên gotin. Carekê dema kurdek diçe welêt, bi dizîka ji jina xwe re dibêje ku: *"Keçê*

Jineke kurd, Esma Taşbaş ku cara pêşîn di salên 1970'yî de di febrîqeya Volvoyê de kar kiriye (Ji arşîva nivîskar).

www.arsivakurdi.org

tivdarekê xwe bike, ezê vê carê te jî bibime Swêdê. Vê yekê ji tu kesî re nebêje!".[26] Lê belê jina wî vê yekê rojtira din ji bavê xwe re dibêje. Bavê wê dema van gotinan dibihîse gelek hêrsa wî tê û dijî wê yekê derdikeve. Bi kurtî sefera vê malbatê ya berbi Swêdê vê carê bi sernakeve. Vî karkerê kurd piştî deh salan ancax karibûye jin û zarokên xwe bîne Swêdê. Carekê jî malbatek diçe bal melakî (îmam) derbarê çûyîna dervayî welat de ji wî pirsiyaran dike. Piştî ku mela dibêje: " Hûn bi jin û zarên xwe ve tevayî dikarin herine welatekî Ewrûpayê, ev yek normal e", problema jinbirinê çareser dibe.[27] Jinên vî gundî bala biyaniyan jî kişandiye.[28]

Yek ji wan jinên ku cara pêşîn hatiye Swêdê û dest bi kar kiriye Esma Xanim e. Jina Îsa Taşbaş e ku di sala 1966'an de bi serê xwe hatiye. Di sala 1970'yî de zarokên xwe jî anîne. Îsa Taşbaş û jina wî Esma Xanim bi salan di fabrîqeya Volvoyê de kar kirine. Îsa Taşbaş di sala 1993'an de dimre, jina wî Esma Xanim bi zarokên xwe ve niha li bajarê Göteborgê dimîne.

Henifî Celeplî dema li Swêdê mamostetiya zimanê kurdî dike.

Esma Xanim di navbera salên 1970-1980'yî de wek karker di fabrîqeya Volvoyê de kar kiriye. Zarokên wê, sê keçik û du kur li Swêdê mezin bûne û kar dikin. Nîyeta wan ya vegerê vê gavê tune ye. Mirov dikare bêje ku Esma Taşbaş yek ji wan jinên kurd e ku cara pêşîn hatiye Swêdê û di fabrîqeyê de dest bi kar kiriye. Malbateke din ku cara pêşîn ji Cîhanbeyliyê, ji gundê Qirqişlayê hatiye Göteborgê malbata Necatî Ülker bûye. Necatî Ülker di sala 1965'an de bi serê xwe hatiye.[29]

Hin jinên kurd di cîhên din de kar dikin, wek mamoste[30], terciman[31], politikvan[32], memur[33], sekreter[34] ekonomîst[35] û cîhên cuda dixebitin. Yek ji wan Hediye Güzel e ku ji gundê Omera ye. Keça Huseyin Güzel e. Hin caran de di rojnameyan de nivîsên Hediye Güzelê derdikevin.[36] Li Swêdê ulmê polîtîkayê di universîtê de xwendiye. Di nav Partiya Çep de wek berpirsiyara çapemeniyê (pressansvarig) kar dike. Hediye Güzel xûşka Josef Kurdman e. Herdu xûşk û bîra jî bi zimanê swêdî berhemên xwe dinivîsin û diweşînin.[37] Babeta jinên kurd ku ji Anatoliya Navîn tên, bi serê xwe hêjayî lêkolînekê ye. Heta niha di vê babetê de kêm tişt hatine nivîsîn.[38]

KOMELA KARKERÊN KURD YA PÊŞÎN LI SWÊDÊ

Komela kurd ku cara pêşîn li Swêdê ava bûye, *Komela Karkerên Kurdistan li Swêd* e. Ev komele di sala 1976'an de li Stockholmê ji aliyê kurdên Tirkiyê de hatiye saz kirin. Him kurdên ji Kurdistanê û him jî kurdên Anatoliya Navîn cara pêşîn di nav refên vê komelê de hatine bal hev û hev nas kirine.

www.arsivakurdi.org

Sjubarnspappans öde helt i händerna på myndigheterna

Nûçeyek darbarê kurdekî Anatoliya Navîn, Siho Yildirim (20/3. 1976 Aftonbladet).

Kurdên Anatoliya Navîn, bi taybetî jî Kurdên Qonyayê cara pêşîn di nav rêxistineke kurd de cîh digrin. Vê komelê heta niha jî hebûna xwe berdewam kiriye.

Kongra yekemîn ya vê komeleyê di sala 7/11. 1976'an li taxa Tumbayê çêbûye û 120 kes têda beşdar bûne. Serekê komelê yê pêşîn Memo Yetkîn bûye. Paşê heta demeke dirêj Henifî Celeplî serekatiya komelê kiriye. Avakarên vê komelê yên pêşîn ev kes bûne:

Serok: Memo Yetkîn
Cîhgirê serok: Mahmud Baksî
Sekreter: Henifî Celeplî
Cîhgirê sekreter: Ali Gultekîn
Muhasîp: Ferda Turan
Cîhgirê muhasîp: Fikret Güler
Seyfi Dogan
Cevdet Demir
Tevfik Bal

Ji van 5 kes wek Henifî Celeplî, Fikret Güler, Seyfi Dogan, Cevdet Demir û Tevfik Bal ji kurdên Anatoliya Navîn in. Avakirina vê komelê di dîroka kurdên Anatoliya Navîn de xweyê giringîke mezin e. Ev cara pêşîn bû komeleke karkeran ji aliyê kurdan de li Swêdê dihate saz kirin û kurdên Anatoliyê roleke mezin dilîstin. Dema mirov lîsteke fireh ya endamên vê komelê berçav dike, mirov dibîne ku piraniya endamên komelê kurdên Anatoliya Navîn in. Di vê lîstê de navên 343 endaman bi rêza alfabetîk cîh girtiye.[39]

Kurdên ku ji Kurdistanê hatibûn gelek alîkariya kurdên Qonyayê dikirin. Di van salan de çawa em dibînin çend civîn û çalakiyên înformasyonê pêk tên. Yek ji wan li Unîversîta Stockholmê çê dibe, qasî pêncî kesan beşdar dibin.[40] Di roja 19/3 1976'an de 32 kurd pêşiya rojnameya Aftonbladet civîneke protestoyê li dijî biryarên Dezgaha Biyaniyan ya Dewletê (Statens Invandrarverk) çê dikin û dengê xwe didin bîhistin.[41] Di nav van kesan de wek mezinên kurdan Ahmed Ulusoy û jina wî Eyşe Xanim jî hebûye.

www.arsivakurdi.org

Kesên ku tevî protestoyê bibûn daxwaza 100 kurdên ku heta demeke dirêj e mafê rûniştandinê û karkirinê negirtine, anîne zimîn. Kurd bi yekê ve jî nemane, biryar girtine ku di roja 3/12 1976'an ji Stockholmê heta bajarê Norrköpingê bimeşin. Çimkî navenda Dezgaha Biyaniyan ya Dewletê (Statens Invandrarverk) wê demê li vî bajarî bûye. Qasî 35 kes ji bo meşeke 3 rojan li Sergelstorgê berev bûne û di roja 3/12 ketine rê. Di roja 5/12 gihiştine Norrköpingê. Êvaran hin cîhan navbir dane. Ji ber ku zivistan bûye û kurd jî bêtivdarek bûne, hin kes di rê de bêhal dikevin. Bi berpirsiyarê daîra biyaniyan ve gelek pêwendî û têkilî tên dayîn.[42] Di roja 9/11 de kurd piştî ku dighêjin armanca xwe, dev ji greve birçîbûnê berdidin û vedigerin Stockholmê.[43] Rojnameyên swêdî cîhekî fireh dane vê meşa kurdan ya dirêj.[44]

BÛYERA ISMET KESEN - 1979

Di bihara sala 1979'an de bûyera ku li Swêdê zêde deng daye bêguman bûyera Îsmet Kesen e. Ev kurdê 17 salî di sala 1978'an de bi vîzeyê tê Stockholmê û li Swêdê dimîne. Îsmet Kesen ji Anatoliya Navîn, ji gundê Celebê hatiye Swêdê. Paşê dest pê dike li taxa Huddingê diçe dibistanê. Di destpêka sala 1979'an de hikmeta Swêdê biryar digre ku Îsmet Kesen vegere welatê xwe. Lê belê Îsmet Kesen li dijî vê biryarê derdikeve û teslîmî polês nabe. Heval û mamosteyên wî lê xweyî derdikevin, meş, civîn, hevdudîtin û gelek çalakiyên fireh pêk tînin.[45] Îsmet êdî xwe vedişêre. Tenê çend hevalên wî cîhê wî dizanîn. Ev yeka bala medya rojnemeyên Swêdê dikşîne.[46] Yek ji wan nûçeyên ku di sala 1979'an de rojeva Swêdê mijûl dike, bûyera Îsmet Kesen e. Ji bo ku Îsmet Kesen li Swêdê bimîne gelek xebat tên kirin.[47] Jê re avukatekî bi navê Hans Göran Frank tê girtin. Di fondeke bi navê *Ismetfonden* de jê re pere tên berev kirin. Hevalên wî yên dibistanê (Huddingegymnasiet) piştgirtîke mezin ji bo wî nîşan didin, bi meş û civînan ve alîkariya doza Îsmet Kesen dikin. Qasî 40 kes heta meclisa Swêdê diçin.[48] Îsmet ji ber vê alîkarî û piştgirtiya hevalên xwe gelek şa dibe: *"Çi hevalên min yên baş hene. Eger carekê dawiya vî şuxilê bê, ezê şev-roj kar bikim, pera bidim hev ji bo ku hemûyan gazî zîyafetekê bikim"*[49] Hikmeta Swêdê çend caran daxwaza Îsmet Kesen ya li Swêdê mayînê şunda vedigerîne, qebûl nake. Di dawiyê de kesekî sosyal demokrat bi navê Roland Morell dixwaze alîkariya Îsmet Kesen bike û vî xortê kurd ji xwe re wek kur qebûl bike.[50] Vê carê ev yeka bala medya Swêdê dikşîne ser xwe.[51] Piştî tekoşîneke aktîf, Îsmet Kesen di dawiyê de li Swêdê mafê rûniştandinê û karkirinê werdigre.[52] Paşê nav û paşnavê xwe diguhirîne: Cihangir Morell.[53] Bûyera Îsmet wusan jî bala medya cîhanê kişandiye.[54] Yek ji wan kesên ku gelek alîkariya wî kiriye, çawa em ji rojnameyên wan salan fêr dibin, mamosteyê wî Memo Yetkîn bûye.

'PAYTEXTÊ KURDAN' : FITTJA

Kurdên Anatoliya Navîn li Stockholmê zêdetir li belediyên wek Botkyrka, Huddinge û Haninge dimînin. Gelek kurd li taxên wek Fittja, Alby, Halunda, Norsborg, Flemningsbergê, Vårby Gårdê û Handenê dimînin. Hemû ev deran li Stockholma Mezin in (Stor Stockholm). Lî Fittjayê kurdên O-

www.arsivakurd.org

mera, li Flemningsberg û Vårby Gårdê zêdetir kurdên gundê Celebê dijîn. Kurdên ji gundê Gordoglî li her derê Stockholmê belav bûne. Li her bajerekî Swêdê û li her taxeke Stockholmê mirov dikare rastî kurdên Anatoliya Navîn bê.

Lê belê taxa Fittyayê ya bi navê Fittjayê bi hezaran kurdên Anatoliya Navîn dijîn. Piraniya wan ji gundê Omera tên. Fittja wek paytext û navenda kurdên Anatoliya Navîn tê nasîn.[55] Li Fittja çend avahiyên bilind hene ku her avahîkê de qasî 10-15 malbatên kurd dijîn. Wek mîsal ji wan avahiyan, avahîke ku min li wir malbatek zîyaret kiribû, di vê avahiyê de (*Forvägen 39*) qasî 20 malbatên kurd diman. Li Fittjayê kuça *Värdhusvägen* di nav gel de wek kuçeke kurdan tê nasîn.[56] Li taxa Fittjayê wek me li jor jî got çend qahwe û cihê hevdudîtinê yên kurdên Anatoliya Navîn hene. Bi taybetî kurdên salbihurî û teqawit bûne, li wir dicivin, wextê xwe yên vala derbas dikin.

Nûçeyeke nîşan dide ku kurd li Stockholmê zêde li Fittjaayê dijîn (Metro 5/3. 2001).

www.rizgari.org

12 DN SYDVÄST Onsdagen den 17 sept. 1975

Varför får vi inte veta om vi får stanna här?

■ ■ Förstår ni hur det känns att komma som flykting till ett land och gå och vänta på besked om man får stanna? undrar en grupp kurder i Fittja.

■ ■ Många har väntat över ett år på sitt uppehållstillstånd. Under tiden tvingas de leva på socialbidrag eller arbeta svart. De flesta har sina familjer kvar i Turkiet.

■ ■ Huddingepolisens och invandrarverkets orimliga arbetsbörda samt statens rädsla för att ta emot mer arbetskraft än man har jobb för, är två av skälen till flyktingarnas långa väntan, svarar myndigheterna.

När någon, i likhet med kurderna, kommer hit som politisk flykting ska han anmäla sig på närmaste polisstation. Efter några veckor bör polisen ha kallat honom till förhör. Sedan skickas polisen sin rapport till invandrarverket, som inom några veckor bör ge uppehållstillstånd eller meddela avslag. Har man fått uppehållstillstånd, får man i regel också arbetstillstånd.

— I själva verket måste vi vänta betydligt längre på besked, säger en grupp kurder i Fittja. genomsnitt dröjde det ca fyra månader innan polisen över huvud

om man får stanna!

Så här berättar en i gruppen. Vi kan kalla honom A:

• Fjorton kurder från Fittja, som anser att politiska flyktingar får vänta alldeles Sverige.

Kurdên Fittjayê, bi modeya salên 1970'yî (DN Sydväst 17/9. 1976).

Kurd ji berê de li Fittjayê dimînin û navê xwe zûda dane bîhistin.[57] Li dorberê kuça *Värdhusvägen* sedan kurd dimînin, xwastine nêzîkî hev bijîn. Du komeleyên kurdan ku di Belediya Botkyrka de kar dikin, qasî 436 û 491 endamên wan hene. Di dibistana bi navê *Förskolan Humlen* de ku nêzîkî vê kuçê ye, dibistana zimîn heye û zarokên kurdan yên çar salî li vir komeke zimanê kurdî pêk anîne.[58] Di dibistana bi navê *Fittjaskolan* de hejmara zarokên ku kurdî dipeyîvin ji zarokên tirkan zêdetir bûne. Angorî lêkolîner Ann-Helén Lernebo, grûpa kurdan yek ji wan grupên mezin tê hesibandin.[59] Li dibistana *Tallidsskolan* li Fittja de mamosteyek hatiye tayîn kirin ku ew tenê kurdî fêrî zarokên kurdên Anatoliya Navîn dike. Qasî 62 zarok li vê dibîstanê perwerdegariya zimanê zikmakî dibînin.[60] Ez bawer dikim ku ev mîsalê Fittja ji bo çend taxên Stockholmê yên mayîn jî derbas dibin ku zêde kurd lê hene. Çawa di vê mîsalê de tê xuyan hemû îmkan ji bo kurdan û zarokên wan hatine amade kirin.

Wek me li jor jî got li Belediya Botkyrkayê gelek kurd dimînin bi taybetî kurdên Qonyayê.[61] Ji bo ku zarokên kurdan baş bên perwerde kirin, çend xebat li vê taxê hatine pêk anîn. Li taxa bi navê Fittja, di dibistaneke vekirî bi navê *Myran* de di sala 1982'an beşa resim û di sala 1983'an de beşa marangozîyê vebû. Qasî 20-30 zarok tevî van çalakiyan û xebatan bûn. Yek ji karmendên vê dibistanê Susanne Johansson derbarê van zarokan de lêkolînek amade kiriye.[62]

Lêkolîner Hassan Hosseini-Kaladjahi li vê deverê lêkolîneke fireh pêk

www.ersivakurdi.org

aniye ku gelek tiştên balkêş pêşkêşî me dike. Pênc zimanên mezin ku li vir tên axaftin, ev in: swêdî (15 %), erebî (13 %), kurdî (13 %), tirkî (11 %) û spanî (8 %).[63] Kurdên ku li vir dijîn xwedî gelek pizmam in.[64] Hejmara kurdên ku pizmamên xwe bi kêmanî heftê carekê zîyaret dikin 55 % e. Di nav kurdên Fittjayê de 35 % xwedî şîrketên şexsî ne, esnafiyê dikin.[65] Di nav komên biyanî yên ku di nav wan de bêkarî gelek kêm e, koma kurdan de. Piraniya wan kar dikin. Ji kurdên Fittjayê 70 % gotine ku ew dixwazin bi temamî li Swêdê bimînin. Ji wan 50 % bûne hevwelatiyê Swêdê. Angorî vê lêkolînê hejmara kurdên ku televîzyonên swêdî mêze dikin, ne zêde ne. Ev yeka nezanebûna zimanê swêdî ve girêdayî ye. Wek çend komên mayîn yên biyaniyan kurd jî kêm tevî çalakî û xebatên komeleyên swêdî dibin, wek mîsal tenê 4% kurdên Fittjayê endamên komeleyên swêdî ne.[66] Ev yeka jî nîşan dide ku her çîqas kurd li Swêdê dijîn jî, ew zêdetir di bin bandûra çand û edetên xwe de mane. Derbarê entegrebûnê de carina astengî û dijwarî derdikevin pêşberî kurdên vê deverê.

Kurdên Anatoliya Navîn dema hatine Swêdê rastî gelek dijwarî, astengî û problemenên mayin hatine. Di salên 1980'yî de du pedagogên kurd li vê deverê malbat û zarokên kurdan ve kar kirine.[67]

XEBATHEZIYA KURDÊN ANATOLIYÊ

Bi taybetî bi sedan kurdên Anatoliya Navîn, li Swêdê xweyê cîhên kar in. Berê hejmara van cîhan gelek kêm bûn, tenê li bajarên mezin yên wek

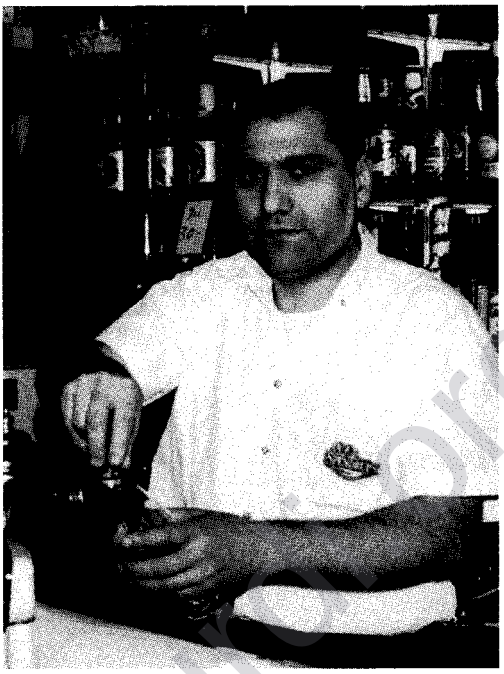

Fexrettîn Topal dema li Stockholm kar dike.

Stockholmê, Uppsalayê û Göteborgê hebûn. Çend lêkolîn nîşan didin ku ev kurdên ku şîrketên xwe saz kirine, ji aliyê dewletê de zêde alikariyê nabînin. Bi îmkanên xwe yên sînorkirî û hundurî ve karên xwe dimeşînin. Bi taybetî ew tora navbera nas, pizmam, heval û dostan de pêk hatiye gelek caran wek bankan roleke mezin dilîzin. Kêmzanîna zimîn û nenasîna mercên Swêdê gelek caran dijwarî û serêşiyan derdixe pêşberî esnafan. Kurd ne tenê li bajarê Stockholmê û Göteborgê berev bûne. Li gelek bajarên mayîn jî dimînin. Wek mîsal qasî 30 malbat ji Anatoliya Navîn, ji devera Yunakê hatine Malmoyê cîwar bûne, hemû bi tîcarê ve mijûl dibin. Cîhê wan yên bi xwe hene, wek cîhên pîzayê, restorang û dikanên ku tiştên xwarin û vexwarinê difroşin. Yek ji wan Cemal Ulusoy e ku cîhekî wî yê bi navê *Ölkafé* heye.[68]

Niha li her derên Swêdê, heta cihên piçûk wek gundan mirov dikare rastî

van cîhên kurdan bên. Hin kurd hene du-sê cîyên wusan vekirine, bi taybetî restorant û dikanên pîzayê ne. Pazara îtalyanan xistine destê xwe. Ji wan gelek şofêrtiya texsiyan dikin.

"HERE! XWE XELAS BIKE!"

Koçberiya kurdên Anatoliya Navîn ber-bi Swêdê hertim ewqas rehet nebûye. Gelek dijwarî, serêşî û problemên cuda derketine pêşberî wan. Hin kes bi rêyên normal hatine û hin kesan rêyên din ceribandine. Piraniya wan ji bo ku aborî û debara xwe bikin, derketine Ewrûpayê. Yek ji van welatan yên herî populer Swêd e. Swêd ji bo wan bûye rêya xelasiyê. Gelek dê-bavan derbarê Swêdê de zarokên xwe bi zanetî şîret kirine û rê dane ber wan: *"Here! xwe xelas bike!"*

Babeta koçberiya Kurdên Anatoliya Navîn paşê bûye babeta pirtûka Margareta Hanson. Pirtûka Margareta Hanson ku di sala 2001'an de bi navê *Rojnotên Remî* (Remis dagbok) derket ji aliyê dostanetiya kurdan-swêdiyan de berhemeke gelek balkêş e. Di vê berhema delal de serpêhatiya xortekî kurd heye ku Anatoliya Navîn tê. Ev xortê 15 salî bi navê Remî dema tê Swêdê di kampeke penaberan de dimîne (Navê wî yê rastîn hatiye guhartinê). Di vê kampê de qasî[71] hevwelatiyên Remî yên kurd jî hene. Yek ji wan nasê Remî derdikeve, navê wî Hesen e. Gelek caran li Remî diparêze û alîkariya wî dike. Çend sal derbas dibin, lê belê destûra li Swêdê mayîn û karkirinê ji Remî û hevalê wî Amîr re dernakeve. Di vê navberê de gelek serêşî, astengî û problem derdikevin pêşberî Ramî û penaberên din. Di dawiyê de xanimeke swêdî bi navê Marianne digihêje hawara Remî. (Belkî jî nivîskar bi xwe ye!). Ev xanima xêrxaz dixwaze Remî bike ewledê xwe. Marianne di maleke mezin de bi serê xwe dimîne. Armanca vê xanimê ew e ku çend zarokên kurd ji xwe re bike ewled. Lê belê dadigehên swêdî dijî vê yekê jî derdikevin. Xortekî mayîn bi navê Amîr jî tîne mala xwe. Bi vî tehrî Remî û Amîr wek du bira di mala vê jina swêdî de dijîn.

Maleke nûçêkirî li gundê Omera (Ji arşîva Josef Kurdman).

www.arsivakurdi.org

Remî êdî vê xanima swêdî wek diya xwe dibîne û jê re dibêje: *dayê!* (mama).

Ev berhema dokumenter mirov dikare bêje ku periyodeke jîyana nivîskar Margareta Hansonê pêk tîne. Berhemeke bîyografîk e. Ew herdu zarokên ku romanê de qala wan tê kirin (Remî û Amîr) kurdên Anatoliya Navîn in. Paşê ev herdu zarok ji Amerîkayê vedigerin, tên Swêdê. Yek ji wan Amîr niha li bajarê Göteborgê dijî. Di pirtûkê de paşnava Remî wek Ararat derbas dibe: *Remi Ararat.* Min carekê ji nivîskar pirsî: "Çima te navê vî mêrxasî daniye Remi Ararat?". Wê got ku: "Angorî îfadeyan van xortan, kal-bavên wan ji devera Agiriyê (Ararat) çûne Qonyayê". Nivîskar Margareta Hanson berî ku vê berheme xwe binivîse, demekê Anatoliya Navîn zîyaret kiriye, li wir çend lêkolîn pêk anîne. Wusan jî dêbavên van xortan dîtiye. Ev berhema derbarê serpêhatiya kurdên Anatoliya Navîn de berhemeke domunter dikare bê hesibîn.

KURDÊN ANATOLIYA NAVÎN KOKA XWE DIGERIN

Piştî ku kurdên Anatoliya Navîn derketin derva, li Ewrûpayê bi kurdên ji Kurdistanê hatî ve nasiya xwe dane hev. Ev kurdan pey koka xwe ketin, pey dîrok, ziman û folklora xwe ketin. Mirov dikare bêje ku Kurdên Anatoliya Navîn cara pêşîn nasîya xwe li Swêdê dane xwe û xwe nas kirin. Ev rabûn û hişyarbûna etnîkî, çandî û dîrokî îro jî berdewam e. Dîroka peydabûna wan ya etnîkî (etnogenesis) ji wan wek babeteke here giring dikare bê hesibîn. Dokument, belge û çavkaniyên dîrokî gelek bala wan dikşînîn. Ew dixwazin fêr bin ku ew ji ku tên û çawa, çi wextî hatine Anatoliya Navîn. Ev macera û serpêhatiya wan babeteke gelek balkêş. Çawa tê zanîn li Tirkiyê li ser kurdan zordestîke etnîkî ya bêhempa heye. Gelek kurd haya xwe ji koka xwe tune bûn. Ev firsend îro ketiye destê wan.

Di vî warî de yek ji wan serfiraziyên kurdên Anatoliya Navîn bêguman derxistina kovara *Bîrnebûn* e. Ev cara pêşîn bû ku kurdên vê deverê bi zimanê kurdî organek û weşanek derdixin. Ev yeka di dîroka wan de tiştekî teze ye. Bîrnebûn li Stockholmê tê weşandin. Di navbera van salan de (1997-2002) qasî 15 hejmar derketine. Heta niha gelek nimûneyên ziman, folklor, edebiyat û dîroka kurdên Anatoliya Navîn di nav rûpelên vê kovarê de weşiyane. Wusan jî nivîsên danasînê û lêkolînên cihêreng têda derketine. Bîrnebûnê di di nav van 5 salan de di warê pêştabirina kurdên Anatoliya Navîn de roleke mezin lîstîye û dilîze.

Di sala 2002'an de li Stockholm gelek kurdên Anatoliya Navîn hatin bal

hev û waqfek saz kirin. Navê wê danîn *Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn* (Stiftelsen av kurder från centrala Anatolien). Çawa em dibînin 36 kesên ji deverên gelek cuda ev waqfa saz kirine.[69] Serokê waqfê Mahmut Baran e ku ji gundê Kuşça hatiye Swêdê. Li Swêdê ekonomi û hukuk xwendiye. Vê waqifê pêştabirina çanda kurdî wek armanceke here mezin daye pêşiya xwe.

Yek ji van pêşketinên çandî sazbûna kurdên Anatoliya Navîn, sazkirina Weşanxana Apecê ye. Ev dezgeha kurd bi navê *Weşanxane û Çapxana Apec* (Apec tryck och förlag) tê bi nav kirin. Li Swêdê û li Ewrûpa di nav weşanxaneyên kurdî de weşanxana ku heta niha zêde pirtûk çap kirine, weşanxana APEC. Xweyê vê weşanxaneyê jî çawa tê zanîn kurdekî Anatoliya Navîn, Elî Çiftçî ye.[70] Ne tenê weşanxane, wusan jî çapxaneke vê weşanxanê heye. Birayê Elî Çiftçî yê mezin Mecît Çiftçî ev 15 sal in tek-tenê di nav kaxiz û dengê maşînên vê çapxanê de de jîyana xwe derbas kiriye. *Weşanxana Apec* di sala 1988'an de saz bûye. Heta niha qasî 200 pirtûk ji aliyê Apecê de hatine weşandin.[71] Di sala 1998'an de vê weşanxaneyê bi şahîke mezin ve dehsaliya xwe pîroz kir. Di sala 1999'an de Apec ji aliyê *Fonda Nivîskarên Swêdî* hate xelat kirin. Ji bo ku Apecê bi rêya wergeran di nav kurdan de alîkariya danasîna edebîyata swêdî kiriye, vê fondê 25 hezar kronên swêdî wek xelat daye xweyê çapxanê Elî Çiftçî. Bi kurtî mirov dikare bêje ku APEC him ji bo kurdên Kurdistanê û him ji bo kurdên Anatoliya Navîn bûye navendeke çandî li Swêdê.

Ji aliyê din ev çend sal in Yusuf Özden bi navê *Weşanxana Medya* weşanxanek saz kiriye. Yusuf Özden ji gundê Kelhesen e û niha li Stockholmê dimîne. Bi navê *Still Offset ab* çapxaneke wî û ni navê *Medya* weşanxaneke wî jî heye.

Çend kesên ku ji Anatoliya Navîn hatine wek Josef Kurdman[72], Ihsan Eken[73], Abdullah Dogan[74], Şoreş Reşi[75], Xizan Şilan[76] û Hesenê Alê[77] îro li Swêdê bi karên nivîskarêyê û lêkolînvaniyê ve mijûl dibin. Ji wan Josef Kurdman ji gundê Omera ye. Heta niha çend berhemên wî çap bûne. Wî navê xwe guhirandiye, kiriye Uso Kurdman û bi vê kirinê xwastiye nasnameya xwe ya kurd derxîne pêş. Di dibistanan de gelek caran alikariya nivîskariyê dide zarokan û wek integrationskonsult kar dike. Di sala 2000'an de Belediya Huddingê ji ber serfiraziyên wî yên nivîskariyê wek xelat, *Bursa Kulturê* (Kulturstipendium) daye Josef Kurdman. Çend nivîsên li di weşanên cûda der çûne.[78] Di romana wî ya piçûk de serpêhatiya yekî tirk heye ku bi otobosê derketiyê gerekê, lê belê gereke bi zef tehlûke! Di vê romana bi navê *Jîyana bi şand* (Leva på tur) behsa kaosa trafîkê li Tirkiyê dike û çend bûyerên mayîn bi zimanekî sade û uslubeke rindik hatine nivîsandin. Bûyer ji devê yekî tirk tên vegotinê û forma "ez" (jag) hatiye bi kar anîn. Kurdekî mayîn ku ji gundê Omera tê jî Ihsan Eken e ku xwandina xwe ya bilind li Swêdê qedandiye. Li ser dîroka biyaniyên li Swêdê xebateke wî heye.[79]

Êdî gelek zarok û xortên Kurdên Anatoliya Navîn diçin dibistanên cihêreng. Beşek ji wan heta unîversitan xwendina xwe berdewam dikin. Hejmara wan wusan zêde bûye ku di dawiyê de komeleke xwe jî saz kirine. Ev komela bi navê *Komela Kurd ya Lîseyê*

16 24. november 1999 WESTegnen

En pige med stor Miss-forståelse

Tilværelsen slog en flikflak, da Zahide Bayram fra Ishøj blev kåret til Miss Danmark - fra et anonymt liv som pædagogmedhjælper er hun nu på forsiden af alle blade - og TV-stor i Tyrkiet

Tekst: Michael Engelbrecht

"Miss Danmark" står der med kæmpebogstaver på tavlen i Al-klubben i Ishøj.

Ungerne i Ishøj er helt vilde. Deres pædagogmedhjælper Zahide Bayram blev kåret til Miss Danmark torsdag - og fredag var institutionen på Kirkebjerg Vænge i Ishøj på den anden ende.

Jeg nåede kun at være på arbejde en time, så måtte jeg gå hjem, fortæller hun. De ville alle sammen sidde hos mig og røre ved mig, så det blev næsten for meget. Det var også alle mulige journalister, der ringede hele tiden, så vi blev enige om, at jeg skulle holde fri resten af dagen.

Titlen som Miss Danmark har i den grad vendt op og ned på Zahides liv.

Fra at være en anonym pædagogmedhjælper og studerende på VUC Vest, så er hun i dag verdensberømt i både Danmark og Tyrkiet, og journalister står næsten i kø for at tale med hende.

-Jeg er lidt træt i dag, siger Zahide, for jeg var tidligt oppe for at være med i Morgen-tv, fortæller hun. Så vi måtte op mandag formiddag i al-klubben, hvor hun bor, og sammen med den [illegible] digvis har hun en forstående chef, for hun bliver ustandselig forstyret af arrangører og pressefolk, der vil tale med hende - altså inklusive VESTegnen - så det er ikke nemt at passe hjem på de betingelser.

-Siden vi snakkede sammen for en time siden, har to tyrkiske tv-stationer ringet og inviteret mig til Istanbul for at være med i talkshows, fortæller hun.

Zahide ved kåringen på Fasrgen Sjælland (Foto: Arrangøren)

Men den 18-årige skønhed fra Ishøj Landsby synes at have begge ben planlet solidt i den [illegible]

flyveren til Tyrkiet allerede i morgen, men det sagde jeg nej til. Det er min fødselsdag, så de tyrkiske tv-stationer må vente til sidst på ugen, siger hun.

Det er noget af en drøm, der er gået i opfyldelse for Zahide. Hun har længe ønsket at blive model, og har bl.a. forsøgt at sende fotos ind til bureauerne.

-Det var bare nogle amatørbilleder, for jeg havde jo ikke råd til en professionel fotograf. Jeg fik da heller ikke nogen positive svar. Men nu kan det være, at nogen får øje på mig, siger hun.

-Det var nærmest for sjov, at jeg meldte mig til den første Miss-konkurrence. Der var ingen, der vidste noget om det, men da jeg gik videre, var jeg nødt til at fortælle det til familien. Efter den første overraskelse har de bakket mig op hele vejen igennem, og min far er meget stolt af mig, fortæller hun.

Zahide er dansk statsborger, og føler sig som dansker.

-Jeg har jo boet her hele mit liv, som hun udtrykker det.

Men hun er da helt klar over, at det kunne give problemer, at hun blev Miss Danmark i forhold til den tyrkiske befolkning i [illegible]

Trods titel og bekrømmelse var Zahide tilbage på jobbet næste dag - og ungerne var helt vilde over at have en Miss Danmark som pædagogmedhjælper.

Faderen er kørelærer, og driver sideløbende en mindre restaurant, hvor moderen også hjælper til.

-Men selv om vi på mange måder er blevet helt danske, så betyder det ikke, at vi har opgivet vores egen kultur, pointerer hun. Men erkender dog, at det kniber lidt med det tyrkiske sprog, da hun jo kun har boet i Tyrkiet nogle få måneder som spæd.

-Jeg sagde da også til tyrkisk tv, at jeg ikke kunne sproget som en indfødt. Men de mente, at når vi uden problemer kunne snakke i telefonen

-Jeg er kurdisk og kommer fra Konya. Men det meste af familien bor i dag i Danmark og Norge. Så hjemme taler vi både dansk, kurdisk og tyrkisk. Vi tager stadig på sommerferie til Tyrkiet, selv om det kun er min tante og nogle fjerne slægtninge, der i dag er tilbage i Konya, fortæller hun.

[illegible] jeg vil være. Men det skal v[illegible] er humanistisk fag. Efter [illegible] evt. modelkarriere er det [illegible] at have en uddannelse at fa[illegible] tilbage på.

Her må vi sige farvel [illegible] kun få minutter [illegible] gerne få fri [illegible] de skal [illegible]

der ville komme noget kritik, da det jo ikke er alle, der er lige så moderne indstillet som min familie, siger hun.

Men selv om der nærmest har været telefonstorm i [illegible] enden, så er der [illegible] positive [illegible]

stående.

At familien i sjælden grad er glædet ind i den danske samfund fremgår af det faktum [illegible]

Zahide Bayram ji gundê Omera di sala 1999'an de bûye Bedewa Danîmarkayê. 24/11 1999 WESTegnen. (Ji arşîva Rojen Hazim).

li Botkyrka (Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka) di 8 Adarê sala 2002 saz bûye.

Wusan tê xuyan ku kurdên Anatoliya Navîn dixwazin di warê gulvedana çandî û dîrokî de "bahar" a xwe ya teze li Swêdê bijîn. Ne tenê hatina Ewrûpê û Swêdê, ew wusan jî derketine seyraneke dîrokî, pey koka xwe ketine û koka xwe digerin. Ew pey dokument û belga, nimuneyên folklora xwe, hebûnên etnografîk û berî her tiştî pey bersîva vê pirsê ketine: *Em ji ku hatine Anatoliya Navîn û çi hatiye serê me?* Ev gav û hewldayîna giring ji bo kurdên Anatoliya Navîn proseseke nû ye. Ev cara pêşîn e ku ew nasiya xwe didin xwe. Bi kurtî mirov dikare bêje ku kurdên Anatoliya Navîn dixwazin dîroka xwe ji nû ve binivîsin û neyên ji bîr kirin. Ji bo van armancan belkî navên weşanên xwe bi zanetî danîne *Bîrnebûn* û *Veger.*

DAWÎ

Ji aliyê din çend gund û qezayên kurdên Anatoliya Navîn ji ber pêwendiyên bi dorber re hêdî hêdî diguhirin, ji qalib û strukturên xwe yên kevn derdikevin. Ew navlêkirinên wek *"Moskovaya piçûk"* (ji bo Karacadagê)[80] û *"Moskovaya mezin"* (ji bo Gordoglîyê)[81] nîşanên van guhartinên sosyolojîk in. Ev "navlêkirinên teze" ji alîkî de bi zêdebûna hejmara kesên xwendekar ve, bi pêştaçûyîna aborî û bi pêwendiyên welatên ewrûpayê, yên wek Swêdê ve girêdayîye. Belê kurd û gundên Anatoliya Navîn diguhirin. Çawa tê zanîn berê Anatolî bi navê *Asya Piçûk* (Asia Minor) dihate bi nv kirin. Lê belê îro êdî ev gundên kurdan

www.arsivakurdi.org

bûne: *Avrûpaya Piçûk* (Europa Minor)! Bi kêmanî xerîbên ku tên van gundan, wusan difikirin. Rast e jî. Çawa îro em dibînin îro nigekî van li li Asyayê, nigekî wan li Ewrûpeyê ye.

Bi taybetî kurdên Anatoliya Navîn piraniya sermaya xwe li welêt radizînin. Li gelek deverên Anatoliya Navîn xaniyên modern wek vîla ava dikin. Havînan diçin welêt, tetîlên xwe li çolên Anatoliya Navîn yên zerîn derbas dikin. Jîyana axa xwe ji zeryayê (behr) tercîh dikin. Gelek kes van xaniyên tezeçikirî û nûjen wek "havîngeh" bi kar tînin. Zivistanan kes li van xaniyan de namîne, deriyên wan kilît dikin, careke din vedigerin Swêdê. Ew bûne xweyê du welatan. Kurdên Anatoliya Navîn ji bo rojên pêş wek "temînateke manevî " li van avahiyan mêze dikin. Bûyîna ewrûpayî ewqas rehet nîne. Bi taybetî nifşa salbihurî, kal-pîr bi hiş û tevger zêde nêzîkî "ewrûpabûyînê" nabin. Beşeke kurdan heye ku bi çêkirina xaniyên super-modern ve mirov dikare bêje ku tenê maddiyatê nafikirin, ew wusan jî pey hizûreke hundirîn ketine an jî ji bo paşerojê (istikbal) bi zanetî tivdarekê hizûreke bêdawî (ebedî) dikin: "*Qet nebe dema em dimrin, bila cîhekî me yê fireh û rind hebe, cenazê me li ortê nemîne!*"[82]

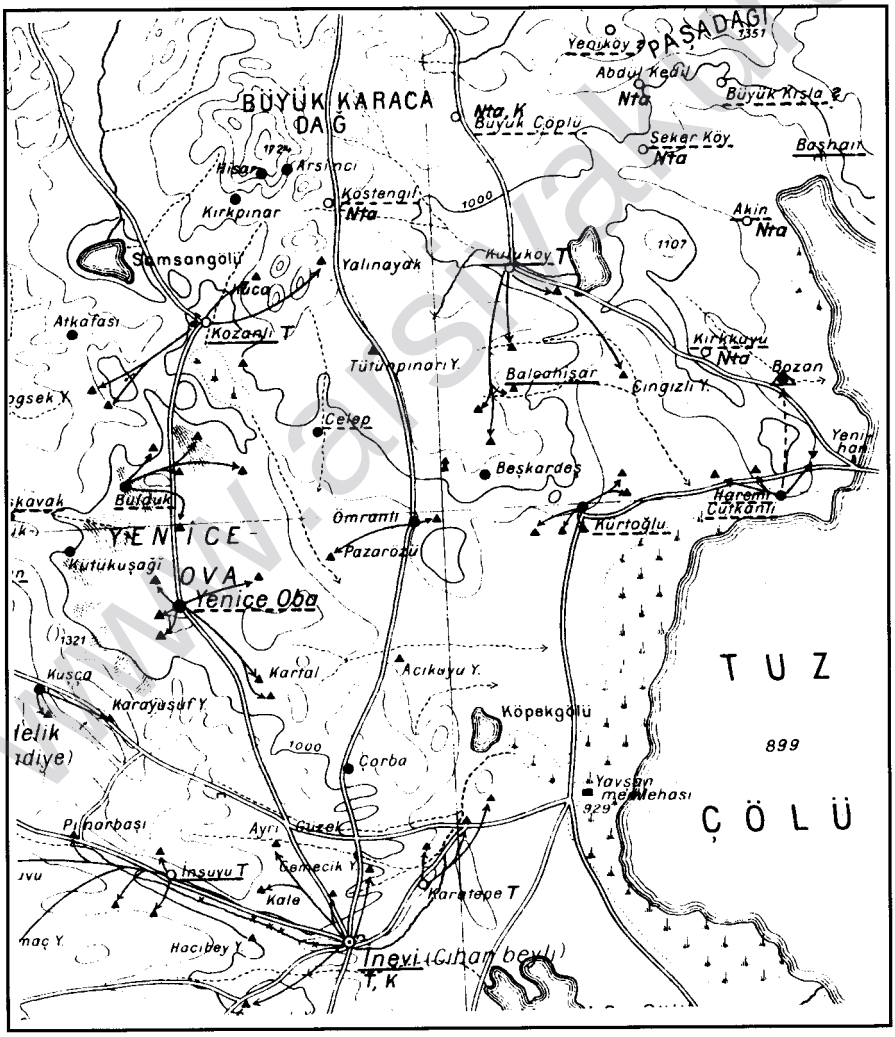

Hermann Wenzels karta. Kulubygden i slutet av 1920.

JÊRNOT:

1 Rohat Alakom, *Orta Anadolu Kürt Literatürüne Bir Katkı,* Bîrnebûn, hejmar: 8, 1999.

2 Georges Perrot, *Kurdên Haymanayê,* Apec, 2000, rûp.30.

3 Jan Hjarnø, *Indvndrere fra Tyrkiet i Stockholm og København*, Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg, 1988.

4 Ingrid Lundberg, *Kulubor i Stockholm*, Stifselsen Sveriges Invandrarinstitut och Museum i Botkyrka, Stockholm, 1991.

5 Ingrid Lundberg & Ingvar Svanberg, *Kulu-Utvandrarbygd i Turkiet*, Uppsala, 1992.

6 Wek mîsal di sala 1980'yî de li Etnografiska Musset de pêşangehek derbarê xalîçêkirinê de hatiye amade kirin. Çend jinên kurd tevî vê peşangehê bûne û di pêşangehê de wek nimûne xalî çêkirine. Di organeke tirkî de ev jina, hemû wek tirk hatine nasandin (Binêre: *Yeni Birlik* 22/198). Lê belê çavkanîke swêdî dide dîyar kirin ku jinên kurd jî tevî vê peşangehê bûne (Binêre: Ingrid Lundberg, *Kulubor i Stockholm*, rûp.155). Qiralîça Swêdê, Sîlvia jî di vekirina vê pêşangehê de beşdar bûye û bi van jinan ve sûret jî kişandine. (Dîsa binêre: Ingrid Lundberg, *Kulubor i Stockholm*, rûp.155).

7 Rohat Alakom, *Orta Anadolu Kürt Literatürüne Bir Katkı,* Bîrnebûn, hejmar: 8, 1999.

8 Rapora Xebatê ya Komela Karkerên Kurdistanê (Di arşîva Henifî Celeplî ye).

9 Dara Şîran, *Kurder i Centrala Anatolien,* Maj 1981, Tvåbetygsuppsats.

10 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn, 14/1. 2001. Stockholm.

11 *Şeveke Bîrnebûnê li bajarê Goteborgê,* Bîrnebûn, hejmar: 13/2001.

12 Bi Josef Kurdman re hevpeyvin, 2/4. 2002 Vårby Gård.

13 Altun Başaran, *Bi Bilal Harman re hevpeyvîn.* Bîrnebûn, nr. 16/2002.

14 Altun Başaran, *Bi Kadir Çelik re hevpeyvîn.* Bîrnebûn, nr. 16/2002.

15 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn 14/1. 2001.

16 *"De första åren i Sverige var kämpiga"*, Avisen 26/4. 1999.

17 Bi Fexrettin Topal re hevpeyvîn 9/4. 2002 Stockholm.

18 Ev reqemên gulover bi saya agahdariyên Omer Sarıhan, Mustafa Sarıhan û Bekir Uzunel hatine tespit kirin ku hersê jî ji gundê Omera ne û bi salan in li Swêdê dijîn.

19 Jan Hjarnø, *Indvndrere fra Tyrkiet i Stockholm og København*, Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg, 1988.

20 *Danmarks smukkeste!* Zapp-Jorden Rundt. Nr. 2/200.

21 Bi Fexrî Ulusoy re hevpeyvîn 17/1. 2001. Uppsala.

22 *"Hjälp oss - Vi lever i skräck"*, Aftonbladet 20/3 1976.

23 Bi Ahmed Ulusoy re hevpeyvîn, 24/11. 2000. Stockholm.

24 Bi Henifî Celeplî re hevpeyvîn, 6/11.2000. Stockholm.

25 Bîrnebûn, hejmar: 15/2002.

26 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn, 14/1. 2001.

27 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn 14/1. 2001.

28 Margareta Brinde / Inger Morris, *Bland kvinnor i Turkiet.* SIL. 1993.

29 Bi Esma Taşbaş re hevpeyvîn 1/11. 2000. Stockholm.

30 Nimet Sütçü, li Göteborgê beşa mamostetiyê qedandiye. Niha li Stockholmê dimîne û wir kar dike.

31 Altun Başaran wek tercimanê kurdi, swêdî û tirkî kar dike.

32 Aynur Beydogan li Uppsalayê di nav Partiya Çep de kar dike.

33 Şîlan û Mînge ji devere Haymanayê li Uppsalayê dimînin û li wir kar dikin. Binêre: *Kurd-protest i Uppsala,* UNT 6/4. 19991. Ev herdu jî xûşkên Hatîce Yaşar in. Wek tê zanîn Hatîce Yaşar bi salan bi polîtîkayê va mijûl bûye.

34 Demet Etî li taxa Tenstayê di Îdara Sosyalê de wek sekreter kar dike.

35 Sıdıka Celepli ji gundê Celep e, li Îngilterê xwandiye û niha li Hongkongê kar dike.

36 Hediye Guzel,*Invandrare med examen ej önskvärda,* Metro 3/2. 2000. Hediye Guzel, *Fadimes kamp för kvinnors rätt,* Metro, 26/1. 2002.

37Bi Josef Kurdman re hevpeyvin, 2/4. 2002 Vårby Gård.

38 B. Uzunel / M. Sarıhan, *Utbildningsbehovet hos kurdiska kvinnor och ungdomar i Botkyrka,* Botkyrka Kommun, 1987. Oscar Pripp, *Kulturbundna attityder och anpassningar till bostadsmiljön - En boendeundersökning bland turkar och kurder i Fittja,* Byggforskningsrådet R5.1990. Abdullah Dogan, *Massmedia och invandrare,* APEC, 1997.

39 Kopiyake vê lîsteyê di arşîva Memo Yetkîn de ye.

40 Memo Yetkin, *Kurderna och Kurdistan,* Socialstyrelsen, 1984, rûp.152.

41 *"Hjälp oss - Vi lever i skräck"*, Aftonbladet 20/3 1976.

42 *Människors vänlighet bästa värmen för kurderna,* Norrköpins Tidningar - Östergötlands Dagblad 8/12. 1976.

www.ekurdi.org

43 *Kurderna får besked,* Norrköpins Tidningar - Östergötlands Dagblad 10/12. 1976.

44 *Kurder går 17 mil i protest,* Dagens Nyheter 4/12. 1976. *Kall marsch för kurderna,* Dagens Nyheter 6/12. 1976.

45 *Kamraterna gömmer Ismet undan polisen,* Aftonbladet 23/2. 1979.

46 *Ismet 17, skyddad av sina maskerade kamrater: "Jag ska bjuda alla på en stor fest",* Aftonbladet 3/3. 1979.

47 *Huddingeeleverna vädjar till polisen: Stoppa jakten på Ismet,* Aftonbladet 5/3. 1979.

48 *Ismet fick nej igen,* Aftonbladet 15/3. 1979.

49 *Ismet 17, skyddad av sina maskerade kamrater: "Jag ska bjuda alla på en stor fest",* Aftonbladet 3/3. 1979.

50 *Politiker vill adoptera Ismet,* Aftonbladet 2/3. 1979.

51 *Första mötet: Ismet och hans nya pappa,* Aftonbladet 8/3.

52 *Ismet leder anti-rasistisk rörelse,* Aftonbladet 3/5. 1979

53 *Ismets första sommarlov,* Vecko Revyn, nr 29/1979.

54 *"Wiking" groups breed racism in Sweden.* The Guardian 21/3 1979.

55 *Många kurder i Fittja,* Metro 5/3. 2001.

56 Bi Ali Koç re hevpeyvin, 22/12. 2000. Stockholm.

57 *Varför får vi inte veta om vi får stanna här?* DN-Sydväst 17/9. 1975.

58 Ann-Helén Lernebo, *Kartläggning av Fittja - Material insamlat under januari och februari 1999,* Mångkulturellt Centrum, 1999, rûp.20.

59 Ann-Helén Lernebo, rûp.23.

60 Bi mamoste Mehmet Balta re hevpeyvîn 16/4.2002.

61 *Barngång skapar en tuff värld,* Svenska Dagbladet 29/6. 1983.

62 Susanne Johansson, *Barn utan tillsyn,* Påbyggnadskurs i pedagogik. Pedagogiska ins., Stockholms Universitet. 1983, 81 sid.

63 Hassan Hosseini-Kaladjahi, *Tusen röster om Fittja,* Mångkullturellt Centrum, 2001, rûp.7.

64 Eynî çavkanî, rûp.13.

65 Eynî şavkanî, rûp. 47.

66 Eynî çavkanî, rûp. 88.

67 Serefxan Ciziri & Mehmed Uzun, *Verksamhetberättelse för verksamhetsår 1982-1983. Familjepedagogiska verksamheten i Botkyrka Kommun.*

68 Bi Cemal Ulusoy re hevpeyvîn, Malmö, 17/11. 2001.

69 Harun Coşar, Ali Çiftçi, Akif Özdemir, Ahmet Tarhan, Mustafa Kara, Nuri Kara, Ziya Güler, Zafer Güler, Kaplan Keskin, İhsan Eken, İsmet Aktaş, Mecit Çifci. Yusuf Özden, Ali Yagci, Haci Mustafa Çelik, M. Yusuf Güler, Raşit Karakuyu, Metin Güler, Hamit Atmaca, Mahmut Arıkan, İbrahim Yıldırım, Ömer Sarıhan, Mahmut Baran, Kerim Yıldırım, Engin Yıldırım, Yusuf Yıldız, Hayrettin Tümtürk, Mehmet Kesmez, Süleyman Köksal, Ali Çoşar, Haci Baysal, Mehmet Bal, Hikmet Altas, Kemal Yıldırım, Seyfi Dogan, Şükrü Cilek.

70 Karin Levander, *Ali sprider kurdiska böcker i Sverige och svenska böcker i Kurdistan,* Sesam nr 46/2000.

71 Jean-Cladue Hussais, *Europas största kurdiska förlag ligger på Spångavägen,* Karavan nr 1/2000.

72 Josef Kurdman, *Leva på tur,* Visby, Veckans Bok, 2000.

73 Ihsan Eken, *Sveriges flyktingpolitik 1900-1984.* Uppsats för proseminariet i statskunskap och sociologi vid högskolan i Karlstad, hösten 1993.

74 Abdullah Dogan, *Familjen Kevo,* AB-Uppsats i psyko-socialt beteende, Umeå Universitet, 1990. *Kurder och TV-Nyheter,* B-Uppsats, JMK Stockholms Universitet, 1997. *Massmedia och invandrare,* APEC, 1997. *Kurdiska tonårsflickor,* Edsburk, 1998.

75 Şoreş Reşî, *Palme, PKK ve Gladio.*

76 Xizan Şilan, *Acılar Sokağı,* Medya, 2000.

77 Hesene Alê, *Stranên Gelêrî,* Weşanên Medya, 1998.

78 Josef Kurdman, *Första mötet.* di: Det nya landet, Lindelöws, 1998. Josef Kurdman, *Böckerna.* di: Även skakningar. Skrivarkursen. Syndbybergs Folkhögskola 2000.

79 Ihsan Eken, *Jag är kurd och pizzabagare,* Värmländsk kultur, nr 5/1991.

80 Angorî gundên din ji nav Karacadagê zêdetir çep derketine. Ev gunda bi muhalîfbûn û bi beşdarbûna xwe ya polîtîk ve hatiye nasîn.

81 Angorî gundên din gundê Gordoglî zêdetir sosyal û zêde kesên xwendî ji nav derketine. Kesekî ji gundê Celeb, gundê Gordogliyê waha tarîf dike: *"Berî bîst-sî salan dema em ji şerma nikaribûn ji mala xwe derketana derva, Gordogliyan bi şahiyan rojbûyîna zarokên xwe pîroz dikirin!".*

82 Ji gotinên kesekî ji Anatoliya Navîn ku niha li Stockholmê şev-roj kar dike.

"Tu çir dikî, rind î?"

Amed Tîgrîs

Dema du kes li hev bipirsin û dengê "tu çir dikî, rind î" tê, mirov dizane ku Kurdên Anatoliyê ne. Dema ez li welat bûm, min dizanibû ku hejmareke mezin Kurd li Anatoliyê hene lê ez qet rastî wan nehatibûm. Piştî 1980î ku ez derketim Ewropa min Kurdên Anatoliyê ji nêzîk ve nas kir. Dema ez hatim û li Stockholm bi cîh bûn komela Çandiya Kurd li Stockhlmê hebû. Ev komele Ya hevalên DDKD bû. Hejmara endamên komela me 20-30 kesan derbas nedibûn û ji nîvî bêtir Kurdên ji herêma Konyayê bûn. Hemû jî ciwan û temenê wan di navbera 18-25 salan de bûn. Ji derî dusê kesên ku çend sal berî me hatibûn yên din hema hema em hemû di navbera çend mehan de hatibûn Swêdê. Em bi roj bi hev re diçûn dibistanê ji bo ku zimanê swêdî hîn bibin û piştî dibistanê jî dihatin komelê. Ji xwe ne îzna me ye rûniştin û xebatê hebûn û ne jî mala me. Çend kes di malekê de diman. Komele wek mala me bû. Em her roj danê êvarê piştî dibistanê dihatin komelê. Hevalên din jî li wir bûn. Komel geş dibû. Me di nav xwe de pere berhev dikir û li komelê bi dor xwarin çêdikir û dixwar. Hinek pereyê ku diman jî didan kaseya komelê. Piştre hevalên me yên ku ji ber zilma cutaya 12ê Îlonê derbasî Suriyê bûnûn kom bi kom hatin Stockholmê û komele bû wek kewara mêşan tijî bû.

Min hinek hevalên ku hatibûn ji zaroktî û bi malbatî nas dikir. Heta hinek jin ji dûr ve mirovên (eqrebê) min dihatin. Min hinek ji wan jî li Amedê nas dikir. Lê yên ji Konyayê li Swêdê li komelê nas kir. Divê ez rastiyê bêjim hevlên min ên herî nêzîk û samîmî ew Kurdên Konyayê bûn. Her çiqas ne komele ma û ne jî sîyaseta ku em li dorê kombûbûn ma lê hevaltî û nêzîkbûna me bi gîştî nebe jî heta îro dom dike.

Du sal piştre musaeda min derket û min zarokên xwe anîn. Ji min re xanî li herêma Fittjayê derket. Dema ez çûm li xanê mêze bikim, çi bibînim baş hemû cîranên min Kurdên ji herêma Konyayê ne. Vê carê em bi malbatî bûn cîran. Ne cîranên ciwan û xwendkaran, cîranên kesên mezin, kal û pîr, hecî û xoce bûn. Di demeke kin de em jî bûn malbatek ji malbata gundên derdora Konyayê. Zarokên me li kreş û li der li cem hev bûn û bi hev re dilîstin. Lawê min ê mezin dest pê kir û bi devoka wan deng dikir. Wî rojekê gotineke şaş got û min jê re got "Evîndar ev kurdiya te ne rast e!" Bi hêrs li min vegerand û got "kurdiya te ne rast e, lê tu ji min re dibêjî."

Ez sê-çar sal cîranê Kurdên Anatoliyê mam, me hev baş nas kir. Bi rastî ji kurdayetiya wan re gotin û kusûr tune. 400-500 sal in ku ji Kurdistanê derketi-

www.arsivakurdi.org

Kurdistanê baştir diparêzin. Ez matmayî mam. Ne bi tenê kurdî, herweha rabûn û rûniştin, cilûberg, comertî û mêvanperwerî, alîkarî û hevgirtin û hevparastinê ve hatine hasîn. Bi dewlemendbûna edet û kultura xwe parastine. Ji Tirkan nezewicî ne û keçên xwe jî nedane Tirkan û niha jî ji derî çend îstîsnayiyan ev dom dike. Heta zû bi zû keç nadin Kurdên din û ji wan jî nayînin. Ji xwe parastina ziman, kultur û edetên xwe jî weha parastine. Niha jî taxa ku ew li wir dijîn wek taxa Kurdan e. Dema mirov di wir de derbas dibe, çi jin çi mêr hemû bi kurdî dipeyîvin. Zarokên wan di nav parkên taxê de dilîzîn û dengê kurdî tê mirov. Bi tenê jinên wan şalwar li xwe dikin ku ev ne yê Kurdan e. Taybetiyeke însanên Anatoliya Navîn e.

Em çûn şîn şahiyên hev. Şînên wan wek li gundên Kurdistanê ne. Şahî piçek hatiye guhartin. Di şahiyên wek sunet û dawetan de mesref û alîkariyeke pir mezin heye ku eqilê mirov nagire. Piraniya dîyariyan (hediye) pere ne. Hem jî pereyeke pir. Her malbat 10-20 hezar kron davêjin. Di dawetên wan ên mezin de nêzkî nîv mîlyonî kron kom dibe. Bi wan pereyan çiyê kar vedikin. Piraniya pîzeriya û lokanteyên Swêdê di destê wan de ne. Kurdên din jî wek rebenan bi guleke 30-40 kronî diçin dawet û şahiyên Kurdên Anatoliyê. Lê tişteke ne baş heye ku divê ez destnîşan bikim, ji ber ku zêde bi edet û kultura xwe ve girêdayîne, zarokên xwe pêşî didin mirovên xwe.

Ev nêzîkî 20 salan e ku ez mamostetiya kurdî dikim. Ji her perçeyên Kurdistanê û ji Kurdên Anatoliyên jî şagirtin min hene. Rastiyek heye ku beşek ji Kurdên Anatoliyê zarokên xwe dişênin kurdî û beşek jî tirkî an jî raste rast dişênin swêdî. Di vir de kêmasiyek heye. Lê rastiyeke din jî heye ku divê mirov bêje, ew kurdên ku ji gundên herêma Mêrdînê û Dîyarbekirê hatine, di navbera du-sê salan de êdî zarokên wan him di malê de û him jî li der kurdî deng nakin û bi swêdî deng dikin. Lê zarokên Kurdên Anatoliyê li Stockholmê ji dayik bûne dîsa bi kurdî dizanin û dipeyîvin. Ji kurdên Mêrdînê şagirtin min hene ku du sal berê hatibûn, ji ber ku swêdî nizanibûn min ji wan re alîkarî dikir, lê niha êdî ew bi min re bi kurdî napeyîvin, bersiva min bi swêdî didin. Ecêb e, ne!

Kurmanciya Kurdên Anatoliyê gelek xweş û kurmanciyeke kevn e. Di salên dawî de hinek gotinên tirkî têkil bûne û bi dawiya hinek lêkeran (eylema) ve "imiş" a tirkî pê ve dikin. Bi wan re gelek gotinên xas û taybetî jî hene. Rojekê min bi zanebûn ji şagirtekî xwe yê Anatoliyê bi swêdî pirsî:

– Wehbî mirov dema bi kurmancî li hev dipirse çi dibêje?

Bersiva wî amade bû:

– Tu çir dikî, rind î? dibên.

Min got:

– Rast e, ev jî kurmancî ye, lê bi zimanê nivîskî divê mirov bêje:

– Tu çawa yî, baş î?

Ji min pirsî:

– Te got çi? *Ka li texte yazmişke!*

Dema min li texte nivîsand, got:

– Na, ev ne bi kurmancî ye. *Em dibên tu çir dikî, rind î?* Ê te bi tirkî ye.

Min kir û ne kir, min nikaribû Wehbî îkna bikim ku ev ne bi tirkî ye. Keniya ji min re got:

– Eze êvarê herim malê û ji birangê xe Mistefa ra bêm: *"Tu çawa yî, baş î?"* wê hingê ewê bêje tu bi tirkî deng dikî he!

www.arsivakurdi.org

Li Beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê kurdî

Zekî Bozarslan

Navê min Zekî Bozarslan e. Ez ji bakûrê Kurdistanê, ji bajarê Amedê me. Ez piştê darbeya 12ê îlonê a sala 1980î derketim derveyê welat. Demeke dirêj e ez li Swêd li bajarê Stockholmê wek penaberekî kurd dijîm. Li Swêd, ji bo jîyana rojane, ji bo meşandina karûbarên malbatî û ji bo bidestxistina karekî ku mirov bikaribe pê debara xwe bike, hînbûna zimanê swêdî pêwîst bû. Ji ber vê yekê jî ez demekê çûm dibistanê hînê swêdî bûm. Piştê hînbûna zimanê swêdî jî dozdeh sal in, ji sala 1990î û vê de, ez li beledîya Botkyrkayê wek mamosteyê zimanê zikmakî dixebitim.

Nifûsa rûniştvanên beledîyê heştê hezar e. Beledîye di nava sînorên wîlayeta Stockholmê de li başûrê bajêr dikeve. Bakûrê Botkyrkayê herêma bîyanîyan e. Ji hemû deverên dinyayê mirov li vê beledîyê hene. Di dibistanên beledîya Botkyrkayê de bi 48 zimanan dersên zimanê zikmakî tên dayîn. Di vê beledîyê de hejmara kurdan jî gelek zêde ye. Lê hejmara kurdên ji bakûra Kurdistanê pirr kêm e. Eger mirov kurdên soranîaxêf (zaravayê soranî) nehesibîne, sedî 95ê kurdên ku li vê beledîyê dijîn kurdên Anatolîya Navîn in. Dema min dest bi kar kir heşt şagirtên min tenê hebûn û em çar mamosteyên kurd bûn; em sê mamosteyên zaravayê kurmancî û yek jî ê zaravayê soranî bûn. Di vê demê de hemû zarokên kurd nedihatin dersên kurdî, ji ber vê yekê jî hejmara şagirtan kêm bû. Şemaya mamosteyan tije nedibû. Ji bo ku şemaya hin mamosteyan tije bibe, alîkarîya hin dersên din jî dikirin û bi vî awayî jî seatên xwe yên kêm tije dikirin. Di vê demê de li dibistanên beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê kurdî ne baş bû.

Dibistanên beledîyê hemû di destê mamosteyên tirk de bûn. Di gelek dibistanan de, du-sê sinifên tirkî hebûn û ji sedî pêncî şagirtên wan jî zarokên kurd bûn. Di nava vê demê de, ji ber gelek sedeman, me sedî heftê, heştê zarokên kurdan, li hin cîyan sedî sed, ji destê mamosteyên tirk derxist. Di hemû dibistanan de hejmara şagirtên wan kêm bûn, polên wan hatin girtin, hejmara mamosteyên wan jî nîvî bû. Yek ji wan sedeman jî ev bû: mamosteyên kurd ku li beledîya Botkyrkayê dixebitîn, karekî pirr baş kirin. Niha pêncê şagirtên min hene. Mamosteyên din jî her yek çil, çil û pênc şagirtên wan hene. Salekê ye 30-40 zarokên kurd jî bê mamoste ne, divê mamosteyekî din jî bigirin kar. Em niha heft

www.arsivakurdi.org

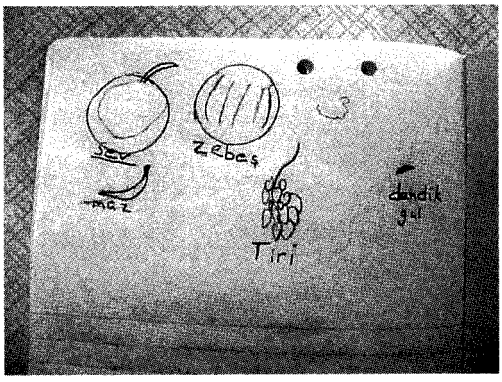

mamoste ne, pênc ên zaravayê kurmancî û dido jî ên zaravayê soranî ne.

Pirsa ziman, çand û hevotina mirovan li hemû welatên dinyayê pirseke çînayetî ye; ew bi rewşa mirov a aborî ve girêdayî ne. Li hemû welatên dinyayê, kesên dewlemend, kesên xwenda, kesên baş hevotî her tim xwedîyê ziman û çandeke dewlemend in. Her çiqas li hin welatên Ewrûpayê, li welatên endustrî, ev navber hinekî kin bûye, lê dîsa jî di nava axaftina dîrektorekî, şefekî, mudurekî û di nava axaftina karkir an jî karmendekî de ferqên mezin hene. Pirsa hînbûna ziman, zimanê xwendin û nivîsê, di civatê de li ser daxwazî û mercên mirov ên aborî dimîne. Daxwaz û mercên mirov ên aborî hebin mirov dikare di hêla karûbarên ronakbîrî de, di hêla ziman û çandî de xwe bi pêş bixe.

Di hemû civatan de, ji gelek kesan re dawîya hînbûna ziman nayê. Di parvekirina karûbarên civakî de her beşekî kar û zanîngehan zimanekî wan ê taybetî heye. Wek nimûne: hekîmî/tib, hiqûq, felsefe, matematîk, fizîk, kîmya û hwd. Mirov dikare bêje: kesên baş hevotî bi sedî nodê zimanê xwe ê neteweyî dizanin. Lê hin kes jî hene, ew di nava pêvajoya hemû jîyana xwe de qîma xwe bi çar, pênc hezar bêjeyan/peyvan tînin. Pirsa hînbûna ziman pirsa pêvajoyê ye; hînbûna ziman ji yeksalîya mirov dest pê dike heta piştê zanîngehên bilind jî dom dike û ew tu caran jî li emrê mirov nanêre. Li gora lêkolînên ku li hin welatên Ewrûpayê û li Swêd hatine çêkirin, sebîyekî heft salî, dema dest bi dibistanê dike, ew di jîyana xwe ya rojane de neh hezar bêje bi kar tîne û salê jî hezar bêjeyên nû hîn dibe. Li Swêd zarok heft salî dest bi dibistanê dikin. Bêşîk mirov vê pêşketinê nikare di zarok û mirovên welatên paşdemayî de bibîne. Xezîneya bêjeyên ku zarokên kurd û ên bîyanîyan pê diaxifin pirr hindik e.

Wek ku tê zanîn, gelek pirsgirêkên welatên paşdemayî hene û bingehê hemû pirsgirêkan jî pirsa aborî ye. Li wan welatan gel bê kar e, feqîr û kêm hevotî ye. Bi gelemperî kesên ku ji welatên paşdemayî, ji ber pirsgirêkên aborî tên welatên Ewrûpayê, kesên feqîr û kêm hevotî ne. Li hemû welatên Ewrûpayê û li Swêd, li taxên karkir û karmendên nizim de rewşa dibistanan ne baş e. Li van taxan hejmara mamosteyan kêm e, mamosteyên baş tunin, an jî li van herêman kar nakin; pirtûkên dersê kevn in û îmkanên teknîkî jî hindik in. Di van dibistanan de ne tenê rewşa zarokên bîyanîyan ne baş e, rewşa zarokên swêdîyan jî xerab e. Li gora lêkolînên dawîn ku li Swêd hatin çêkirin û encamên wan çendekê berê di rojnameyan de hatin belakirin, li Swêd sedî 13 (% 13) zarokên ku pêngava navîn/ortaokûlê xilas dikin nikarin dîploma bigirin; ji ber vê yekê jî ew nikarin herin lîseyê.

Bêşik di hêla zarokên bîyanî de rewş pirr diha xerabtir e. Dîsa li gora lêkolînên zanistî, ev tespît him ji bo zarokan û him jî ji bo mezinan derbas dibe. Salbihurî û zarokên ku baş bi zi-

www.arsivakurd.org

manê dayîka xwe, bi zimanê bav û kalê xwe nizanibin, ew nikarin zimanekî bîyanî jî baş hîn bibin. Em li beledîya Botkyrkayê, di karûbarên xwe ên rojane de her roj dibin şahidê vê rastîyê. Çend roj berê (5/4-2002) min li xwarinxana dibistanê firavîn dixwar. Xortekî kurd ê şazdeh salî bi tevê hevalê xwe ve hatin li maseya min rûniştin; me bi hev re firavîn xwar.

Ew havînê pêngava navîn xilas dikin, derin lîseyê. Me pirsa hev kir. Heta me xwarina xwe xwar, me suhbet kir. Min pirsa dersên wî kir. Wî got, "dersên min baş in." Min got, "swêdîya te çawa ye?" Wi got, "baş e." Min ji wî pirsî, min got, "substantîv/e (navdêr) çi ye?" Wî tiştekî din ji min re got. Min jê re got, "li ser masê tije ne." Wî dîsa jê dernexis. Ji bo pirsa verb (lêker) û adjektîv/adjective (rendgdêr) jî bersêva wî wisa bû. Min ev navan ji neh, deh şagirtên din jî pirsî, wan jî nizanibûn maneyên van bêjeyan çi ne. Ev bûyer rewşa zarokên bîyanî li dibistanan pirr baş nîşan dide. Şagirtên ku pêngava navîn xilas bikin, divê ew bi navê hin termên rêzimanî/gramatîkî bizanibin. Çawa ku çar zaravayên zimanê kurdî hene (kurmancî, soranî, hewremanî/goranî, dinbilî) û her zaravayek jî devokên wî ên cihê hene, kurdîya kurdên Anatolîyê jî di zaravayê kurmancî de devokeke taybetî ye.

Çawa ku her devokek zaravayê kurmancî xwedîyê hin qaîde û bêjeyên tayîbetî bin, hin bêjeyên ku mexsûsê wê herêmê ne, her wiha devoka kurdên Anatolîyê jî xwedîyê hin deng û bêjeyên taybetî ye. Devoka ku kurdên Anatolîyê pê diaxifin û devoka herêma Meletyê û Adiyamanê nêzîkî hev in. Bêşik hemû kurdên Anatolîyê ji

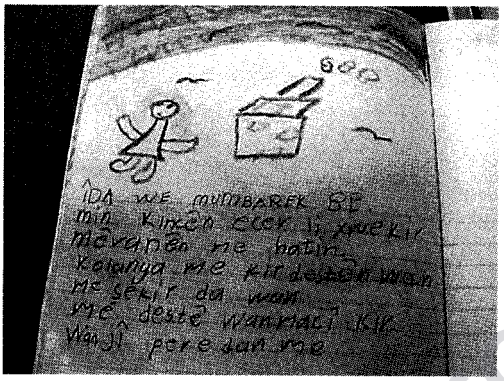

Meletyê û Adiyamanê tenê neçûne; ew ji herêmên Kurdistanê ên cih çûne. Lê devoka Meletyê û Adiyamanê di nava kurdên Anatolîyê de serdest e. Ji ber ku demeke dirêj e kurdên Anatolîyê ji welat û gelê xwe dûr ketine, kurdîya wan mecala xwe nûkirin û dewlemendbûnê nedîtîye. Kurdên Anatolîyê gelek bêjeyên kurdî ji bîr kirine, ji dêlva wan bêjeyan de bêjeyên tirkî di axaftinên xwe ên rojane de bi kar tînin. Kurdên Anatolîyê, bi taybetî jî zarok navê gelek heywanan, navê rengan, navê mehan, navê demsalan, navê fêkî û zebzeyan, navê şîranîyan, navê mirovên malbatê ên wek: ap/mam, met, xaltî, pismam, dotmam, dapîr, bapîr..., navê hejmaran, navê gelek navdêr û rendgdêrên din ji bîr kirine.

Gelek kurdên Anatolîyê ku li Swêd dijîn, bi gelemperî mêr, ên ku têkilîyên wan bi kurdên Kurdistanê re hene, kurdîyeke pirr paqij hîn bûne. Ji ber ku mêr kar dikin, pirr wext nadin zarokan, bi zarokan re pirr hindik diaxifin, alîkarîya dersên wan nakin, tikilîya zarokan zêdetir bi dayîkên wan re hene; kurdîya zarokan jî kurdîya dayîkên wan e. Dema min nû dest bi kar kir, literatûra Kemal Sûnal di nava zarokên kurdên Anatolîyê de pirr zindî bû, lê ev çend sal in mirov êdî wê nabihîze.

www.arsivakurdi.org

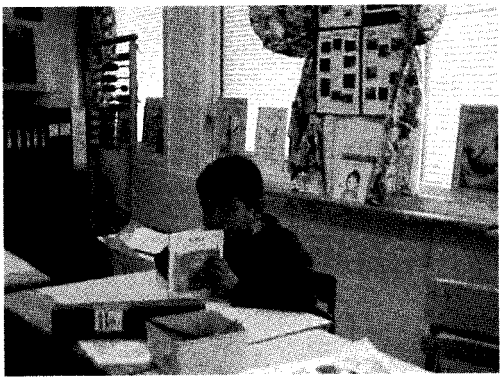

Li Botkyrkayê bi gelemeperî rewşa zarokên bîyanî û bi taybetî jî rewşa zarokên kurdan li dibistanan ne baş e; gelek dersên wan zeîf in, swêdîya ku hîn dibin jî pirr qels e. Stockholmî ji swêdîya zarokên bîyanî re dibêjin, "swêdîya Rînkebyê (Rînkebîyê)." Rînkeby li bakûrê rojhilatê Stockholmê navê taxekê ye ku sedî 95ê rûnişt-vanên wê bîyanî ne. Swêdîya Rînkebyê tê maneya ku zarokên bîyanî di hêla: rêzimanî, hevoksazî/sintax û dengan de pirr xerab diaxifin.

Li hemû deverên Swêd û Botkyrkayê sedemê biserneketina zarokên kurdan û ên bîyanîyan ev e: zarok an jî xort zimanê xwe ê zikmakî baş nizanin; ew ne bi zimanê devkî û ne jî bi zimanê nivîskî baş dizanin. Ew li mal dersên xwe çênakin, ew heta direng temaşeya kanalên tirkî û ên din dikin; dê û bav alîkarîya zarokan nakin, ew zarokên xwe li benda dibistanan û Xwedê dihêlin. Di dibistanên Swêd de dîsîplîn tûne, şagirt guhdarîya mamosteyan nakin, xort ji bo paşeroja xwe berpirsîyarîyê nagirin. Li hemberê hemû kêmanî û zehmetîyan, dîsa jî gelek şagirtên kurd li Swêd û li Botkyrkayê bi ser dikevin; ew derin di zanîngehan de dixwînin. Tiştekî kurdên Anatolîyê ê pirr baş heye ku ew bi hev re kurdî diaxifin û edetên xwe jî pirr baş diparêzin. Kurdên soran ne tê de, mirov pirr kêm rastê kurdên Kurdistanê tê ku ew bi hev re kurdî diaxifin. Ji xwe ciwan bi hev re qet kurdî qise nakin. Ez her tim li beledîya Botkyrkayê, li kuçê, li çarşîyê, di tirênê de, di dibistanan de kurdî dibihîzim. Çawa ku mal, milk, pere, zêr, zîv û tiştên wiha ji mirov re dewlemendî û serfîrazî bin, bi zimanekî paqij û dewlemend axaftîn û xwedîyê çandeke dewlemend bûn jî wisa dewlemendîyek e ku bi destê her kesî nakeve! Mirov bi zimanekî dewlemend û rewan bikaribe biaxife ji wê xweştir tiştekî din tuneye. Lê ji bo ziman û çandeke dewlemend divê mirov di mala xwe de refek, du refan ji pirtûkan re jî veqetîne. Zimanê ku mirov pê diaxife neyenika çand û hevotina mirov e!

Ji çar şertên netewebûyînê ê herî girîng yek jî ziman e. Xalên ku mirov dikin netewe an jî neteweyan ji hev cihê dikin: ziman, erd, çand û şiklên mirovan ên fizîkî ne. Ziman ji bo hemû neteweyan faktorekî nasnameyê yê bingehîn e. Ji hemû neteweyan bêtir divê em li ziman û çanda xwe xwedî derkevin. Ji her kesî bêtir divê em bi zimanê bav û kalê xwe biaxifin! Ji ber vê yekê jî hînbûna ziman ji bo kurdan jî hewcedarîke pir mezin e. Ziman û çanda me îro ji her demê bêtir di talûkê de ne! Bi gotineke din, îro hebûna me ya neteweyî di talûkê de ye!

www.arsivakurd.org

Zarokên Bîrnebûnê

M. Hakki Balta

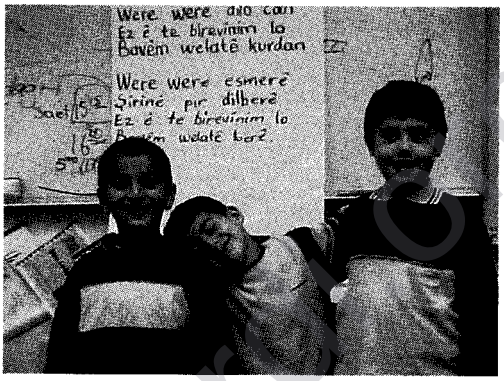

Dema hevoka dawî jî hûr bû,
Gotina dawî jî temirî,
Bêjeya dawî pişirî,
Kiteya dawî jî heliya
Zarok xeberdan û nivisîna
kurdî ji bîr kirin
Ew çax
Ew çax dê kurd bibêjin eywax!
Ew dê fêhm bikin ku,
Bê xwendin û nivisîn
Li ser koka xwe şexsîyet girtin ne mumkun e.

Îro du heval hatin dibistana ku ez tê de kar dikim. Hewa xweş bû, bi hatina wan hewaya sinifa min xweştir bû. Ev ne cara yekem bûn ku heval û dostên min dihatin serdana me. Lê armanca hatina van herdu hevalan balkêş û pir bi rûmet bû. Wan rewşa şagirtên kurdên ku ji Anatoliyê hatibûn meraq dikirin. Rewşa şagirtên kurdên ji Antoliyê! Hmmm! Ev cara yekem bu ku hin mirovên kurd rewşa van şagirtan meraq dikirin û dihatin dibistanên ku ev şagirt li wir dixwînin. Dibe ku hin mirovên din jî ji bo vê armancê çûbûne dibistanên din, li min neditiye.

Bi baweriya min ev gaveke nû û hêja ye. Zarokên BÎRNEBÛNAN jî êdî tên bîra hin zanyar, nivîskar û welatparêzên kurd. Rewş û aloziyên şagirtên Bîrnebûnan hêdî hêdî bala welatperwerên kurd dikşîne. Ji bo min ev gaveke pêşketî ye. Divê kurd piçek jî bala xwe bidin ser rewşa şagirtên kurd, bala xwe bidin ser rewşa şagirtên kurdên ku ji Antoliyê hatine.

Mêvanên min dixwestin şagirtan biwînin. Wan dixwestin bi şagirtan re xeber bidin. Wan dixwestin ku li tiştên ku şagirtan çêkirine binêrin. Wan dixwestin xebatê şagirtan bibînin ku bikaribin rewşa wan a îroyîn fêhm bikin. Mêvanên min ji kovara Bîrnebûnê dihatin. Di sinifa min de me hêja qehweya xwe venexwar bû. Mêvan derketin der. Li ber deriyê sinifa min şagirt top dilîstin. Mêvanan ji şagirtan re bi kurdî merheba got. Şagirtê min Firat zivirî ser mêvanan û jê pirsî:
-Ma hun kurd in ?
-Erê! em kurd in.
Firat zivirî ser hevalên xwe û got:
- Aaa ! Ev jî kurd in. Bi kurmancî deng dikin!
Esra, Gokhan û Seher bi ken:
-Haa welle ev jî kurd e.

www.arsivakurd.org

Şagirt li dora mêvanan kom bûn. Çavên wan diçirisîya. Ken û rûgeşiyek xweş li serûrûyên wan bela bû. Wek tê zanîn nivîsên li ser perwerdeyê û şagirtan bi teorî û perspektivan teng û hişk dimînin. Jîrekî û rewan nivîsîn jî nikarin ji pirsan re bersîvên baş peyda bikin. Divê lêkolînvan li cîhê problemê, dakevin nava jîyana ku dê li ser tiştan binivisîn. Li wan deran li bersîvan bigerin. Ev hevalên ku li naskirina şagirtên kurdên Antoliyê digeriyan, dixwestin problem, alozi û zehmetiyên wan, di warê perwerde û çanda kurdî de, rewşa wan bibînin, bibihîzin ku bikaribin li ser problema wan rawestin. Baweriya min ev metodekî gelek baş e. Dema ku; mamoste di vê dema dawin de (ji pazdeh salan vir de) gelo çi gûhartin di nava vî grûbê de çêbû ne? Gelo tu dikarî ji me re binivîsî? Hevalên Bîrnebûnê ji min pirsîn, bi dilxweşî min got. Ji bo hin xwendevanan tiştên ku li jêr niqte niqte ez dê rêz bikim, dibe ku kêm be û hin tişt jî şaş bin. Lê ev tiştên ku min roj bi roj ditîye û jîyame, tiştên ku min hîs kîriye ez dixwazim bînim holê. Ez dixwazim di zeminekî nerm de ev tişt di ber çavan de bêne derbas kirin.

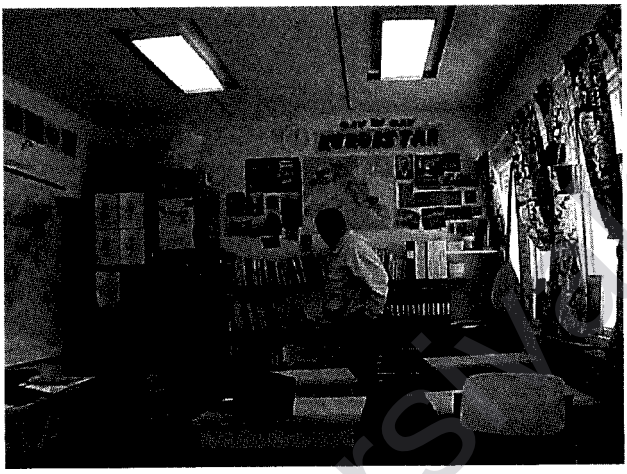

Mamoste Hakki Balta (li milê çepê) di sinifeke kurdî de

DI NAVA PAZDEH SALÊN DAWÎ DE DI NAVA KURDÊN ANTOLIYÊ YÊN FITTJAYÊ DE ÇI GUHARTIN ÇÊBÛNE?

REWŞA WAN A DUH:
SAL: 1985

1. Di van salan de 2-3 şagirt dihatin dersên zimanê zikmakî (kurmancî).
2. Zarokên kurdên Antoliyê ji % 99 diçûn dersên zimanê tirkî. An ji di sinifên tirkî de dixwendin û bi tirkî perwerde dibûn.
3. Navê komeleyek kurd hebû lê di pratîkê de kurdên Antoliyê ne endam, ne jî diketin nava kar û barên wê.
4. Hinek ji endamên komela tirk, di van salan de kurd bûn. Ew di nava rêxistinên tirk de bûn.
5. Di her warî de xwedî çand û adetên kurdî bûn.
6. Di dibistanên Swêd de her sal bi beşdarbûna wan cejnên tirkan dihatin pîroz kirin.

www.arsivakurdi.org

7. Di malên xwe de wek kurdên Kurdistanê çand, adet û bi zimanê kurdî dijîyan.
8. Rewşa wan a xwendinê pir nizim bû. Piranîya jinan nizanibûn bixwînin û binivîsin.
9. Li mala xwe, bi hev re bi zimanê kurdî xeber didan. Lê bi yekê kurdê ji Kurdîstanê re tirkî xeber didan. Sebeb jî; digotin/dibêjin ku kurmanciya me kurmanciyek safî nîne. Ne wek ya wan e, em ji wan fahm nakin.
10. Bi piranî govend, çîrok, metelok û sitranên mintiqa xwe ên kurdî dizanibûn. Govendên Hekariyê, Suleymanîyê, Diyarbekirê nedîtibûn ne jî dizanibûn.
11. Ji wan gelekan nivisîn û xwendina kurdî nedîtibûn, ne jî pir bala wan dikişandin.
12. Li Swêd di warê fermî de wan xwe wek tirk didan nasîn û sîstema Swêd jî ew wek tirk dihesiband.
13. Her tiştên vê grubê yên baş wek 'perçeyek ji kultura tirk' di medyaya Swêd didan pêşkêş kirin.
14. Di hişê wan de statuya zimanê tirkî û swêdî ji ya zimanê kurdî bilintir bû .
15. Xwedî nasnameyek kurdî bûn, lê kurdayeti ya wan a ew demê di nava sînorên mintiqa wan de mabû.
16. Ji sazûman û rêxisrinên kurdî dûr bûn.
17. Têkilîyên wan û kurdên ku ji Kurdistanê hatibûn pir kêm bûn.
18. Haya wan ji kultura wan hebû, lê belê zêde nîn bû.
19. Welatnasîn pir qels bû. Welatperwerî di mejîyên wan da baş çê nebibû. Ji ber vê yekê jî wan nikaribû ji tevgara kurd re bibin alîkar. Mirov dikare van niqteyên jorîn kêm an jî zêde bike. Lê bi baweriya min rewşa grûba kurdên ku ji Antoliyê hatibûn Swêd, li mintiqa Fittyayê berî bîst salan ev bû.

REWŞA WAN A ÎRO:

SAL: 2002

1. Di Botkyrkayê de nêzî 400 şagirt diçin dersên zimanê kurdî. Ji % 90 ê wan zarokên kurdên Antoliyê ne. Hejmarek pir kêm zarokên kurd bi zora malbatan diçin dersên tirkî, wek zimanê zikmakî.
2. Îro di nava komeleya tirk de hîç kurd tu nin. Komela kurd, qehwexaneya kurd hene û kurd diçin van komele û qehweyên xwe.
3. Di cejnên tirkan de beşdar nabin. Di malên hemû kesan de qanalên televîzyonên kurd hene. Pirani li wan temaşe dikin.
4. Bi zimanê kurdî deng dikin, bi çanda û adetên kurdî dijîn.
5. Kurd û kurdiya Kurdistanê ji wan re'êdî xerîb nînin.
6. Wek mirovekî ji Kurdîstanê êdî dikarin, govendê Hekarîyê, Suleymanîyê, Dîyarbekirê û Serhedê bikşînin, stranên wan taxan guhdarî dikin. Ferqa dewetê wan û yê Dîyarbekirê nemaye.
7. Di civata Swêd de, di daîrên resmî de bê tirs, heta bi serbilindî xwe bi kurdayetiya xwe didin nasîn.
7. Lê hê jî statuya zimanê tirkî û swêdi li ba wan ji a kurdî bilintir re.

www.arsivakurdi.org

8. Ji sînorê mintiqa xwe derketine. Kurdiya wan bûye kurdîstanî. Têkilîyên wan û kurdên ji Kurdîstanê gelek germ bûye. Bi vê germahîyê, sinorên sunî yên navbera wan gav bi gav perçe bûne/dibin.
9. Li koka xwe digerin. Êdî ew dizanin ji ku û çima bav û kalên wan koçber bûne hatine nava Antoliyê.
10. Piraniya wan di nava sazûmanên kurd de ne, an jî xwe nêzî wan dibînin. Di her warî de bi wan re alîkariyê dikin.
11. Niha haya hemû malbatan ji dîrok, bûyer û xebatên kurdî heye.
12. Di cejnê kurdî de, di meş û xebatên kurdî yên cûda cûda de beşdar dibin.
13. Bi sedan xort û keçên wan di nava baskên tevgera kurd a milli de ci girtine, bi dehan şehît dane.
14. Pêşketin û gihaştina hîsên wan ên milli di warê başîyê de tesirek mezin li ser jîyana wan a aborî jî dike. Xwedî li hev derdikevin, ji bo pêşketina aborî bi hevre alikarî dikin. Lê ev tişt hê di nava wan de şitil e.
15. Nifşa nû a xort û keçan, zana û xwenda ne. Gelekê wan di universiteyan de dixwînin. Kurd in, şîyar û welatperwer in. Niha êdî bi sedan zarok, xort û mezin, dikarin bi kurdî bixwînin, binivîsin.

Em dikarin van babetan zêde an jî kêm bikin. Lê ne pêwîst e. Pêîşveçûna tevgera milli ya nava welat, tesîrekî mezin li kurdên dervayî welat ji kirîye/dike. Kurdên li Kurdîstanê kurdên 20 sal berê nînin, ne jî kurdên Antoliyê kurdên 20 sal berê ne. Guhartin bi xwe re problemên nû tînin. Çareserkirina wan, ji bo çareserkirina wan hewldan bi rûmet e. Lêgerîna ser probleman, nîv çareserkirina problema ne. Fîttajayê rengê xwe guhartiye. Wek bihar, kulîlikên nû ji nava civata kurdên Anadoliyê dipijkivin. Reng û reng in.Divê ev kulîlik mezin, gur û zana bibin. Welatnas, şîyar û fedekar in. Kovara *Birnebûn* û kurdên Anatolîyê hûn her bijîn! Hun tim hebin.

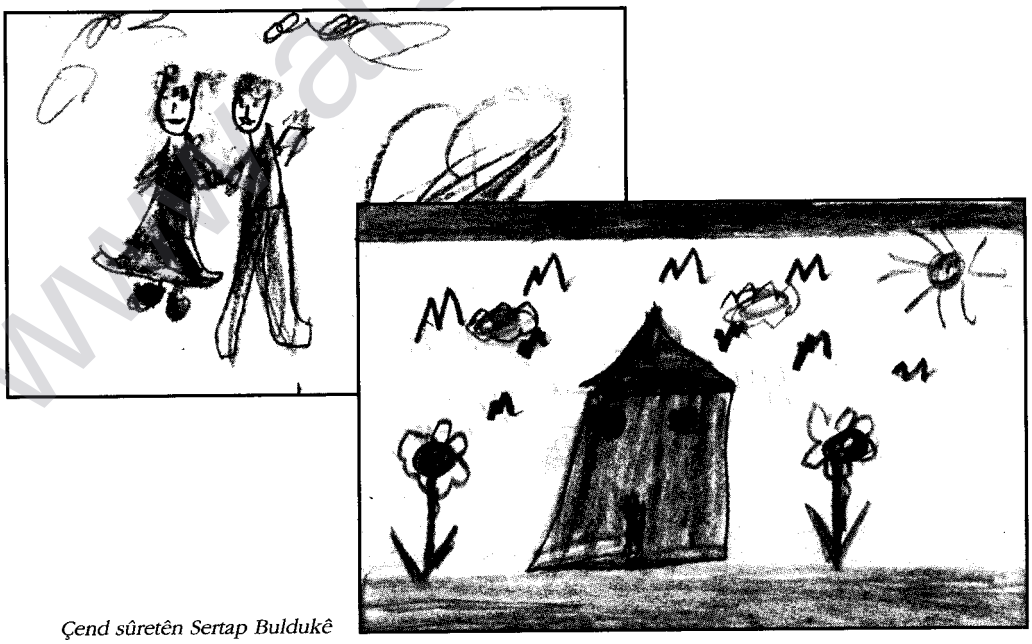

Çend sûretên Sertap Buldukê

www.kurdishkurdi.org

Mêrê Çê

M. Şîrîn Dağ

Ro bi nîvî, di paş çiya de çûbû xar. Li ber ga -golik, pez-berx, ker-hesp hen ji wana bi şivan hene jî bêxwedan diçêrin. Li ser şîva dengê vî terekî, kale-kala pez û berxan, mure-mura mange û golika tev û hev diwû. Husê jî, berê berxên xwe berve malan kir. Dixwast çêre bi çêre, hêdî hêdî wana biwe mal. Wî ji hevalê xwe re: "Heso tu jî giran giran berxên xwe berhev bike, em herin mal. Te şîva xwe jî xwar-nexwar zû were, em herin nava gund bigerin'.

Hes, hevalê wî yê cane can wû. Hus, çiqasî xag, çiqasî ji xwe xwaş wû. Her jî wiqasî sistî-pist, wiqasî jî pejmûrde wû. Lê, ew yekî pir ji xwe qayîl bû. Te digot qet emsalên wan li dinê tune ye.Wê salê, dibistana yekemîn xilas kiriwûn. Ne bi şore yê, êdî ew xortên 12-13 salî ne. Porê xwe dirêj kirine, perçem berdane, yek dilê xwe girtine. Di beriyan wan de şe û neynik hebûn. Dinê, di bin nigê wana de, eleg û bêjing wû.

Herdu xortên me tim li cem hevûdû wûn. Şev û roj dû hev nediman. Yekî, vê yekî nedikir. Ji bo ku apê Hesê yî şofêr bû, Hes li mala apê re radiket. Mala apê wî, cîranê bavanê Hûsê wûn. Herduyan jî nivînê xwe davîtin û li ser sapê ber mala apê Hesê, li derva radiketin. Bi ro li çolê; li ber berxwa, bi şev li nava gund herduyan tama dinê derdixistin. Bi rastî Hus kuda diçû, Hes jî di dû vî diçû û şora vî jî nedihate derê. A hun bizanin Hus hewan, Hes jî benê dû hewarê wû.

Germa nîvro wû. Li sîya malê, jîneke reş rûniştî wû. Li qederan mêz dikir. Çend jin, keçik û bûk li dor wê civiya wûn. Husê,çend pere kirine destê wê jinikê. Jê re got: "Qedera min jî mêz ke". Jinikê: "Xwedê du law û du keça bide te" got. Hus, bi wê gotinê pal-palî wû. Hesê jî, çengek ard da jinikê, wê, ji bo Hesê: "Tu kurikê te nabin". Hesê fiqare, di nav wan keç û bûkana de fedî kir, ji jinikê re got: "Lê, hiç bir kiz da mi olmeyecek?"

Cîranekî, ji jina bîhistî wû; jinika qedera jî Hesê re gotiye: "Ji te kurik nawin". Vî Hesê re got: "Here mal, daka te here ji tera, Gula Osê bixwaze. Mêrekî mîna te re derew kirin". Hesê şor nekirwûn dudu. çû mal. Ji daka xwe re: "Etê, here ji min re Gulê bixwaze". Hesê me jî, mêrê çê, bi lez çû mala Osê. Herdu destê xwe avîtin êşkên deriyê malê. Vî daka Gulê re, Gul nîşan da: "Vê bi mide" got. Daka Gulê, jineke bi aqil wû; kesekî bi vî henek kirine got: "Were qûrban. Ewê qole ye. Tu rûnê nanê xwe bixwe".

www.arsivekurdi.org

Hes bire ser sifrê. Hes zikê xwe ji zêd têr kir. Dû re rabû çû malê. Gul jî ji bîr kiribû.

Şeveke payizê ya çîksayî wû. Hîv li esmana tijî xwe dibiriqî. Esmanê tijî stêrk wûn. Xortê me yên ku hero bi şev diketin bostana işev dilê wana tirî xwast. Wê çaxê, diziya bax û bostanan ji şana xortaniyê wû. Li dawiya gund baxên tirî hewûn. Hes û Hus ketin rê çûne baxa. Çend guşî tirî wûnin. Nêzîkî baxa wûn, mixtarê gund û çend meriyên din bi erebeke hespa, ji zozanan (yaylê) dihatin. Mixtêr qeretiya wana dî, qîrînî bi ser wan xist, digot: "Lo, diza bigrin, lo diza bigrin". Hus û hesê, ji tirsa re berê xwe dane şûna xermanan direvin. Tu paş xwe nanêrin. Xortên berzewac in, nedixwastin werin nas kirin. Bi wê tirs û rewê dema ku gihiştin Korta Qeçel, kerekî li şûna xermana diçêrî, qeretiya Hes û Husê bi berçava ket kire zire zi berve wana mesşiya. Vê carê jî xortên me, berê xwe berve gund kirin.. Êdîn mixtar û hevalên vî ji bîr kiri wûn. Bi tirseke hîne mezin, ji tirsa kêr re bi lez direvîn gund. Husê, di karê xwe anî wû derê. Zanibû, şûna tirî bixwe, çi dê bê serê wana. Bi qîr û bar bange Hesê dikir. Digot: "Lo bireve, kerî ji kera di şevereşê de, me karên mê dizanê".

Hus û Hes li pêş, kerê nêr, di dû wana direviyan nav gund Hele hel wûn. Ziman devê herduyan de direj bûyî wû. Ketin nav gund, kêr di dû wana hê zire zir wû. Li ber mala xwe, Îbram raketi wû. Bi dengekî weng dikire xore-xor; te dê bigota, qet gakî hefsar li stû biçikîyê veditisê. Ji tirsa kêr re, Husê nivînê xwe Apê Îbram nediwûn û bi ez pêlê zikê apê na, mîna ku pêlê meşikek tijî nayî wû. Firiya hewa û pat li erdê ket. Apê Îbram ji xewê rabû û "Min di hestiyê bavê no, kî ye ew" gotî be jî, xprexor û bûrebûra vî, ker jî du wana veqetand.

Ker veqetiya be jî, xortên me wê şevê xiş xalî bûyî wûn. Xwe gîhandine ser şêp, herduya jî xwe avît ser nivîna. Lê, hal di yên me de nemayî wû. Pêçekê li ser nivîna vêsiyan. Mêze kirin kamyon li ber malê, çira apê Hesê vêdikeve, ji malê de jî îr û bara apê Hesê û jina vî tê. Hes got: "Huso, ew didin hev xingê dikpne". Mêr gotine: "Xing û şer navber bikin" got û bi lez çû xwe derî xist. Derî vekir, Hus di dû kete hundir. Lê wê demê jina apê; " Heso, tişt tûne. Min, vî apê te re got: "Te çima mît û reçel neanî ji kurika re" gotî be jî, Hes zeft neiribû. Rahişte orxama ser wana û çeng kir ku çi biwîne; herdu jî, yên başheval di nav nivînan de ne. Hesê got: "Pê apo ew çi ye?" got û bi derket. Li der, Husê: "Min zanî, bavê min, tim digot: "Mekevin navbera mêr û jina".

www.arsivakurdi.org

Bi hazaran Kurdên Anadoliya Navîn li festîvalê xwe da hatin ba hev

Festîvala Çanda Kurdên Anadoliya Navîn

NÊÇÎRVAN QILORÎ

Çardehê Nîsanê da li bajarê Holandê Rijswijkê bi tevlîbûna hazaran Kurd festîvaleke çandî ji bo Kurdên Anadoliya Navîn hat bi darxistin. Ev yekemîn car bû ku Kurdên herêmê li ser navê xwe festîvaleke wusa amade kirin. Di festîvalê da gelekî hozan û stranbêjên ku bi eslê xwe ev jî ji Anatolîya Navîn in, cîh girtin û bi stranan xwe ve coşa şahiye bilind kirin. Ji bil dengbêjan gelekî mevanen axaftvan jî tevî festîvalê bûn û helwesta xwe anîn zimên.

Li gorî komîteya amedekar nezîkî şeş hezar Kurd, ku zêdehiya van Kurdên herêmê bûn, beşdarî festîvalê bûn. Her çikas festîval li Holende da hatîbû bi darxistin jî, gelekî Kurd ji Swêd û Danmarkê bigre heta Belçîka û Elmanya elakadarî nîşan kirin û hatin pardarê şahîya cejnê bûn.

Hozan û stranbêjên ku heta dawiya festîvalê beşdarvanan coşî û xweşî dan festîvalê, ev bûn: Osman Yilmaz, Remazan Koca, Nurdîn Çiçek, Apê Reşîd, Cejno, Koma Çarnewa, Koma Bîrnebûn a Folklorê û Bilal Ercan.

Festîvalê da gelêkî axaftin jî hatin kirin. Mevanên ku ji Tirkiye ra hatibun, ku nav wan da serokê HADEPê ya bajarê Konyê Mehmed Bozdax û Serekê Giştiyê HADEPê Murad Bozlak jî hebun, axîfîn û kêfxwêÎşiya xwe anîn zimên. Endamê KNK Hanefî Celeplî û endama Partî Sosyalîsta Holandê Krîsta van Velzen û serokê FED-KOMê Egîd Helbset jî di festîvalê da axaftin çekirin. Egîd Helbest axaftina xwe da wusa

Dîmenekji festîfalê
(Foto: N.Qilorî).

www.arsivakurdi.org

got: "Em Kurdên Anadoliya Navîn îspatên vê yekê ne ku em bi inkarê ve nehatine tune kirin... Û ez hêvî dikim ku festîvalên hanê pêşerojê de jî verin darxistin"

Serokê Gişti yê HADEPê birêz Murat Bozlak di axaftina xwe da got ku ev gelekî dilxweş bûye ku ev tevî vê festîvalê bûye û komîteya amedakarî ra sipasiya xwe nîşan kir. Bozlak, wusa axifî: "Di Newrozê da bi milyona Kurd derketin meydanan. Li Diyarbekrê 700 hezar Kurd, çi mêr çi jin bin û çi keç û çi zarok bin meydana cejnê da kombûn. Gelê Kurd ew roj ve derê da, bin şiliyê da tabloya aşitiyê û biratî pêk anîn. Ew mîlyonan Kurdên ku Newrozê da derketîbûn meydanan daxwazîyên xwe yên aşitî, li ser rakirina cezayê îdamê û ji bo perverdeya zimanê zikmakî qirîn. Em jî wek HADEP xwe takîpvanê vîcdanê ya van daxwazîyan dihesibînin."

Gelek kesan ku xastîbûn tevî festîvalê bin lê nikaribûn, bi rêya mesajê ve lêborîna xwe xastin û pîrozbahîya xwe nîşandan. Di naw van kes û saziyan da Serbulent Kanat, Hecî Erdoxan, Herekata Îslamiya Kurdîstanê (HÎK) û KON-KURD jî hebûn.

Dîmenên herî bi hîs dawiya festîvalê da hatin şopandin. Hemî dengbêj û axaftvanên ku di festîvalê da cîh girtî bûn û komîteya amedekar derketin ser sehnê û dest dan hevûdu û bi hevra strana "Bertî, Bertî" gotin. Bi vê stranê ve festîval hat girtin û heta festîvalêke din însanan ji hev xatir xastin û belav bûn.

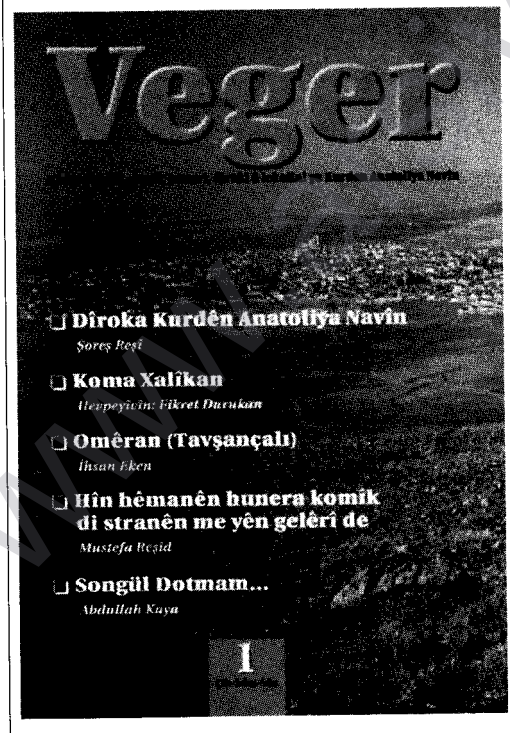

Kovareka nû

Di meha Nîsanê de kovareka bi navê *Veger* ji aliyê kurdên Anatoliya Navîn ve derket. Kovar li *Festivala Kurdên Anatoliya Navîn* li Hollandê hatibû belav kirin.

Veger bi zimanê kurdî û tirkî li Almanyayê derdikeve.

Em xêrhatina kovara Vegerê dikin û serkeftina wê dixwazin.

Redeksiyona Bîrnebûnê

www.wakurd.org

Sêviyên Rojava

Hasan Akbal

Li Anatoliya Navîn, li gundekî kurdan sê xortên emsalê hevdu bûn. Xwarin û vexwarina wan ji hev ne cuda bû. Her tim li ba hev û bi hev re bûn. Zarokatiya wan bi hevre derbas bibû. Her sê jî li koçeriyê di rê de li welatên biyanî hatibûn dinê. Li vê dinya ku ji Kurdan re bûye cehenem çavê xwe vekiri bûn. Gir bûn, mezin bûn û xortên hêja bûn. Her kar êdî ji destên wan dihat. Şivantî, gavantî dikirin. Carina ji xelkê re rençberî dikirin. Xerclixa xwe wiha dertêxistin û kî ji wan bêpere dima wî alîkariya yê din dikir. Perên xwe li hev parva dikirin.

Hemû xortên gund û emsalên wan ji ber mafqa wan her sê hevalan ve, ji wan diqehirîn. Lê belê, roj bi roj aboriya hemî gundiyan, ya wan û ya malbata wan berbi xerabûne diçû. Li ser milê dê û bavên xwe bibûn barekî giran. Bi vê nema wê salê kitlixiye (xelê) jî xwe da ser, feqirî, belangazî, nexwaşî, derd û keder hemî gehiştin ser hev. Herroj dergûşek, merivek dimir, heroj li ber malekê şînek dibû. Edî wa jiyana kambax nedihate kişandin. Uso bi Alo va dixwastin ku bi derna de birevin, herin, lê tu rê nedîtin. Uso rojekê hat got; Hevalno, pêşneyaziyeke min heye hêle ka hûn çi dibêjin ji bo vê pêşneyaziya min. Ez dibêjim herkes diçe derekê jo bo xebata li bajarên mezin. Werin em jî herin, qet em ne kûr in û seqet in? Tu derên me ên kêm û kêmber jî tun in. Em ne seqet in jî welleh em bibêjin em ê di rê de rezil û rûsva bibin. Bi Xwedê ve, ku hûn bi gura min bikin em jî herin. Hûn bên ere hertişt li ser milê min, ez soz didim we, ez tu kêmaye nexinim we. Mamo got; Ma te wa ya pêşneyaziya xwe ji ku derxist lo!-Min ji paşila xwe derxist. Ez duh êvarî li oda mala Haco yê Reşê bûm li wir qal dikirin. Heyanî sibê xewa min nehat, ev got;ina pir li kêfa min çû û di serê min de cih girt. Ji ber ve ji tiştekî wiha min di ber xwe re dibir û tîna, lê min ji we re nedigot. Ma ne wiha ye Alo? Min carekê ji te re got; ez bawer im". Alo got; Rast e te carekê ji min re got;. Lê belê min qet helnanî ciddiyê jî.

Min zanî ku tu duh êvarê xuya nebûyî Memo got; Min ji Alo re got; Uso îro xûya nebû, xêr e şer e! ez bawer im

www.arsivakurdi.org

ew di kortna helşiye, lê nizanim kî di kîjan kortê de ye? Alo got; na na lo Uso êke ye (berbizeqe) ka li kîjan civatê rûniştiye, kal kal dipeyîvê. Ma tu Uso nasnakî malneketo hevalê me yî çend sala ye. Uso bi wê gotina Alo keniya. Alo got; de bêje bêje ka te çi bihist, çi nebihs, ê ku te xwarî û vexwarî ma ya te be. Ye ku te bihsîtî ji me re bibêje. Ma we careke bidiya hevalno hemiyan, digotin walleh yekî nas hebe em jî zaroyên xwe pê re bişînin. Lê imkanên derfet me tunen, giştika li çavê min dinêrîn. Hemiya dizanî bû ku ez ê kêrî wî karî bêm.

Ez jî dibêjim werin em jî herin? Ma hûn çi dibêjîn hevalno! Memo got; welleh baş e, baş e, lê kesekî ji me bi Tirki dizanê tun e. Uso got; ez hindik dizanim. Ez ê we jî û xwe jî idare bikim. Belkî li rê yekî nas jî rastî me bê kî dizanê. Memo kire kem û kûm û got; na lo tu cara em ji gund derneketin, xeribî tiştekî dijwar e, rê nizanin, ziman nizanin, mîna sê axraza herin ku? Em ê di rê de perîş an û şelpezê bibin, ya din jî ez zewicî me. Zeynê bi ser kê da cih binîme, însanê niha ewle pê nabe, serê xwe kire ber xwe, di bin guha re sor bû. Uso got;, Memo tu cîlê sor bûyî lo!. Deng ji Memo derneket milê xwe kuta bersiv neda. Alo got; ji bo min ferq nake welleh, ez bi dergîstim, eger dergîsta min ez pa me, ya bi pê û eger ku ez nepame xwedê teva îş e wê bê birî avit mîna mêrekî çê.

Ez ê bi Uso re herim ceheneme jî. Ji bo Uso qet tu tişt ferq nedikir bêkar bû, li ku êvar li vir sibê. Herdûya bi birranî biryara xwe dan hema di ci da. Memo ji got; ez ê di hundire heftekî û deh rojan da biryara xwe ya çûyine bidim. Hûn bi serê xwe ne , lê belê ez ne bi serê xwe me. Evar bû Memo hat mal, jina wî Zeynê dît ku ew ne bi kêf e. Memo çi ye îro tu bêkêf xuya dibî. derdne te hene? Ne lê, qet tu tişt tune ye, bi te wiha tê xûya kirine. Zeynê Sifrê dayna li ser sifrê rûniştin xwarin di qirka Memo re nediçû xwarê. Zeynê ji rewşa Memo hez nekir. Dîsa di bin çavan re lê nêrî. Memo tişteki te yî heye îro tu ji min vedişerî yan jî cesaret nakî bi min re bibêjî.-Belê, Zeynê te baş zanî dewara me nabe jiyan dijwar bûye, divê ku ez herim bixebitim, li gund tu kar nemane ku wiha çû devara me nabe em îsal zivistanê li xwe zar û zor dertêxinî. Sal jî nebaş e, bimbareka baran û rehmet jî nabarine ku zevi çê bibin. Çê bibin çi ku jê bişeyitê.

Du cenderme bi penç pera ye bên wê ji dest me digrine diçin. Efendim wa oşûrê, wa heqê mixterê, wa heqê mala ye, wa çi zikime wa mîtike wa tawêji dest me digrine û tu xêrê bi me nake Roma Reş. Ma tu nizanî îsal hatin bi nav gund ketin kê çi xwe heye ew ji dest girtin, ye ku tu tişt nedayî lêxistin birin qereqol xiş û xalî kirin. Em çi awa bikin, nizanim, şaş im Zeynê. Ez dibêjim li wan gundên cîrana herkes diçe der ku bixebite, dibêjim ez ji herim çawa bikim li çavê Zeynê meze kir, melûl melûl mîna ku li ber bigere. Xwazî di qirka Zeynê de ma; bi kê ra herî tot murûzê xwe dalkir û awirên xwe tûj kirin. Hetana kî çûye tu herî. Izmirlî hersal diçe, ez jî herim.- Baş e, lê Izmirlî hercare bi xwe re yeke tîne, her halde tu jî wiha biki. Memo kenî Uso û Alo wan jî dibêjin em ê herin

www.arsivakurdi.org

eger ku tu jî bi me re herî. Tu ê min çi awa bi tenê cih binî li wî gundî ku ez tu kesî nas nakim.

Ez *egsigek* im bi tenê nawerim razem.-Em çi awa bikin em mecbûr in delala min. Ew gunda giştik çi awa bûne tu jî wiha bibi, qe tu ne li serê çiya yî.- Ez bi tenê nawerim ku razêm, welleh dost hene dijmin hene tu din bûyî lavo min bi tenê di navberê çar diwara de cih binî. Keçika mala Qasima bê nik te razê. Nizanim ku razî bibin nebin, ji bo Berivanê. Erê le malneketê! çi heye em giştik xisim û eqrabaye hev in. De cibîne lo, yanê kal û pîrê me giştik ji nezda mirin li wî gundî, ku em ji nezda bimirîn? Nemirin jî lê tu xer ji tê de neman zewaliye min. şev epêy çûbû Memo rabû çû derva ku avêka bi çuk birîjîne. Li gund mêze kir xeynî wan hemî gundî rakati bûn. Zeynê nivîn daynan û bi Memo va ketin nava nivînên xwe û herdu yan jî xew nekete çava.

Dora dina rojê Mamo çû mala Qasim. Selam in aleykûm cîran, Ma hûn mêvanan qebul nakin?- Li ser serî û li ser çava cîran, fermo derbasa hundir bê. Yek ji vir yek ji wir da peyivîn çay û qahvê vexwarin. Memo got; apê Qasim daxwaziyeka min ji te heye. Bibêje daxwaza xwe cîran, ku ez ji te re bibim derman. Ez dixwazim herim bixebitim, lê problemeki me heye, Zeyn bi tenê nawere ku razê. Ez ji te tika dikim ku bila Berivan bê cem Zeynê razê.Ew çi gotina te cîran, ezê bi qurbana te kim em cîranê hev in. Memo bi vê got;inê kêfxwaş bû. Spas cîran, ez di bin wê rindiya te da namînim bi'îzne Xwedê. Hate mal ku Zeyn hetanî dev hatiye awirên xwe tûj kirîne, eger ku mêşek li ser çavên wê daniya dê çil parçe bibe. Memo fam kir ku Zeynê qehiriye. Navberê bistek kete. Bi giran got;, Zeynê, tu zanî Berivanê bê cem te raze min bi Qasim re xeber da, got; ezê bi qurbana te kim.

Walle malê bavê min bişewite, ez te bernadim, tu ê herî û wenagerî, dilê min wiha dibêje. Mal xerabê devê te çi awa li wan got;inê wiha digerê, tu başek ji başê canê minî, tu rihê minî, hezkirina min ji çiya mezintir e, ji deşta Heranê û jî beriya Merdinê firehtir e û hezkirna xwe anî zimên.-Hiiim hiim tu wiha bibêje ha! ez qet bawer nakim. Na na welleh mezinê me digotin çi? Ma tu nizanî. Xeribî him dijwar e him jî xweş e, gava ku meriv hînî xerîbiyê bû destê xwe ji xeribiye nabe. Tu herî di jiyaneke din a nû kevi, dê me ji bîr bikî, hert tiştekî bî rbike! Mezinê me qal dikirin li kîjan gundî niha navê wî gundî neye bîra min, lavê kê çûye cihekî din ku bixebite wenegeriye, bûye berdoş û serxoş.

Paşe gundiya jî jin û zaroyên wî re pars kirine û paşê jî jinik belengaz wî mecbur maye, çûye mêrekî xwe din kiriye. Zarokên xwe birine bi ser mala xezûrê xwe kirine û zaroyên wê mîna cevrika di dûê diya xwe dikirne kuze kuz digrîne, dilê hemî gundiyan pê dişevtiye. Ev mêrê ku kir xizana min niha mêrekî tozkeke mîna însanan bûya. Bi şeş zaroyên xwe hebûne û çûye ser heviyê. Derdê sêviya, derdê heviyê ez naxwazim di rewşeka wiha kevim, derdê xelke bikşînim. Welleh ez te bernadim, tu ji li min wiha biki

www.arsivakurdi.org

got;.-E de baş e eger tu riza nekî ez jî narim qet ne tiştekî dijwar e Zeynê.

Ew roja wiha li ber gerîne derbas kir Memo. Ji aliyekî va Zeynê jî dixwast ku bila Memo here ji vê xizaniyê xelas bibibin. Lê bi Memo ew hêla xwe nedida xûya kirine. Memo çû cem hevalên xwe got;, welleh Zeynê îcaze nade ku ez herim, dibêje eger tu herî ez ê ji te cih bibim. Welleh hevalno tu niyeta mina ku ez jina xwe cih binim tune.-Belê rast raste em dizanin tu ji Zeynê ditirsî û newêrî, tu Eloyê Newêrek î, henekên xwe bi Memo kirin.-Alo xwe di ber re awit got;, na lo tu çiqasî sist î, bi gura jina dikî ha! bavê min ji me re digot; hûn bin û hûn bin bi gura jinên xwe nekin, merivê ku bi gura jina kirî, yan jî bi rêça wanda çûyî li civatên şûn warê xwe tune ne. Hînge kumê xwe ji serê xwe bike bideserê jina xwe.-Ma te du şelmaq biavitana bine guh ka hînge çi ava digot; here Uso got;.-Ji bo çi lebidim? got.

Tiştne pîs kiriye ku ez lê bidim, serê min berjer kiriye! Jin got;ine ku li ba mêrê xwe deng nekin, jin kolê mêrane, ma tu ne Kurdî lo? Erê ez Kurd im, lê belê hemî Kurd jî wiha nakin heval. Lewra bavê te li diya te wiha dike heryek diya te dipeyive bavê te wê ledide. Welleh diya min li ba bavê min newêre ku devê xwe jî veke. Jin jî însan in heval, pêvist e ku meriv wan jî guhdar bike. Merivê bihiş û aqil divê ku jina xwe guhdar bike û dilê wê jî bistîne, muhakak nêrînên wê jî hene, ez wiha difikirîm û wiha dibêjim. Ew got;ine ku tu dibêjî heval sed salî di ber ve digotin.

Ma tu nizanî însanî êdî diçe hîvê. Bi wî bavê xwe re bibêje hişê xwe bi serê xwe de, tozkeke mîna mêrîva bibe. Herdu heval jî bi vê got;ina Memo keniyan. Uso bi Alo wa got; Welleh ku em zevicin em bi gura jinên xwe nakin, jin kî ne û bi çend perane ajotin ser Memo û bi Memo qerf kirin. Memo qet dengê xwe nekir. Memo got; hûn sibê zevicin ezê we jî bibînim kume serê we yî ferê ye niha. Uso got; baş e em ê hatanî heftek biryara xwe bidin ji bo çûyîne, temam e hevalno? Ma Memo jî dilê Zeynê bike. Alo jî ma here ba dergista xwe bibîne xatirê xwe jê bixwaze. Alo malneketo qe tu jî mîna Memo nebêje welleh Dilber razî nabe ji bo çûyinê. Henekên xwe bi Alo kirin û kevir li Memo xist.

Memo jî di hundirê heftekî de dilê Zeynê kir û ewle da wê. Zeynê çû quran anî danî ber Memo, ez bi te bawer nakim, tu yê destê xwe li Quranê xînî ji bo ku wegerî mal û tu çaw reşiyê li min nekî. Memo destê xwe li Quranê xist. Te xwastiye ku ez bi Zend Avesta sond xim got. Zeynê yektên sekinî got; Memo Zend Avesta çi ye? Zeyna delal Zend Avesta, Qûrana Kurda ya berê ye. De iş lo! ji te jî çinê têne derê. Memo got; welleh kitaba Kurdan mûqadesa berê Zend Avesta bû, ma tu nizanî? Na welleh. Zeynê ew meselaka dûrnû dirêj e, ez ê rojekê ji te re qala wê bikim. Lê mêjoye Zeynê sekinî ji bo Zend Avesta yê. Alo jî hat bi dê û bavê xwe re şêwirî ji bo vê pêşniyaziya ku Uso gotê ku herin bajarekî biyanî bixebitin.

Bavê Alo bi va xebera lavê xwe pirr kêf xweş bû. Herê lavê min Xwedê

teva karê te be, qet tu kevir neynê ber lingê te, kevirek bê ber lingê te ma ber lingê me. Mûye Pêxembera di jinû ye tekevê, rê ya te rêya xerê bê, here lavê min ma em destê xwe li ber ker û kûçikan venekin. Bavê Alo gazî jina xwe kir. Lêêê hele bê, hele bê ku ez mizgînîke xêrê bidim te. Edûl ma te nebihst şêrê min Alo ku here bixebite êdî geçima (qaxuya) malê ketiye stûye wî jî, malê xwedê hezar carî awa be, ez girîk vê rojê jî bibinim ha! Keda me vala dernexist lavê me. Edûl got; tu ji ber vê mizginiyê wa bi xêr hatî. Heza xwe kir rabû ser piya çû lavê xwe maç kir û got; diya te bi qurbana te be Alo ye minî çav belek.-Lavê xwe kişande qûncekî got; lavê min tu î herî riyeka ka dûr û dirêj, here xatirê xwe ji Dilberê û xwasiya xwe jî bixwaze. Ma dilê wan li te nemine. Mezinê me digot;in heqî çar dê û bava yek e, lavê min. Alo rabû çû mala cîranê xwe ku ji Aram re bibêje here mala xasiya min bi dizîka bibêje Alo dibêje ez nezikî herime qurbetiyê bixebitime, ez dixwazim bêm Dilberê bibînim şevek li mala wan razem, xatirê xwe ji Dilberê û xasiya xwe bixwazim, ji wan re bibêje. Aman Aram ha bi dizîka bibêje, eger Rûstem beg heye qet dengê xwe neke, Rûstem merivekî pir esebi ye.

Aram rabû çû mala Rûstem begê bi dizîka bi Fatimê re got;. Te got; çi, min fahm nekir xwazî di qirke de ma. Alo ez şandim xaltiyê, dibêje ezî ku herime bixebitime, dixwaze bê te bibîne û xatire xwe ji we bixwaze. Xasiya Alo got; lavê min bavê Dilberê li malê ye, ez çi awa mûsade bikim, welleh ku Rûstem bibîze yê min jî Dilberê jî bi darda bike. Ji xwe Alo jî got;, bi dizîkî ve ji wan re bibêje, eger Rûstem li malê qet dengê xwe neke. Eger ku ji te pirsîn got;in tu hatî vira çi? Tu ye bibêjî dilê min xwast ez hatim vir, yan jî bê ez î li kûlekên me digerime. Dereweke xwe bike lo qet derew ne ku teva bûne. Ez bawer im ew dê hatanî du, sê rojan here bajêr, gava ku çû ez ê xeber bidim Alo Fatimê got;. Kînge diçe Alo? Welleh ez nizanim xaltiye, kîngê diçe, hat mala me ji min re got;. Min jî hat ji te re got.

Dilber hat nik diya xwe.-Ji diya xwe pirsî dayê Aram hatiye çi?-Aram hatiye dibêje got;in ji dev Fatimê derneket, di devê xwe de bir û anî û devê xwe lê negerî ku bi keça xwe re bibêje. Lavê Edûlê here bixebite li qurbetiyê û dixwaze bê mala me. Dilberê qet deng nekir, bengiz bet lê bû xizîk. Aram wegeri hati nik Alo. Ku xasiya Alo bi wî re got;iye û bi Alo re yek û yek got;.-Spas Aram. Uso jî bi dê û bavê xwe şêvirî, tu problem derneketin. Evar bû Memo zû wegeriya mal, Zeynê jê re xwarineke baş çêkiri bû wê rojê. Ji bo ku ew êdî mêvan bû û rê li ber wî wiha dihate xûya kirine.-Zeynê ez herime, xwe xemgin neke, li xwe baş mêzeke. Helê tu dest ji wan berde, li xwe jî mêze ke tu nekeve xemgîniya min. Tu wê rojê ji min re qala Zend û Avest kiribû, min got; tu bi Xwedê kî helê careke ji min re qalê bike. Min pir meraq kir ji aqilê min qet derneket. Baş e got; ez ê piştî xwarine ji te re qalê wê meselê bikim delala ber dilî min e.

www.arsivakurd.org

KOMELEKE NÛ

Xwendekarên kurd ku li belediya Botkyrka dimînin, di nav xwe de komelek saz kirin û navê wê danîn: Komela Kurd ya Lisê li Botkyrka (Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka). Çawa tê zanîn li vê belediyê bi hezaran Kurdên Anatoliya Navîn dijîn, wek "paytextê" wan tê hesibîn. Ji ber vê minasebetê, komelê bi sê zimanan daxuyanîk belav kir (swêdî, kurdî, tirkî).

Komela Kurd ya Lisê li Botkyrkayê

Me bi navê *Komela Kurd ya Lisê* rêxistinek saz kiriye (8ê adarê 2002). Mebest û armanca me bi kurtahî xalên jêrî in:

- Lihevnêzîkkirin û xûrtkirina pêwendiyên navbera xwendekarên kurd yên li lîseyên Belediya Botkyrka, Tumba, Tullinge, Botvids.
- Peydakirin û belavkirina meraq û heweseke xwendekarî di nav xwendekaran de, li ber dilên wan şêrînkirina xwendinê.
- Li ser dijwariyên civakî û kulturî yên xortên liseyê rawestin û çareserkirin.
- Têkuzkirina yekiti û tevgirêdana xortên kurd yên liseyê.
- Bi wezîfa pirekê rabûn, pira navera zaningeh û dibistana bingehîn. Ji alîkî ve wê arîkariya şagirtên högstadiyê bikin wekî arikariya derstan (läxhjälp) û ji aliyê din jî wê ji xwendekarên kurd yên unîversitê arikarî bixwazin.

Em anuha li belediya Botkyrkayê li lokalekê digerin, bona ku em bikaribin kar û xebatên xwe pêk bînin. Dê û bav an xwendekarên ku dixwazin pêwendiyê bi me re daynin, dikarin bi rêya e-maila jêrîn xwe bigihînin me: **kurdiskagymnasieforeningen@hotmail.com**

www.arsivakurdi.org

Alikariya Cenazeyan ya Anatoliyê li Fittja

(Anatoliens begravnings stöd i Fittja)

Di sala 1993'an de li Swêdê fondek ji aliyê kurdên Anatoliya Navîn de bi navê *Alîkariya Cenazeyan ya Anatoliyê li Swêdê* (Anatoliens begravnings stöd i Fittja) hatiye saz kirin. Çawa tê zanîn li vê taxa bajarê Stockholmê bi hezaran kurd dijîn û her sal hin kesên salbihurî, kal û pîr diçin rehmetê.

Veşartina cenazeyên wan hertim ne hêsa ye. Gelek malbatên kurd dixwazin cenazeyên nas û pizmamên xwe bişînin welêt.

Ev fonda, alikariya maddî û manevî ya van malbatên kurd dike. Fond tu rêxistinekê ve girêdayî nîne.

Her kesê 18 salî tijî kiribe, dikare bibe endamê wê.

Kesên ku dixwazên têkiliyê bi fondê re daynin, dikarin ji **Yakup Baysal** re telefon bikin.
Tel: **070/4002820**

www.kurdi.org

AGAHDARÎ:

Çawa me di hejmara berê de jî dabû dîyar kirin, li Stockholmê bi navê *Komela Çanda Kurd ya Gordogli li Swêdê* saziyek hatiye avakirin. Ji ber minasebeta sazbûna komelê, îsal di meha Gulanê de komelê biryar girtiye ku şahîkê çê bike. Li jêr cîh û dema şahiyê hatiye nivîsîn. Hun bi xêr bin:

Komela Çanda Kurd ya Gordogli li Swêdê

Cîh: Slagsta Strand
Dem: 25 Gulan / 2002
Seet: 11^{00}

www.arsivakurdi.org

KURDISKA Kultur dagar

3-4 maj

...och andra aktiviteter med kurder från Anatolien

3/5 Språkseminarier

• Språk • Identitet

Fittjaskolans aula kl 13⁰⁰–17⁰⁰

4/5 Barnaktiviteter

Fittja Gård kl 14⁰⁰–17⁰⁰

VUXEN

FEST lördag 18⁰⁰–24⁰⁰

Fittjaskolan • Entré 40:-

Kurdisk mat & musik

Kvällens artister:

Cejno / Apê Raşit & Sami Küçükkara

Mer info: 530 625 68

Arr: Birnebutta samarbete med ABF-Botkyrka, Fittjaängskolan, Tallidskolan, Kurdiska Gymnasieföreningen, Fittjaföreningen, Mångkulturellt centrum, Södertörns Högskola

www.arsivakurdi.org

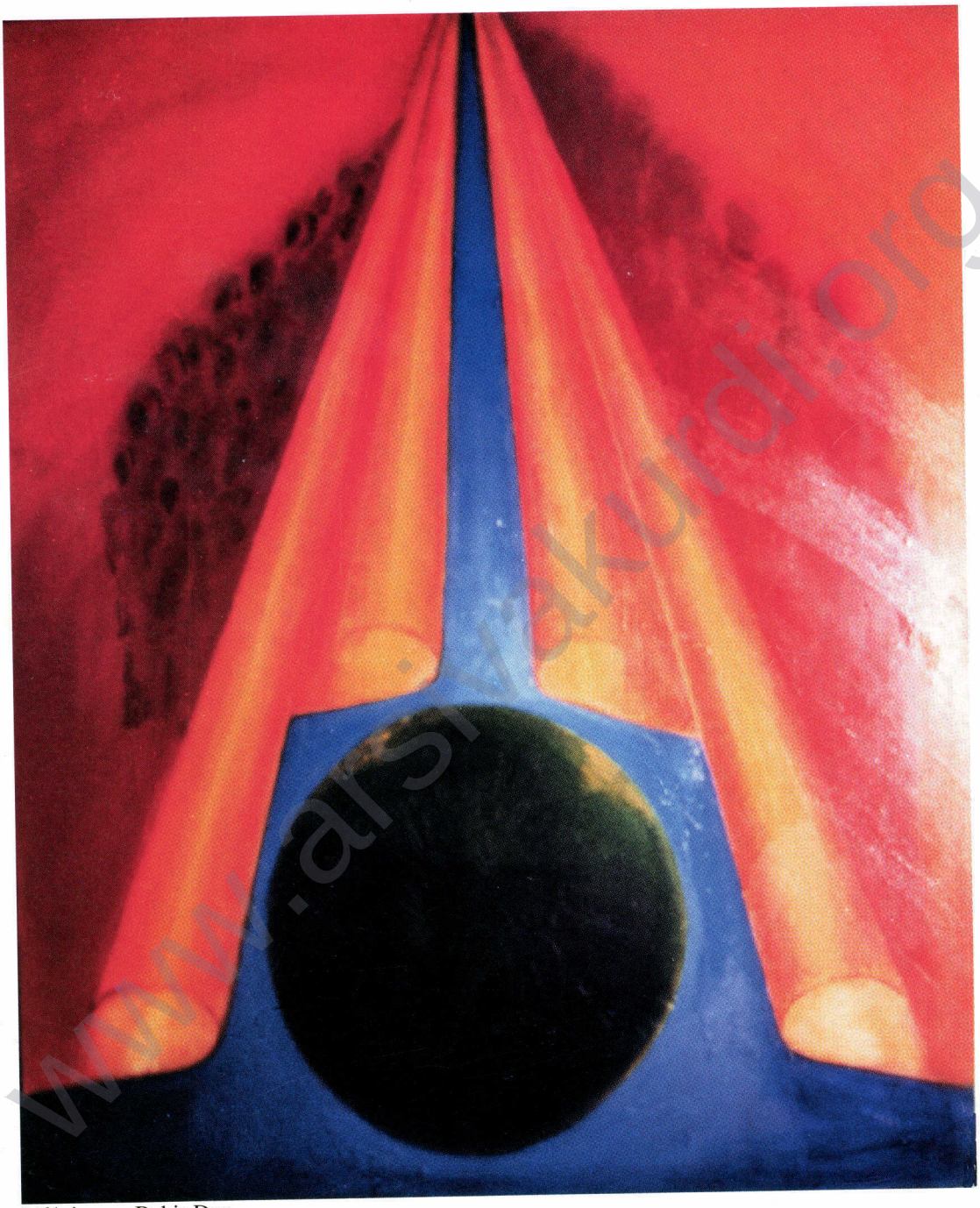

Målning av Bekir Darı

www.arsivakurdi.org